

DABAS PARKI

Dabas parks „Abavas senleja” (LV0302100)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1957.

ATRAŠANĀS VIETA: Ventspils novada Zlēku, Ugāles, Usmas pagasti; Kuldīgas novada Rumbas, Rendas pagasti; Talsu novada Ģibuļu un Abavas pagasti un Kandavas novada Kandavas un Matkules pagasti.

PLATĪBA: 14 933 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2016. gadā (2016–2028).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2008. gada 3. marta noteikumi Nr. 133 "Dabas parka "Abavas senleja" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". Noteikumu grozījumi 2012. gadā.

IETVER CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS:

- dabas liegumu „Čužu purvs”;
- ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos dabas pieminekļus – "Velna acs avots", "Sudmaļu ūdenskritums", "Imulas dolomīta klintis", "Kalnamuižas kraujas", "Cimmermaņu krauja", "Īvandes ūdenskritumi", "Muižarāju klintis", "Langsēdes klintis", "Abavas Velnala", "Māras kambari".

Teritorijā raksturīga dabiskās un cilvēku radītās vides mijiedarbība, izveidojusies daudzveidīga ainavas mozaika, bagāta ar sugām un to dzīvotnēm. Abavas senlejā ir daudz kultūrvēsturisku pieminekļu. 1996. gadā ir izveidota īpaši aizsargājama kultūrvēsturiska teritorija „Abavas ieleja”, kuras vērtību saglabāšana jādīdzvaro ar sugu un biotopu aizsardzības prasībām. Ielejai raksturīgs reljefs ar nogāzēm, sānieļejām un gravām, smilšakmens un kaļķiežu atsegumiem, avotiem, kas veido avotkaļķus, virspalu terasēm, daudzveidīgiem nogāžu un gravu mežiem, kaļķainiem purviem un dabiskajiem zālājiem. Abavas senlejā konstatēti 28 ES nozīmes aizsargājami biotopi un 252 aizsargājamās sugas.

Nacionālā mērogā dabas parks ir otra nozīmīgākā Natura 2000 teritorija biotopa 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* un trešā nozīmīgākā teritorija biotopa 6120* *Smiltāju zālāji* aizsardzībai (attiecīgi 15 % un 9 % no kopējās biotopa platības valstī), kā arī ir desmit nozīmīgāko teritoriju vidū biotopu 5130 *Kadiķu audzes zālajos un virsajos*, 6410 *Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs* un 6510 *Mēreni mitras pļavas* aizsardzībai. Rietumlatvijā dabas parks ir nozīmīgākā Natura 2000 teritorija pieciem ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopiem (6120*, 6210, 6270*, 6430 un 6510) un otra nozīmīgākā biotopam 6530* *Parkveida pļavas un ganības*. Ainavekoloģiski Abavas ieleja kopā ar Ventas ieleju ir nozīmīgākais sugu izplatīšanās ekoloģiskais koridors Kurzemes ģeobotāniskajā rajonā.

Meži aizņem 50% no parka teritorijas, bet aizsargājamie meža biotopi veido tikai 6,8%. Nozīmīgākie

ir meži uz nogāzēm un gravām, platlapju meži, kā arī purvaini meži. Veci vai dabiski boreāli meži arī aizņem nozīmīgas platības, bet nepareizas apsaimniekošanas dēļ to kvalitāte ne visur vērtējama kā augsta. Dabas parkā tiek veikta samēra intensīva mežsaimniecība.

Ļoti nozīmīga teritorijas vērtība ir atsegumi un alas, no kuriem vairāki objekti ir īpaši populāri apmeklētāju vidū, piemēram, Māras kambari. Būtiska teritorijas vērtība ir kaļķainie zāļu purvi, bet Čužu purvs ir vienīgā krūmu čužas *Pentaphylloides fruticosa* atradne Latvijā.

Reto augu sugu daudzveidība ir ļoti liela, te konstatēta bruņcepuru dzegužpuķe *Orchis militaris*, krūmu cietpiene *Crepis praemorsa*, Sibīrijas skalbe *Iris sibirica*, lāķis *Allium ursinum*, mieturu mugurene *Polygonatum verticillatum*, daudzgadīgā mēnesene *Lunaria rediviva*, birztalu diždadzis *Arctium nemorosum* u. c. No bezmugurkaulniekiem sastopams slaidais pumpurgliemezis *Vertigo angustior*, četrzobu pumpurgliemezis *Vertigo geyeri*, lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita*, biezā perlamutrene *Unio crassus* u. c. Skabiozu pļavraibenim *Euphydryas aurinia* un lielajam skābeņu zeltainītim *Lycaena dispar* teritorija ir viena no nozīmīgākajām Latvijā. No zivīm un apaļmutniekiem konstatēti strauta nēģis *Lampetra planeri*, akmeņgrauzis *Cobitis taenia*, platgalve *Cottus gobio*, salate *Aspius aspius*, spidiļķis *Rhodeus sericeus*. No reti sastopamām rāpuļu sugām Abavas ielejā mīt lielais tritons *Triturus cristatus*, sila ķirzaka *Lacerta agilis*, no putniem – zivju dzenītis *Alcedo atthis*, mežirbe *Bonasa bonasia*, grieze *Crex crex*, no zīdītājiem – ūdris *Lutra lutra* un 11 sikspārņu sugas u. c.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Dabisko zālāju un kaļķaino zāļu purvu aizaugšana neapsaimniekošanas un nepareizas apsaimniekošanas (zāles smalcināšana, siena nesavākšana, vēla pļaušana, pārganišana) dēļ notiek to platības samazināšanās un stāvokļa pasliktināšanās, līdz ar to arī raksturīgo sugu izžušana. Stāvokļa pasliktināšanās visvairāk skar sausus zālājus kaļķainās augsnēs, smiltāju zālājus un kaļķainus zāļu purvus, kā arī tiem raksturīgās augu un bezmugurkaulnieku sugas.
- Dabiskos zālājus apdraud apbūves ekspansija, īpaši pilsētu teritorijās un to tuvumā.
- Mežu biotopus negatīvi ietekmē plaši īstenotās izlases un sanitārās cirtes, kā dēļ pasliktinās mazietekmēto mežu stāvoklis, izzūd tiem raksturīgas sugas un struktūras elementu (sausokņi, kritālas) daudzveidība, meži tiek fragmentēti.
- Platlapju (ozolu) mežus apdraud dabiskā sukcesija – aizaugšana ar eglēm.
- Saldūdeņu biotopu stāvokli un faunu nelabvēlīgi ietekmē eitrofikācija, ko sekmē gan zemju apsaimniekošanas prakse sateces baseinā, gan upju krastu neapsaimniekošana (kompleksi ar palieņu un virspalu terašu zālāju pamešanu).
- Saldūdeņu (arī citu biotopu) piesārņojuma risku avārijas gadījumos rada naftas cauruļvads, kas šķērso dabas parku.
- Mazajās upēs saldūdeņu ekoloģisko kvalitāti un tur mītošās straujteču sugas nelabvēlīgi ietekmē bebru aizsprosti (Imula, Amula, mazās upes un strauti).
- Iežu atsegumus un alas vietām apdraud apmeklētāju ietekme – nomīdīšana, uzrakstu iegravēšana (Māras kambari, Velnala, mazākā mērā – atsegumi Abavas lejtecē), bet sīkspārņus – cilvēku klātbūtne alās (Velnala, Laupitāju ala).
- Aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas ietekmē dzīvotņu stāvokļa pasliktināšanās: veco ozolu ieaugšana krūmos samazina saproksilofāgajām vabolēm piemērotus apstākļus (piemēram, lapkoku praulgrauzim); dabisko zālāju un purvu, tostarp, Čužu purva aizaugšana apdraud atklātu dzīvotņu tauriņus un pumpurgliemežus.
- Biotopus un vietējās sugas apdraud invazīvo augu sugu izplatīšanās.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Abavas ielejā ir veikti aizsargājamo biotopu apsaimniekošanas darbi, lielāko daļu no tiem īstenojuši privātie zemju īpašnieki un AS „Latvijas

Valsts meži”, mazākā mērā – nevalstiskās organizācijas un pašvaldības.

- 21. gs. sākumā lielākās aizsargājamo dabisko zālāju platības apsaimniekoja pļaujot, reti – noganot. Lielākās platības apsaimniekotas posmā no Kandavas līdz Sabilei, galvenokārt sausi kaļķaini zālāji. Apsaimniekošanas sekmes ir dažādas – vietām pļaušana un mērena ganišana veicinājusi dabisko zālāju un ar tiem saistīto sugu saglabāšanos, vietām – mēreni degradējusi, jo pēdējā gadu desmitā praktizētā vēlā pļaušana un zāles smalcināšana veicinājusi zālāju eitrofikāciju. Vietām notiek pārāk intensīva ganišana. 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka tikai 34% no dabas parka zālājiem bija apsaimniekoti.
- Kadiķu audzes ir nepietiekami apsaimniekotas. Kā optimāla vērtējama tikai kadiķu audžu apsaimniekošana uz nogāzes pie Drubazām (netālu no Sabiles) un Abavas senielejas kreisā krasta nogāzē pie Zvejnieku tilta. Citur kadiķu audzes aizaug un degradējas.
- Kaļķainie zāļu purvi, kas izveidojušies avotainajās nogāzēs – lielākā daļa aizaug un degradējas. Nelielās platībās tie ir apsaimniekoti tikai Drubazu apkārtnē, pavisam nedaudz arī Kandavā. Labs kaļķaino zāļu purvu apsaimniekošanas piemērs ir Čužu purvs, kurā vairāku gadu laikā ir izcirsti koki un krūmi, pļautas atvases, atkārtoti apkarotas vārpainā korinte *Amelanchier spicata*, iznīcināta Sosnovska latvāņa *Heracleum sosnowskyi* audze. Tas labvēlīgi ietekmējis reto augu sugu un bezmugurkaulnieku populācijas.
- Parkveida zālāji tiek apsaimniekoti nelielās platībās – Abavas senielejas kreisā krasta nogāzē pie Zvejnieku tilta un Sabilē pie Ēģiptes (noganīts).
- Atsegumi un alas vairākās vietās labiekārtotas (Māras kambari, Velnala, Īvandes ūdenskritumi), taču, to darot, ir domāts tikai par tūristu ērtībām, nevis biotopu un sugu, arī ainavisko vērtību saglabāšanu, tāpēc šajās vietās raksturīgs nomīdījums, iegravējumi atsegumos un citas biotopu degradācijas pazīmes.
- Līdzšinējā pēdējo gadu desmitu mežu apsaimniekošanas prakse (izlases un sanitārās cirtes, kritālu izvākšana) pieaugušās mežaudzēs, t.sk. aizsargājamās biotopos, ir sekmējusi mežu bioloģiskās vērtības samazināšanos.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucētas norises nodrošināšana dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu un avotu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

palielināšanu, izvērtējot šobrīd mežā un krūmājos ieaugušo dabisko zālāju atjaunošanas prioritātes, apzinot finansēšanas iespējas un finansējuma saņemšanas kritērijus.

5.2. Specifiski pasākumi

5.2.1. Sugas

- Lapkoku praulgrauža dzīvotņu saglabāšanai un uzlabošanai atēnot vecus ozolus un priedes vismaz prioritārajās dzīvotnēs (15 ha) – reizi piecos gados.
- Kopt medņu rieta vietas (izcērtot egles pamežā, paaugā un otrajā stāvā) 50 ha platībā.
- Uzstādīt mākslīgās ligzdas lielajiem plēsējputniem.

- Dabisko zālāju uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī un biotopu ainavekoloģiskās savienotības palielināšana, atjaunojot pēc iespējas maksimālā platībā vēsturiskās zālāju teritorijas, kas pašlaik aizaugušas ar mežu un krūmiem vai uzartas. Patlaban saglabājušies aptuveni 12% no dabisko zālāju 20. gs. sākuma platības (tā bija aptuveni 4000 ha). Lai saglabātu sugu daudzveidību, atjaunojami vismaz 500 ha dabisko zālāju. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojami 5130 *Kadiķu audzes zālājos un virsājos*, 6120* Smiltāju zālāji, 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs*, 6410 *Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs*, 6530* *Parkveida pļavas un ganības*.
- Aizsargājamo kaļķaino zāļu purvu, avotu purvu un avoksnāju, kadiķu audžu saglabāšana un aizsardzības stāvokļa uzlabošana, izvēloties piemērotas apsaimniekošanas metodes un tās īstenojot.
- Ūdensteču funkcionalitātes nodrošināšana, attīrot tās no pārlicka ūdensaugu aizauguma, bebru aizsprostiem u. tml.
- Invazīvo augu sugu (prioritāri – Sosnovska latvāņa, puķu spriganes *Impatiens glandulifera*, Kanādas zeltgalvītes *Solidago canadensis*, topinambūra *Helianthus tuberosus*, vārpainās korintes *Amelanchier spicata*) izplatīšanās ierobežošana, regulāri iznīcinot to audzes līdz pilnīgai šo sugu izžušanai.
- Apmeklētāju radītās slodzes mazināšana dabas un kultūrvēsturiskajos tūrisma objektos, nodrošinot labiekārtojumu un ierobežojot pārvietošanos jutīgajās teritorijās.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Dabas parka teritorijā iekļaut visu Mežzīles dzirnavezeru. Kopējā ezera platība ir ~ 12 ha, bet Natura 2000 teritorijā ietilpst tikai 8,7 ha. Ir nepieciešams veikt Natura 2000 teritorijas robežas grozījumus, lai visa EK nozīmotā biotopa 3150 platība ietilptu dabas parkā.
- Pieņemt jaunus vai grozīt dabas parka individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus (projekts – 2016. gada apstiprinātajā dabas aizsardzības plānā).
- Integrēt dabas parkā ietilpstošo dabas liegumu „Čužu purvs”, iekļaujot to dabas parka “Abavas senleja” dabas lieguma zonā.
- Izvērtēt dabas parka un tam piegulošo dabas liegumu apvienošanu, izveidojot vienotu aizsargājamu dabas teritoriju.
- Izstrādāt zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu, tajā iekļaujot biotopu funkcionālās savienotības

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	325,0	2,2	Slikta.	Neiejaukšanās.		325,0
9020*	Veci jaukti platlapju meži	1,5	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		1,5
9080*	Staignāju meži	7,4	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		7,4
9160	Ozolu meži	13,0	<1	Nepietiekama.	Atbrīvot veco ozolu vainagus no tajos izeaugušajām eglēm un citiem kokiem un krūmiem.	6,95	
9180*	Nogāžu un gravu meži	388,1	2,6	Nepietiekama.	Neiejaukšanās. Izcirst egļu paaugu, pirms tam izvērtējot situāciju un darbu veikšanas gaitu.	1,7	386,4
91D0*	Purvaini meži	232,8	1,6	Nepietiekama, slikta.	Neiejaukšanās.		232,8
91E0*	Aluviāli meži	30,2	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		30,2
9050	Lakstaugiem bagāti egļu meži	6,4	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		6,4
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops	195,0	1,3	-	Neiejaukšanās. Veidot atvērumus un lielu dimensiju mirušo koksni.	10,0	185,0
8210	Karbonātisku pamatiežu atsegumi	0,3	<1	Laba.	Apmeklētāju iecienītās vietās iekārtot un uzturēt labiekārtojumu (takas, kāpnes) – pie Abavas Velnas, Rendas ūdenskritumiem u. c. (pēc vajadzības iepriekš izvērtējot apmeklētāju skaitu, ietekmes). Citur – neiejaukšanās.		0,3
8220	Smilšakmens atsegumi	0,2	<1	Nepietiekama.	Apmeklētāju iecienītās vietās iekārtot un uzturēt labiekārtojumu (takas, kāpnes) – pie Abavas Velnas, pie Māras kambariem. Citur – neiejaukšanās (piemēram, visi Abavas lejteces atsegumi, Laupītāju ala, Amulas Kalnmuižas krauja).		0,2

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
8310	Netraucētas alas	0,001	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,001
7110*	Aktīvi augstie purvi	3,8	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		3,8
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	5,7	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		5,7
7220*	Avoti, kas izguļsnē avotkalņi	5,2	<1	Laba, nepietiekama.	Neiejaukšanās.		5,2
7230	Kaļķaini zāļu purvi	10,0	<1	Slikta.	Izcirst kokus un krūmus aizaugušajās zāļu purvu daļās. Pļaut atvases nākamajos gados – katru gadu vismaz 5 gadus pēc kārtas, pēc tam retāk. Mazināt parastās niedres un invazīvo augu sugu dominanci, pļaujot vismaz 5 gadus pēc kārtas divas reizes sezonā (jūnija beigās un augustā), savācot nopļauto biomasu. Regulāri pļaut, var mēreni noganīt ziemā sasaluma apstākļos (atvašu mazināšanai).	7,0	7,0 2,0 6,0
6120*	Smiltāju zālāji	33,0	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	vismaz 26,0	3,03

Zālāju vienreizēji atjaunošanas pasākumi prioritāri nepieciešami līdz pat 400 ha. Šī platība iekļauj gan pašlaik sliktā aizsardzības stāvoklī esošus ES zālāju biotopus, gan aptuveni 65 ha zālāju, kas vēl 21.gs. sākumā kartēti kā ES nozīmes biotopi, bet 2015. gada dabas aizsardzības plānā atzīti par izzudušiem. Lai nodrošinātu zālāju biodaudzveidības ilgspējīgu saglabāšanu, papildus jāatjauno vismaz 500 ha zālāju – šīs platības pašlaik nav apzinātas. 2015. gada dabas aizsardzības plānā iekļautās atjaunojamās un apsaimniekojamās platības ir mazākas nekā reālās atjaunošanas vajadzības.

1. Teritorijas īss raksturojums

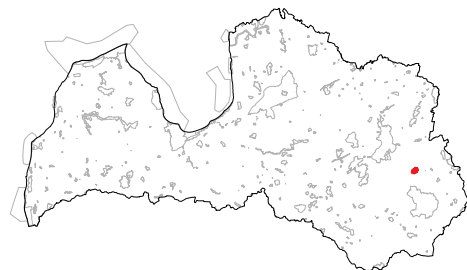
DIBINĀŠANAS GADS: 1977.

ATRAŠANĀS VIETA: Rēzeknes novada Vērēmu pagasts.

PLATĪBA: 779 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2003. gadā (2003–2008).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Teritorija izveidota Adamovas ezera un apkārtnējās ainavas aizsardzībai. Adamovas ezers ir teritorijā galvenā dabas vērtība. Tas ir nozīmīga barošanās vieta vairākām retām sikspārņu sugām, to skaitā diķa naktssikspārņim *Myotis dasycneme*. Pie ezera atrodas senās Adamovas muizas apbūve, muizas parks un aleja ar veciem kokiem, kas sikspārņiem ir nozīmīgi. Ezera krastos nelielās platībās sastopami trīs aizsargājami meža biotopi.

Adamovas ezera ūdensaugu veģetācija ir labi attīstīta, un aizaugums veido aptuveni 19% no ezera ūdensvirsas platības. Adamovas ezers visā 197,1 ha lielajā ūdens virsas platībā atbilst vidējas kvalitātes ES nozīmes aizsargājamam biotopam 3150 *Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju*. Ezerā sastopamas labas kvalitātes sīkās lēpes *Nuphar pumila* audzes. Piekrastes daļā sastopami arī posmi ar minerālgrunti, kas daudzos gadījumos ir pārklāti ar dūņu un atmirušu ūdensaugu slāni un neatbilst labai kvalitātei.

Ezera krastos atrodas vairākas rekreācijas vietas ar viesu mājām un peldvietām. Labiekārtotas rekreācijas teritorijas aizņem 8,3% no ezera kopējā krasta līnijas garuma, bet neiekārtotas – tikai 0,9% no kopējā ezera krasta līnijas garuma.

Vietējie iedzīvotāji un atpūtnieki izmanto ezeru peldēšanai, makšķerēšanai un zvejai, atpūtas pasākumu rīkošanai, kā arī braucieniem ar airu laivām, motorlaivām un motorizētiem plostiem.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Eitrofikācija, ko sekmē 20.gs.80.gados ezera apkārtnē īstenotā meliorācija, kas veicina palielinātu biogēnu ieplūdi ezerā.
- Sadzīves atkritumu radītais piesārņojums negatīvi ietekmē aizsargājamos biotopus.
- Ainavisko kvalitāti apdraud krastu apbūvēšana, kas var ietekmēt arī ūdens kvalitāti ezerā.
- Ezerā pārvietojas ūdens motocikli, kuru darbības ietekme uz biotopu nav pietiekami izvērtēta un, visticamāk, ir nelabvēlīga.
- Viens no lielākajiem ezera piesārņotājiem kopš 20. gs. 70. gadu sākuma ir bijuši Adamovas internātskolas

un Sondoru ciemata notekūdeņi. Kopš 1981. gada šos notekūdeņus daļēji attīra Sondoru ciemata bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas ietaises, tomēr ezera piesārņošana ar nepilnīgi attīritiem Sondoru ciemata un Adamovas internātskolas notekūdeņiem zināmā mērā turpinās joprojām.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Teritorijā tiek uzturētas četras atpūtas vietas. Ezera austrumu galā ilgstoši izplautajās peldvietās – Sarkaņkolna līča ziemeļaustrumu pakrastē, ielīci Zeļteņu upītes ietekas dienvidu pusē, Azargola austrumu pakrastē pie Rūdžu „Ezergala” un pie Āzaraga upītes iztekas.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Sondoru ciemata notekūdeņu pilnīga attīrīšana, tā likvidējot ezera piesārņošanu.
- Piļu un brīdējputnu barošanās un ligzdošanas sekmju nodrošināšana, eitrofikācijas izpausmju mazināšana un neaizaugušu liedagu uzturēšana un jaunveidošana.
- Iespēju robežās veicama niedrāju fragmentēšana un atvērumu veidošana ar mērķi veidot jaunas atklātas piekrastes daļas ar minerālgrunti.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Izstrādāt jaunu dabas aizsardzības plānu, izmantojot jaunāko aizsargājamo biotopu kartēšanas metodiku un vadlinijas biotopu apsaimniekošanai.
- Sagatavot teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektu. Izvērtēt ūdens motociklu ietekmi un attiecīgi paredzēt regulējumu individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējās vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējās vai pastāvīgas darbības (ha)
3150	Eitrofi ezeri	185,87	23,9	Nepietiekama.	Izplaut niedru audzes un izvākt nopļauto biomasu no ezera piekrastes. Veidot atvērumus koku stāvā ainaviski izteiksmīgās vietās (kalpo arī kā vēja koridori) – reizi 5–10 gados.	3,0 1,0	1,0
9020*	Veci jaukti platlapju meži	2,2	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		2,2
9080*	Staignāju meži	0,82	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,82
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	7,87	1,0	Slikta.	Neiejaukšanās.		7,87

Dabas parks „Aiviekstes paliene” (LV0305100)

Dabas parks „Aiviekstes paliene” (LV0305100)

1. Teritorijas īss raksturojums

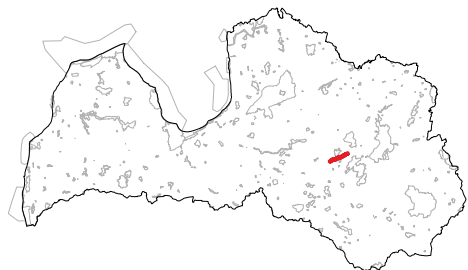
DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Madonas novada Ļaudonas, Praulienas un Mētrienas pagasts.

PLATĪBA: 1155 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Dabas parks ietver Aivieksti un tās palienes 21 km garā posmā upes vidustecē. Lielāko platību aizņem zālāji, meži sastopami nelielā teritorijā. Te konstatēti deviņi ES nozīmes aizsargājami biotopu veidi. Dabas parks ir pirmo piecu nozīmīgāko Natura 2000 teritoriju vidū aizsargājamo biotopu 6450 *Palieņu zālāji*, 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas*, kā arī 6510 *Mēreni mitras pļavas* saglabāšanai Austrumlatvijā. Šie biotopi ir nozīmīga dzīvotne aizsargājamām augu sugām - mānīgajai knīdijai *Cnidium dubium*, jumstiņu gladiolai *Gladiolus imbricatus*, Sibīrijas skalbei *Iris sibirica*, tauriņu sugai lielajam skābeņu zeltainitīm *Lycena dispar*, putnu sugām ormanitīm *Porzana porzana*, griezei *Crex crex* un ķikutam *Gallinago media*. Teritorija ir nozīmīga migrējošo un caurceļojošo ūdensputnu uzturēšanās vieta ar piemērotiem zālājiem, te sastopams, piemēram, ziemeļu gulbis *Cygnus cygnus*, mazas gulbis *Cygnus columbianus*, mazā gaura *Mergellus albellus*, lielā gaura *Mergus merganser*. Teritorija iekļauta Eiropas putniem nozīmīgo vietu sarakstā. Dabas parks ir nozīmīga sīkspārņu koncentrēšanās (barošanās) vieta, ūdru *Lutra lutra* migrācijas koridors. Teritorija ir ļoti nozīmīga dabisko zālāju fragmentācijas mazināšanai Ziemeļaustrumu ģeobotāniskajā rajonā. Tā ir dabisko zālāju sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora nozīmīgs posms Austrumlatvijā starp Daugavu dienvidos un Pededzi ziemeļos.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Hidroloģiskā režīma pārmaiņas – gan nosusināšana, gan pamitrināšanās (piemēram, grāvju aizsērēšana, grāvju tīrīšana, piegulošās teritorijas meliorācija u. tml.).
- Palu ilguma un biežuma mazināšanās Aiviekstes upē.
- Sadzīves notekūdeņu piesārņojums un notece no lauksaimniecības zemēm, kas dažādas vielas ar palu ūdeņiem ienes palieņu biotopos.
- Neatbilstoša dabisko zālāju apsaimniekošana, to pamešana un aizaugšana ar krūmiem, kas rada biotopu fragmentāciju, samazina sugu dzīvotņu platību un kvalitāti, kā arī rada aizsargājamo putnu sugu ligzdošanas vietu izžušanu.

- Dabisko zālāju pārāk intensīva apsaimniekošana (ielabošana) un uzāršana.
- Invazīvās sugas adatainā dzeloņgurķa *Echinocystis lobata* izplatīšanās.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Pašreizējais hidroloģiskais režīms ar regulāru palienes applūšanu pavasaros stabilizējies pēc Aiviekstes padziļināšanas 1938. gadā. 20. gs. 90. gados zālāju apsaimniekošana pārtraukta un lielākā daļa dabas parka pļavu un ganību aizauga. Dabisko zālāju atjaunošana sākās 2002. gadā, kad LIFE programmas projekta „Dabas aizsardzības pasākumi Teiču reģionā” (LIFE00 NAT/LV/007127) ietvaros tika atjaunoti vairāk nekā 80 ha dabisko zālāju.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka biotopus 6210 *Sausi zālāji kalķainās augsnēs* un 6230* *Vilkakūlas zālāji* neapsaimniekoja, un tie pakļauti aizaugšanas riskam. Biotopu 6120* *Smiltāju zālāji* apsaimniekoti tikai 16 % no kopējās platības. Labāks stāvoklis ir bijis biotopiem 6510 *Mēreni mitras pļavas*, 6450 *Palieņu zālāji* un 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas*, jo tās apsaimniekoja 60–70% no kopējās platības. Periodā no 2007. līdz 2015. gadam plaši izplatītā nopļautās zāles atstāšana zālājā (t.sk. smalcināšana) veicināja eitrofikāciju, ekspansīvo augu sugu izplatīšanos zālajos un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Zālāju biotopu daudzveidība un sugu piesātinājums ir ļoti augsts, tādēļ dabas lieguma prioritāte ir gan biotopu (īpaši 6450 *Palieņu zālāji* un 6510 *Mēreni mitras pļavas* un 6270* *sugām bagātas pļavas un ganības*), gan augu un putnu sugu dzīvotņu saglabāšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī.

- Dabisko zālāju atjaunošana maksimālajā to iespējamā platībā un uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī; meliorācijas grāvju ietekmes samazināšana uz palieņu zālāju hidroloģisko režīmu.
- Tāda palu režīma uzturēšana, kas ir piemērots gan zālāju, gan ūdeņu biotopu kvalitātes saglabāšanai.
- Antropogēnās slodzes, tai skaitā traucējuma faktora, ierobežošana, lai putnu sugām nodrošinātu piemērotus ligzdošanas un barošanās apstākļus.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

Izstrādāt dabas aizsardzības plānu, kura ietvaros izstrādāt un ieviest dabisko zālāju biotopu un putnu dzīvotņu atjaunošanas un aizsardzības plānu. Plāna izstrādē jāizmanto aktuāls zālāju kartējums un inventarizācijas dati, plānā jāietver esošā hidroloģiskā režīma piemērotības izvērtējums dabisko zālāju biotopu veidiem un putnu sugām gan no dabas daudzveidības saglabāšanas un uzlabošanas, gan no apsaimniekošanas iespēju viedokļa. Jāizvērtē iespēju izveidot zālāju biotopus vēsturisko zālāju teritorijās un ilggadīgo zālāju un atmatu vietā.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91F0	Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	4,5	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		4,5
6510	Mēreni mitras pļavas	31,5	2,7	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	9,1	31,5
6120*	Smiltāju zālāji	4,9	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	4,1	4,9
6210	Sausi zālāji kalķainās augsnēs	7,2	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	7,2	7,2
6230*	Vilkakūlas zālāji	3,8	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	3,8	3,8
6450	Palieņu zālāji	212,6	18,4	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	52,4	212,6
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	8,7	<1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	8,7
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	158,3	13,7	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	52,2	158,3
6000	Atjaunojami zālāji	60,0	5,2	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	60,0	60,0
3260	Upju straujteces un dabiski upju posmi	102,0	8,8	Nepietiekama.	Likvidēt koku sagāzumus un bebru aizsprostus Svētupē.	Pēc nepieciešamības.	

Vienreizēji zālāju atjaunošanas pasākumi veicami vismaz 128 ha zālāju biotopu. Atjaunošanas rīcības galvenokārt ietver krūmu un koku cīršanu un sakņu frēzēšanu un tai sekojošu atjaunojošu pļaušanu ar siena/zāles novākšanu vai ganišanu. Iespējams, nepieciešama arī mitruma režīma atjaunošana vai regulēšana. Iepriekš kultivētajos vai artajos zālajos jāizvērtē augsnes auglības samazināšanas nepieciešamību.

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

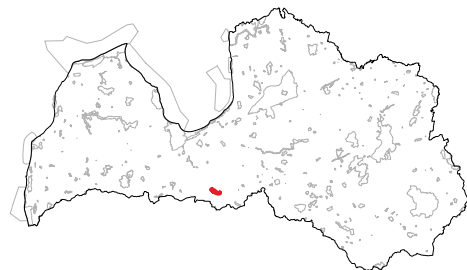
ATRAŠANĀS VIETA: Bauskas novada Bauskas pilsēta, Codes un Mežotnes pagasts; Rundāles novada Rundāles pagasts.

PLATĪBA: 1079 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2007. gadā (2007–2019).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2008. gada 6. oktobra noteikumi Nr. 827 "Dabas parka "Bauska" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

IETVER CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMAS DABAS TERITORIJAS: ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekli "Jumpravas dolomītu atsegumi".

Dabas parks ietver Mēmeles un Mūsas sateces vietu un Lielupes augšteci ar tai raksturīgo kultūrainavu. Abos upju krastos ir karbonātisku pamatiežu atsegumi. Ņemot vērā ilgstošu lielu antropogēno ietekmi uz ainavu, kā arī dabisko biotopu augsto sadrumstalotības pakāpi, dabas parka teritorija ir nozīmīga kā Zemgalei raksturīgo augu un dzīvnieku sugu patvēruma vieta. Lai gan teritorijas lielāko daļu aizņem kultūrainava ar atšķirīgā intensitātē apsaimniekotām lauksaimniecības zemēm, šeit ir sastopami astoņi ES nozīmes aizsargājami biotopi, no tiem nozīmīgākie ir dabiskie zālāji un karbonātisku pamatiežu atsegumi. Nozīmīgākas bioloģiskās vērtības sastopamas Lielupes krastā, palu un virspalu terasēs un upes ielejas senkrasta nogāzēs.

Dabas parkā ir viena no piecām biotopa 6110* *Lakstaugu pioniersabiedrības seklās kalķainās augsnēs* atradnēm Latvijā. Teritorija ir nozīmīga kā daļa no vienotas zālāju agregācijas Lielupes palienē un ielejā kopumā, kas veido sugu izplatīšanās ekoloģisko koridoru Zemgales un Piejūras ģeobotāniskajā rajonā. Tā ir nozīmīgākā teritorija no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām zālāju saglabāšanai Zemgales ģeobotāniskajā rajonā. Palieņu zālāji ir nozīmīga griežu *Crex crex* dzīvotne.

Dabas parkā konstatēta 71 reta, aizsargājama putnu, bezmugurkaulnieku, abinieku un vaskulāro augu suga, piemēram, uz dolomītu atsegumiem aug plūksnu sīkparade *Asplenium trichomanes* un mūru sīkparade *Asplenium ruta-muraria*, pamežā sastopama melnā klintene *Cotoneaster niger* un austrumu klintene *Cotoneaster orientalis*, ūdeņos mīt lielais tritons *Triturus cristatus*, dabiskajos zālajos – vīnkalnu sipols *Allium vineale* un maurloks *Allium schoenoprasum*. Teritorijā atrodas upes nēga *Lampetra fluviatilis* nārsta vietas. Lielupē kopumā sastopamas 43 zivju un apaļmutnieku

sugas. Teritorijā konstatētas deviņas sikspārņu sugas, īpaši atzīmējams ir diķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme*. Lielupē ir melno zīriņu *Chlidonias niger* kolonija, Bauskas pilsdrupās ligzdo Latvijā samērā retais lauka piekūns *Falco tinnunculus*. Dabas parkā un tiešā tuvumā konstatētas divas lapkoku praulgrauža *Osmoderma barnabita* populācijas.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Upēs ir konstatēta būtiska pārrobežu piesārņojuma slodze un ūdens kvalitāte ir slikta. Difūzais piesārņojums no lauksaimniecības un nepietiekoši attīrīti notekūdeņi no apdzīvotajām vietām ir galvenie apdraudējumi, kas izraisa ūdeņu eutrofikāciju un pastiprinātu upju aizaugšanu ar ūdensaugiem.
- Pastiprināta dabisko biotopu fragmentācija un izplatīšanās koridoru trūkums.
- Dabisko zālāju biotopus apdraud apsaimniekošanas pārtraukšana, zālienu veidošana dabisko zālāju biotopu vietā, uzāršana un apbūve. Palienēs tos apdraud eutrofikācija, jo Mūsā, Mēmelē un Lielupē ir paaugstināta biogēno elementu koncentrācija (īpaši, slāpekļa un fosfora).

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Dabas parka teritorijā jau kopš 1998. gada regulāri notiek ūdeņu biotopu apsaimniekošana zivju resursu atražošanai un to kopējā stāvokļa uzlabošanai. Darbi ietver gan gultnes attīrīšanu no aizauguma un upes caurteces nodrošināšanu, gan nārsta specifisku substrātu un akmeņu konstrukciju veidošanu. 2004. gadā dabas parka teritorijā tika izveidotas eksperimentālas lašveidīgajām zivīm piemērotas nārsta vietas. Vairākkārt dažādos piemērotos upes posmos 6,5 ha platībā ir veikta vimbām piemērotu nārsta vietu atjaunošana (1998. gadā). 2009. un 2013. gadā veikta zivju nārsta vietu atjaunošana 2 ha platībā. 2016. gadā 2 ha platībā veikta arī ūdensaugu izplaušana un to sakņu sistēmu iznīcināšana dabas parkam tieši piegulošajā teritorijā. Nārsta vietu atjaunošana veicina vispārēju straujtēcēm raksturīgo ūdeņu bezmugurkaulnieku sugu, tostarp reto, aizsargājamo (upes micīšgliemene *Ancylus fluviatile*, upju raibgliemzis *Theodoxus fluviatilis*) sugu dzīvotņu atjaunošanu. Ņemot vērā, ka upes ir atklātas sistēmas un tajās nonāk barības vielām bagātie ūdeņi no Mūsas un Mēmeles sateces baseiniem ne tikai no Latvijas, bet arī no Lietuvas teritorijas, tad dabas parka "Bauska" teritorijā biotopu atjaunošanas darbi Lielupē regulāri ir jāatkārto.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā "BDUZ" liecina, ka lielākā daļa dabisko zālāju nebija apsaimniekoti. Atbalstu saņēma tikai 27–40% no biotopu 6510 *Mēreni mitras pļavas* un 6210 *Sausi zālāji kalķainās augsnēs* no kopējās to platības teritorijā. Labāks stāvoklis bijis tikai biotopu 6270* *Sugām bagātas ganības un ganības pļavas* apsaimniekošanā – 83% no tā kopējās platības saņēma atbalstu. Apsaimniekošanas ietekme uz zālāju kvalitāti nav vērtēta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Lielupes straujteču biotopu atjaunošana un saglabāšana 6,5 ha platībā.
- Karbonātisko pamatiežu atsegumu un tiem raksturīgo reto, aizsargājamo augu sugu atradņu saglabāšana labā stāvoklī.
- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana maksimālajā iespējamā platībā un uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī, nodrošinot arī atbilstošas dzīvotnes griezei. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojamas ir 6510 *Mēreni mitras pļavas*.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Atbilstoši Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānam 2016.–2021. gadam ūdensobjektos "Mūsa" L176, un "Lielupe" L143 un to sateces baseinos jāuztur ziemas zaļās zonas vai "rugāju lauki" (augu segu ziemā veido ilggadīgie zālāji, daudzgadīgi dārzeni, starpkultūras, ziemāji vai kultūraugu rugāji). Jāievēro 2 m plata veģetācijas buferjosla ūdensteču un ūdenstilpju krastos, kā arī gar meliorācijas sistēmu novadgrāvjiem. Eitrofikācijas procesu samazināšanai jāveic notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitātes uzlabošana, labas lauksaimniecības prakses ievērošana un buferjoslu ieviešana.
- Karbonātisku pamatiežu atseguma aizsardzībai jāizveido mikroliegums pie Ziedoņiem.
- Jāizstrādā un jāievieš dabisko zālāju atjaunošanas plāns. Atjaunošanas plānā jāietver ilggadīgo zālāju un atmatu, kā arī ar krūmiem un mežu aizaugušo dabisko zālāju, kas pašlaik neatbilst ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu kritērijiem, atjaunošana. Plānā jābūt inovatīviem risinājumiem dabisko zālāju apsaimniekošanai un izmantošanai pilsētas teritorijā, kur lauksaimnieciskās darbības attīstība un zālāju izmantošana nav paredzama. Lai palielinātu biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās un ilggadīgo zālāju un atmatu vietā, kā arī prioritāri atjaunojami pašlaik vēl saglabājušies dabiskie zālāji.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	10,9	1,0	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		10,9
8210	Karbonātisku pamatiežu atsegumi	2,5	<1	Slikta.	Jumpravmuižā novākt ceriņus un sausseržus, nepieļaut aizaugšanu ar kokiem (neizcirst reti sastopamo klinteņu sugu krūmus!). Ierīkot margas un kāpnes Mēmeles krastā.		2,5
6110*	Lakstaugu pioniersabiedrības seklās kaļķainās augsnēs	<0,5	<1	Nepietiekama.	Periodiski pakāpeniski izcirst krūmus un kokus.	<0,5	0,0
6510	Mēreni mitras pļavas	60,5	5,6	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	37,0	60,5
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	8,1	1,3	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	8,1	60,5
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	11,7	1,1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	2,0	11,7
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	11,2	1,0	Nepietiekama, slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	8,0	11,2
3260	Upju straujteses un dabiski upju posmi	12,5	1,2	Nepietiekama.	Izplaut ūdensaugu aizaugumu upē, biomasu izvākt un kompostēt. Izvākt sakņu sistēmas un atsegt gultnes substrātu. Atkārtot upes tīrīšanu katru gadu. Attīrīt straujteses reizi 5 gados.	6,5	1 – 2

Dabiskie zālāji jāatjauno maksimāli iespējamā platībā, kas ir vismaz 39,3 ha (vietas norādītas 2007. gada dabas aizsardzības plānā), ieskaitot vēsturiskās zālāju teritorijas, kur pašlaik ir krūmāji un jauni meži. Šīs platības patlaban nav apzinātas (atjaunojamās vietas jāapzina, izstrādājot zālāju atjaunošanas plānu). Atjaunošanas pasākumi ietver krūmu un koku ciršanu, to sakņu un celmu frēzēšanu, atjaunojošu pļaušanu un / vai ganīšanu, kā arī eitrofikācijas ietekmes samazināšanu. Ikgadēji zālāju apsaimniekošanas pasākumi jāveic visā pašreizējā ES zālāju biotopu platībā (91,5 ha), kā arī atjaunotajā zālāju platībā.

Dabas parks „Beberbeķi” (LV0301800)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1977.

ATRAŠANĀS VIETA: Babītes novada Babītes pagasts.

PLATĪBA: 275 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2002. gadā (2003–2009).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI:

Ministru kabineta 2003. gada 16. decembra noteikumi Nr. 714 "Dabas parka "Beberbeķi" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks izveidots bioloģiski vērtīgu priežu audžu un savdabīga kāpu reljefa saglabāšanai. Vienlaikus tā ir nozīmīga Rīgas un apkārtnes iedzīvotāju atpūtas un izziņas vieta. Teritorijas lielāko daļu aizņem priežu meži uz kāpām, dienvidu daļā atrodas Beberbeķu dzirnavezers. Konstatētas vairākas retas un aizsargājamas augu sugas, piemēram, smiltāja nelķe *Dianthus arenarius* ssp. *arenarius*, vālišu staipeknis *Lycopodium clavatum*, kā arī aizsargājamās putnu sugas melnā dzilna *Dryocopus martius* un mazais mušķērājs *Ficedula parva*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Nozīmīga rekreācijas ietekme, ko nosaka gan teritorijas atrašanās tuvu Rīgai, gan piegulošo vietu apbūves blīvums.
- Teritorijas eitrofikācija un aizaugšana ar invazīvajām lakstaugu un krūmu sugām: puķu sprigani *Impatiens glandulifera*, vārpaino korinti *Amelanchier spicata* u.c., kā arī ar vietējām ekspansīvajām platlapju koku un krūmu sugām, kas daudzviet veido blīvu pamežu. Tā dēļ pieaug meža zemsedzes eitrofikācija.
- Teritorijas piesārņošana ar sadzīves atkritumiem.
- Saimnieciskā darbība, kuras rezultātā samazinās mirušās koksnes apjoms un pieaugušu, bioloģiski vecu vai lielu dimensiju koku īpatsvars audzē.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Ekspansīvo un invazīvo sugu izplatības ierobežošana.
- Sadzīves atkritumu piesārņojuma regulāra savākšana.
- Saimnieciskās darbības kontrole, ierobežojot bioloģiski vērtīgu koku izvākšanu.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

Izstrādāt jaunu dabas aizsardzības plānu, kura ietvaros izvērtēt iespējas paplašināt dabas parku, ietverot piegulošās bioloģiski vērtīgās mežaudzes.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	10,0	3,6	Slikta.	Pamežā izcirst vārpainās korintes un lapkoku sugas. Mazināt eitrofikācijas izpausmes saskaņā ar eksperta norādījumiem.		10,0
9080	Staignāju meži	3,7	1,4	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		3,7
2180	Mežainas piejūras kāpas	131,5	47,8	Slikta.	Pamežā izcirst vārpainās korintes un lapkoku sugas (nogabalu saraksts – DA plānā). Mazināt eitrofikācijas izpausmes saskaņā ar eksperta norādījumiem.		131,5

Dabas parks „Bernāti” (LV0303600)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1992. (kā dabas liegums), kopš 2003. gada – dabas parks.

ATRAŠANĀS VIETA: Nicas novada Nicas pagasts.

PLATĪBA: 768 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2015. gadā (2016–2028).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2004. gada 8. aprīļa noteikumi Nr. 273 "Dabas parka "Bernāti" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

IETVER CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMAS DABAS TERITORIJAS: ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekli "Pūsēnkalns".

Teritorija ir nozīmīga jūras piekrastes biotopu kompleksa, īpaši mežainu piejūras kāpu, aizsardzībai. Dabas parkā konstatēti deviņi ES nozīmes aizsargājamu biotopu veidi, kas veido 94% no dabas parka kopplatības. Nozīmīga vērtība ir pelēkās kāpas, smilšainas pludmales, primārās kāpas un kangaru-vīgu komplekss ar parastās purvmirtes *Myrica gale* audzēm. Teritorijā konstatētas 13 retas, aizsargājamas vaskulāro augu, sūnu, ķērpju un sēņu sugas. Viena no nozīmīgākajām ir Lēzela virzele *Linaria loeselii*, primārajās kāpās sastopama jūrmalas dedestiņa *Lathyrus maritimus*, pūkainais plostbārdis *Tragopogon heterospermus*, pelēkajās kāpās Gmelina alise *Alyssum gmelinii*, sīkziedu plaukšķene *Silene borysthenea*, iesirmā kāpsmildzene *Corynephorus canescens*. No konstatētajām retajām bezmugurkaulnieku sugām jāatzīmē ar veciem mežiem un lielu dimensiju mirušo koksni saistītas sugas – priežu sveķotājkoksngrauzis *Nothorhina punctata*, lielā krāšņvabole *Chalcophora mariana* un kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa*. Dabas parkā konstatētas 69 putnu sugas, 12 no tām ir aizsargājamas ES, bet 14 – Latvijā. Īpaši nozīmīgas ir tādas sugas kā piemēram, meža balodis *Columba oenas* un bikšainais apogs *Aegolius funereus*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Mežu apsaimniekošana ar tipveida mežsaimniecības metodēm sekmē koksnes krājas pieaugumu, bet apdraud dabas daudzveidības saglabāšanu. Liela diametra sausokņu un kritalu izvākšana un bioloģiski vecu koku izzāģēšana pasliktina meža un mežaino kāpu biotopu struktūras kvalitāti.
- Kāpu izbradāšana un izbraukāšana, izskaloto un izgāzto koku aizvākšana, sadzīves atkritumu atstāšana nelabvēlīgi ietekmē pludmales, embrionālo

kāpu un priekškāpu un tām raksturīgo sugu aizsardzību.

- Atklāto platību aizaugšana un trūdvielu uzkrāšanās samazina piekrastei raksturīgo nabadzīgo augšanas apstākļu biotopu platību un kvalitāti.
- Starpkāpu ieplaku un pelēko kāpu aizaugšana ar kokiem samazina šo biotopu un tiem raksturīgo sugu aizņemto platību un kvalitāti.
- Atpūtnieku izraisītais traucējums negatīvi ietekmē aizsargājamo putnu sugu ligzdošanas sekmes.
- Zemes īpašumu radītā fragmentācija un būvniecība veicina aizsargājamo biotopu platību samazināšanos.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos vecu mežu biotopos.
- Pelēko kāpu atjaunošana, saglabāšana un struktūras uzlabošana, mazinot aizaugumu.
- Mežainu piejūras kāpu strukturālās kvalitātes uzlabošana; atklātu smiltāju zālāju un lauču uzturēšana, augāja mozaikas veidošana.
- Strauji augošo koku un krūmu izcīršana, biotopam raksturīgā hidroloģiskā stāvokļa saglabāšana starpkāpu ieplakās.
- Aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām nepieciešamo biotopu struktūru nodrošināšana.
- Rekreācijas negatīvās ietekmes mazināšana.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

Priekškāpu un embrionālo kāpu aizsardzībai nepieciešams veidot apmeklētāju plūsmu novirzošu infrastruktūru.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	129,8	16,9	Labā.	Neiejaukšanās. Atēnot atsevišķus vecus kokus.	69,0	129,8
91D0*	Purvaini meži	0,8	1	Slikta.	Neiejaukšanās.		0,8
9080*	Staignāju meži	37,8	4,9	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		37,8
2190	Mitras starpkāpu ieplakas	9,8	1,3	Slikta.	Izcirst strauji augošos kokus un krūmus.	9,8	
2180	Mežainas piejūras kāpas	645,5	84,0	Nepietiekama.	Neiejaukšanās. Atēnot vecus kokus. Veidot struktūras elementus. Dabiskot audzes struktūru. Veidot mozaiku.	37,5 381,2 61,6 15,3	209,7
2130*	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	19,2	2,5	Slikta.	Retināt ātri augošās priedes un izraut priežu sējeņus. Izcirst kalnu priedes. Veidot atklātus smilts laukumus.	19,1 3,7 0,7	
2120	Priekškāpas	5,0	1	Nepietiekama.	Izvērtēt apaugumu (krūmus), krasta noskalošanas ietekmi. Iespējams, ka vietām jāstiprina, taču vispirms jāizvērtē. Nepieciešama apmeklētāju plūsmu virzoša infrastruktūra.	4,1	
2110	Embrionālās kāpas	4,1	1	Labā.	Neiejaukšanās. Aizliegt organizēt jebkādas lielus pasākumus pludmalē. Apmeklētāju plūsmu virzoša infrastruktūra.	4,1	4,1
1230	Jūras stāvkrasti	0,7	1	Labā.	Neiejaukšanās.		0,7

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Krāslavas novada Aulejas pagasts; Aglonas novada Grāveru pagasts.

PLATĪBA: 529 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Ainaviskais un ličiem bagātais, vizuāli izteiksmīgs Cārmaņa ezers atrodas Latgales augstienes Dagdas pagurainē un aizņem lielāko daļu dabas parka teritorijas. Ezers ir caurtekošs, ar akmeņainu un smilšainu grunti un atbilst ES nozīmes aizsargājamam biotopam. Tas ir nozīmīgs īpaši aizsargājamo augu mieturu hidrillas *Hydrilla verticillata*, Dortmana lobēlija *Lobelia dortmanna* un gludsporu ezerene *Isoetes lacustris* aizsardzībai. Te konstatēta arī iesārtā glīvene *Potamogeton rutilus* un ūdeņu ērkšķuzāle *Scolochloa festuacea*, kā arī platā airvabole *Dytiscus latissimus* un repsis *Coregonus albula*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Biogēno vielu izkliedēta ieplūde no sateces baseina veicina ezera eutrofikāciju. Tas rada neregulāru aļģu masveida savairošanos un ūdens caurredzamības pasliktināšanos, kas ietekmē reto izoetīdu (ezereņu un lobēliju) dzīvotspēju.
- Apbūves intensitātes palielināšanās ezera piekrastes zonā un teritorijai nepiemērotu rekreācijas piedāvājumu, kā arī nesaskaņotas tūrisma infrastruktūras attīstīšana ietekmē ezera ūdens kvalitāti.
- Teritorijas pastāvēšanu var nelabvēlīgi ietekmēt hidroloģiskā režīma izmaiņas.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Pašreizējā ekoloģiskā stāvokļa saglabāšana ilgtermiņā, ezerā mītošo repšu *Coregonus albula* populācijas un lobēliju-ezereņu kompleksa augu sugu uzturēšanai.
- Ūdens apmaiņas veicināšana ezerā, mazinot tā aizaugšanu.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9020*	Veci jaukti platlapju meži	13,7	2,6	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		13,7
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	1,1	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	1,1	1,1
3150	Eitrofi ezeri	214	40,4	Nepietiekama.	Izplaut un izvēkt ūdensaugus ezera sašaurinājuma vietās tā dienvidu daļā un savienojumā ar Nirka ezeru. Pīļu piesaistīšanai veidot atklātas piekrastes seklūdēns joslas ezera austrumu piekrastē.	0,5–1,0	

Dabas parks „Ciriša ezers” (LV0301500)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1977.

ATRAŠANĀS VIETA: Aglonas novada Aglonas pagasts.

PLATĪBA: 1260 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2002. gadā (2003–2013).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI:

Ministru kabineta 2004. gada 24. februāra noteikumi Nr. 94 "Dabas parka "Ciriša ezers" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks ietver Ciriša ezeru ar salām un Rukuļu ezeru, kā arī mežus, zālājus un pārejas purvus ap ezeriem. Rukuļu ezers ir sekls un aizaugošs, ar pārpurvotu apkārtni, tas ir sasniedzis savas attīstības galējo stadiju – 80–90% no ezera spoguļa virsmas ir klāta ar ūdensaugiem. Atbilstoši Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam, Ciriša ezers ir ar vidēju ekoloģisko kvalitāti, tas ir ierindojams vidēji lielo un vidēji dziļo ezeru grupā. Uz Ciriša ezera astoņām salām atrodama liela augu sugu bagātība.

Dabas parka teritorijā ir liela biotopu daudzveidība – konstatēti septiņi ES nozīmes aizsargājami biotopi. Lai gan dabas parka teritorijā dabisko zālāju platība ir neliela (20 ha), tomēr tie ainavekoloģiski nozīmīgi kā daļa no dabisko zālāju izplatības joslas (sugu izplatīšanās ekoloģiskais koridors), kas stiepjas no Dagdas pauguraines Sivera un Dridža ezera ziemeļrietumu virzienā līdz Feimaņu pauguraines Rušona un Feimaņu ezeram un ir saistīta ar šo subglaciālo ezeru rindu.

Kopumā dabas parkā sastopamas 19 retas, aizsargājamas augu sugas. Piemēram, pārejas purvos aug Lēzela lipare *Liparis loeselii*, purvāju vienlape *Malaxis monophyllos* un zemais bērzs *Betula humilis*, mežos šaurlapu lakacis *Pulmonaria angustifolia* un ES nozīmes aizsargājamā sūnu suga zaļā divzobe *Dicranum viride*. Ciriša ezerā konstatēta mieturu hydrilla *Hydrilla verticillata*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Ir būtiskas punktveida un difūzā piesārņojuma avotu radītas biogēno elementu slodzes, jo Ciriša ezerā tiek novadīti lieli notekūdeņu apjomi no ezera krastos esošās apbūves. Organisko vielu produkcija ezerā ir liela un netiek pilnībā patērēta. Nemīnētais organiskās vielas ezerdobē veido dūņu nogulumus, samazinot ezera dziļumu. Sateces baseina ietekme nodrošina augstu ezera produktivitāti, un eitifikācija norit ne tikai piekrastes seklūdēns daļā, bet visā ezera platībā.

- Ezerā notiek piekrastes seklūdēns daļas pāraugšana ar virsūdēns augāju (parastā niedre *Phragmites australis*, ezera meldri *Scirpus lacustris*) un ūdensaugiem ar peldošām un iegremdētām lapām (dzeltenā lēpe *Nuphar lutea*, ūdensrozes *Nymphaea* spp., glīvenes *Potamogeton* spp.).
- Rekreācijas islaicīgas un lielas slodzes negatīvi ietekmē Ciriša ezera salas (Upursalu), kurās ir izveidotas nesankcionētas makšķernieku un tūristu apmetnes.
- Zālāju aizaugšana neapsaimniekošanas dēļ.
- Potenciālu apdraudējumu visai dabas lieguma teritorijai rada Jaunaglonas aizsprosts, kas ir kritiskā stāvoklī., Avārijas gadījumā var būtiski pazemināties Rušona ezera ūdens līmenis, izraisot Ciriša ezera piekrastes daļas pārplūšanu un papildus barības vielu ienesi tajā.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Ir veikti atsevišķi netieši aizsargājamo biotopu apsaimniekošanas pasākumi. Piekrastes daļas atbrīvotas no aizauguma, veidotas peldvietas un brīvas pieejas ezeram, vienlaikus nodrošinot arī nelielas izsīlstošas un produktīvas piekrastes zonas, kas uzlabo zivju resursu atražošanu un putnu ligzdošanu.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka 45% no dabas parka zālājiem bija apsaimniekoti.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucēta norise purvu un mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

- Eitrofikācijas procesu palēnināšana Ciriša ezerā, veicinot ezerā akumulēto organisko nogulu un ūdensaugos uzkrāto barības vielu iznesi no ezera.
- Dabisko zālāju atjaunošana un apsaimniekošana.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Uzlabot komunālo notekūdeņu un lietusūdeņu savākšanu, pirms tie nonāk Ciriša ezerā. Aglonā nepieciešama lietusūdeņu savākšanas sistēmas izveide.
- Mājsaimniecības pieslēgt notekūdeņu savākšanas sistēmām vai ierīkot lokālas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas.

- Izstrādāt Ciriša ezera apsaimniekošanas plānu. Organizēt apmeklētāju plūsmas pārvaldību, plānojot pieļaujamās rekreācijas slodzes ezera piekrastē un ezera salās, kā arī ūdens transporta izmantošanu ezerā.
- Likvidēt Upursalā uzbūvētās zvejnieku būdas un citu nesankcionētu infrastruktūru.
- Ruskuļu ezera eitrofikācijas un ezera novecošanas procesu palēnināšanai pieļaujama ezera apsaimniekošana, ieskaitot ūdensaugu izplaušanu, dūņu smelšanu.
- Veikt ilggadīgo zālāju biotopu kartēšanu un izvērtēt dabisko zālāju biotopu izveidošanas iespējas ilggadīgo zālāju platībās.
- Atjaunot Jaunaglonas aizsprostu.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējās vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilggadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	5,7	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		5,7
9080*	Staignāju meži	5,5	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		5,5
9020*	Veci jaukti platlapju meži	16,6	1,3	Slikta.	Neiejaukšanās.		16,6
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	4,3	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		4,3
7140	Pārejas purvi un slīkšņas	24,6	1,9	Laba.	Neiejaukšanās.		24,6
6210	Sausi zālāji kalķainās augsnēs	3,1	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	3,1	3,1
6270*	Sugā bagātas ganības un ganītas pļavas	17,5	1,4	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	8,6	17,5
3150	Eitrofi ezeri	566,9	45,0	Nepietiekama, slikta.	Ciriša ezerā: izplaut ūdensaugus un veidot koridorus (tostarp peldētavas). Atkārtot reizi 2–3 gados.	10,0	

Dabas parks „Daugavas ieleja” (LV0300100)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1987.

ATRAŠANĀS VIETA: Skrīveru novads; Aizkraukles novada Aizkraukles pagasts; Jaunjelgavas novada Sērenes pagasts.

PLATĪBA: 1091 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2014. gadā (2014–2026).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Teritorijas dibināta, lai aizsargātu Daugavas senlejas raksturīgāko posmu, kas maz pārveidots saglabājies pēc Pļaviņu hidroelektrostacijas būvniecības. Dabas parks atrodas starp Jaunjelgavu un Aizkraukli un aizņem teritoriju abos Daugavas krastos, kas ir cilvēka darbības ilgstoši ietekmēta. Aizsargājamā dabas teritorija ir sen apdzīvota, lielākā daļa sastopamo biotopu ir cilvēka veidoti vai ietekmēti – ir liels lauksaimniecības zemju īpatsvars – vairāk par 75%.

Galvenā dabas parka vērtība ir senlejas pamatkrasts līdz Divajas ietekai un tā stāvā nogāze ar platlapju nogāžu un gravu mežiem un dabiskajiem zālājiem. Pie Aizkraukles upes krastā atrodami dolomītu atsegumi un avotu izplūdes vietas. Dabas parks ir nozīmīgākā teritorija biotopu veida 6110* *Lakstaugu pioniersabiedrības seklās kalķainās augsnēs* saglabāšanai Latvijā (vairāk nekā 50 % no kopējās biotopa platības aizsargājamās teritorijās) un ietver vairāk nekā 5% no biotopa veida 6210 *Sausi zālāji kalķainās augsnēs* kopējās platības aizsargājamās teritorijās. Konstatēti 11 ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi. Lielākie vērtīgo mežu masīvi atrodas uz Daugavas ielejas senkrasta un tās mazo pieteku stāvo gravu nogāzēm. Dabiskie zālāji izplatīti izteikti mozaikveidā, atrodas galvenokārt uz terasēm un ielejas stāvajās nogāzēs. Teritorija ir ļoti nozīmīga Daugavas ielejas kā sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora funkciju nodrošināšanai.

Dabas parks ir nozīmīgs kā retu un aizsargājamo sugu dzīvotne un sīkspārņu barošanās vieta. Konstatētas 39 retas un aizsargājamās sugas, t. sk. 18 aizsargājamās vaskulāro augu sugas, piemēram, lielā raganzālīte *Circaea lutetiana*, naudiņu saulrozīte *Helianthemum nummularium*, Daugavas vizbulis *Anemone sylvestris*, meža silpurene *Pulsatilla patens* u. c. Sastopamas 14 retas un aizsargājamās bezmugurkaulnieku (starp tām astoņas gliemju) sugas – piemēram, lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita*, spožā skudra *Lasius fuliginosus*. Dabas parks ir ļoti nozīmīgs lielā susura *Glis glis* aizsardzībai.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Apbūve un urbanizācijas attīstība dabas parka teritorijā un tā tiešā tuvumā.
- Pļaviņu hidroelektrostacija un ar tās darbību saistītu neparedzamu seku radītās ietekmes.
- Neatbilstoša vai iztrūkstoša zālāju apsaimniekošana, lauksaimniecības intensificēšanās un zālāju uzāršana.
- Potenciāla grants karjeru paplašināšana, esošo karjeru izstrādes intensificēšana.
- 6110* *Lakstaugu pioniersabiedrības seklās kalķainās augsnēs* apdraud Daugavas krastu erozija un nobradājums.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka zālāji šīs programmas ietvaros apsaimniekoti daļēji. Daļa ilggadīgo zālāju, kas nav noteikti par ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem vai putnu dzīvotnēm, ir apsaimniekoti.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- ES nozīmes zālāju biotopu savienotības palielināšana, atjaunojot pēc iespējas maksimālā platībā vēsturiskās zālāju teritorijas, kas pēdējo 20 gadu laikā aizaugušas ar ekspansīvām sugām, mežu un krūmiem vai uzartas, un veidot dabiskos zālājus pamestu atmatu un kultivētu zālāju vietā. Lai saglabātu zālāju sugu daudzveidību, atjaunot vismaz 56 ha dabisko zālāju. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojami 6210 *Sausi zālāji kalķainās augsnēs*.
- Dabisku procesu netraucēta norise mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Konsolidēt dabas parka robežu, izslēdzot teritorijas daļu ap Kraukļakmeni un pievienojot platību starp Dīvaju un Daugavu (dabas aizsardzības plāna 1. pielikums).
- Izvērtēt Natura 2000 teritorijas paplašināšanas un apvienošanas ar Natura 2000 teritoriju “Daugava pie Kaibalas” iespēju. Starp abām teritorijām sastopami ES nozīmes zālāju biotopi, kas veido vienotu ainavekoloģisko zālāju agregāciju. Ja dabiskie zālāji starp abām Natura 2000 teritorijām netiks saglabāti, tad palielināsies abu Natura 2000 teritoriju izolācija un mazināsies Daugavas kā ekoloģiskā koridora funkcionalitāte.
- Ierobežot invazīvo un potenciāli invazīvo sugu izplatīšanos, īpaši Totēnu atkritumu izgāztuves apkārtnē (ošlapu kļava *Acer negundo*, Kanādas zeltslotiņa *Solidago canadensis*, Sosnovska latvānis *Heracleum sosnowskyi*).
- Izstrādāt zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu, iekļaujot tajā biotopu funkcionālās savienotības palielināšanu, izvērtējot šobrīd ar ekspansīvām sugām, mežā un krūmājos iesaistīto zālāju atjaunošanas un ES nozīmes zālāju biotopu izveidošanas pamestu ilggadīgo kultivēto zālāju un atmatu vietā iespējas un prioritātes, apzinot finansēšanas iespējas un finansējuma saņemšanas kritērijus.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

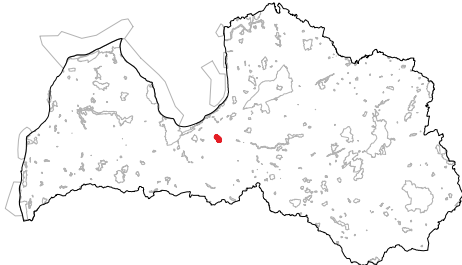
Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	129,1	11,8	Labā (izcila).	Neiejaukšanās.		129,1
8210	Karbonātisku pamatiežu atsegumi	0,1	<1	Labā.	Neiejaukšanās.		0,1
7220*	Avoti, kas izguļsnē avotkalņus	0,2	<1	Labā.	Neiejaukšanās.		0,2
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0,2	<1	Labā.	Neiejaukšanās.		0,2
6510	Mēreni mitras pļavas	9,2	<1	Labā.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	9,2
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	2,7	<1	Labā.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	2,7
6210	Sausi zālāji kalņainās augsnēs	25,1	2,3	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	līdz 75,0	līdz 100
6120*	Smiltāju zālāji	0,7	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	0,74
6110*	Lakstaugu pioniersa-biedrības seklās kalņai-nās augsnēs	0,7	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	0,74
6000	Atjaunojami zālāji	56,0	4,6	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	56,0	56,0
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	207,7	19,0	Nepietiekama.	Daugava – neiejaukšanās. Karikste – izvākt koku sagāzumus. Pēc nepieciešamības.	0,1	207,7

2014. gada dabas aizsardzības plānā izstrādāti detaļi zālāju apsaimniekošanas un atjaunošanas ieteikumi. Plānā nav ieteikumu to zālāju atjaunošanai, kas bijuši ES nozīmes zālāju biotopi, bet aizauguši ar ekspansīvām sugām vai krūmiem pēdējo 20 gadu laikā, tādēļ 2014. gada plānā vairs nav atzīti par ES nozīmes biotopiem (aptuveni 56 ha). To atjaunošana jāizvērtē, izstrādājot zālāju atjaunošanas programmu, un jāveic atjaunošana. Ikgadēji apsaimniekošanas pasākumi ES nozīmes zālāju biotopu un ainaviski nozīmīgu zālāju apsaimniekošanai 43 ha platībā sniegti 2014. gada dabas aizsardzības plānā.

Dabas parks „Dolessala” (LV0301900)

1. Teritorijas īss raksturojums

- DIBINĀŠANAS GADS: 1987.
- ATRAŠANĀS VIETA: Salaspils novads.
- PLATĪBA: 1055 ha.
- DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2009. gadā (2009–2019).
- INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2011. gada 27. septembra noteikumi Nr. 735 "Dabas parka "Dolessala" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".
- IETVER CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMAS DABAS TERITORIJAS: ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekli "Dolesmuižas atsegums".

Dabas parks aizņem Dolessalas daļu, kas saglabājusies pēc Rīgas hidroelektrostacijas uzplūdinājuma izveidošanas. Dolessala ir lielākā Daugavas sala. Ilgstošas cilvēka saimnieciskās darbības ietekmē ir izveidojusies daudzveidīga, savdabīga ainava, kurā sastopami gan priežu sausieņu meži un lapu koku mežu salas centrālajā daļā, bet salas krastos uz virspalu terasēm un Daugavas palienē ir dabiski zālāji. Te vienmēr ir bijusi cilvēka darbības ietekme, sala ir apdzīvota, tā ir arī iecienīta atpūtas vieta Rīgas un Salaspils tuvumā.

Teritorijā ir salīdzinoši liela dabas vērtību koncentrācija, konstatētas 38 retas un aizsargājamas augu, dzīvnieku un bezmugurkaulnieku sugas. Pateicoties ērtai pieejamībai, teritorija pētīta jau senāk, no agrākiem laikiem ir ziņas par tādām ļoti retām augu sugām kā alpu āboliņš *Trifolium alpestre*, iesārtā zeltstarīte *Gagea erubescens*, birztaļas diždadzis *Arctium nemorosum* u. c. Arī DA plāna izstrādes laikā konstatētas vairākas retas augu sugas, piemēram, meža silpurene *Pulsatilla patens*, iesirmā kāpsmildzene *Corynephorus canescens*, trejzobu akmeņlauzīte *Saxifraga tridactylites*, smiltāja neļķe *Dianthus arenarius* ssp. *arenarius*. No bezmugurkaulniekiem vairāk pētītas vaboles, konstatēts, piemēram, zaļais vītolgrauzis *Aromia moschata*, lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita*, sastopamas arī citas retas sugas. Dolessalu ietverošie ūdeņi ir nozīmīga dzīves un barošanās vieta daudzām putnu sugām. Dabas parkā 2008. gadā izveidots mikroliegums ūpja *Bubo bubo* aizsardzībai, Doles muižas parka vecajos kokos ligzdo vidējais dzenis *Dendrocopus medius*.

No aizsargājamiem biotopiem īpaši nozīmīgs ir kaļķiežu atsegums. Tādi bijuši raksturīgi Daugavai, bet pēc hidroelektrostaciju uzbūvēšanas un krastu applūdināšanas to skaits un platība Daugavas krastos samazinājusies. Atsegums aizaug ar kokiem un krūmiem, iztrūkstot ledus traucējumam, kas bija raksturīgs pirms

Rīgas hidroelektrostacijas uzbūvēšanas.

ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu platība nav liela, tomēr tie ir nozīmīgi kā dzīvotnes retām augu un dzīvnieku sugām sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora funkcijas nodrošināšanai Daugavas lejtecē.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Neatbilstoša dabisko zālāju biotopu apsaimniekošana un pamešana.
- Neatļauta augošu un nokaltušu koku ciršana, mirušās koksnes izvākšana pasliktina meža biotopu kvalitāti un samazina bezmugurkaulniekiem pieejamo dzīvotņu apjomu.
- Mežu eutrofikācija un aizaugšana ar invazīvām augu sugām (Sosnovska latvānis *Heracleum sosnowskyi*, vārpainā korinte *Amelanchier spicata*, blīvā skābene *Rumex confertus* u. c.), vietām vārpainā korinte veido ļoti blīvu pamežu.
- Apbūves paplašināšanās.
- Rekreācijas ietekme.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Invazīvo sugu – vārpainās korintes un Sosnovska latvāņa – ierobežošana un izplatības samazināšana.
- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana un uzturēšana.
- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos,

- cilvēka maz ietekmētajos mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.
- Uzturēt atklātu, neaizaugušu dolomīta atsegumu.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

Izstrādāt un ieviest dabisko zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu, ietverot tajā lauksaimniecības zemju potenciāla izvērtējumu tām veidoties par ES nozīmes zālāju biotopiem. Pašlaik pieejamā pretrunīga informācija par dabisko zālāju sastopamību liegumā. Dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols” ir 2007. gada kartējums ar četrus ES zālāju biotopu kopējo platību 13 ha, bet 2009. gada dabas aizsardzības plānā minēts tikai viens ES nozīmes zālāju biotops – 6430 *Eitrofas*

Dabas parks „Dolessala” (LV0301900)

augsto lakstaugu audzes 3 ha platībā, un nav sniegta informācija par iepriekš konstatētajiem ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem 6450 *Palieņu zālāji*, 6510 *Mēreni mitri zālāji* un 6120* *Smiltāju zālāji*.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	19,2	1,8	Slikta.	Ierobežot vārpainās korintes izplatību un samazināt tās platību, arī platībās ārpus biotopa 9010* robežām.	19,2	
2180	Mežainas piejūras kāpas	285,8	27,1	Slikta	Ierobežot vārpainās korintes izplatību un samazināt tās platību.	285,8	
8210*	Karbonātisku pamatiežu atsegumi	0,4	<1	Nepietiekama.	Novākt apaugumu no dolomīta atseguma.	0,1	
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	3,1	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana. Ierobežot Sosnovska latvāņa un citu invazīvu augu sugu izplatīšanos.	0,0	3,1 3,1
6120*	Smiltāju zālāji	2,9	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	2,9	2,9
6270*	Sugām bagātas ganības un ganības pļavas	5,9	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	5,9	5,9
6450	Palieņu zālāji	5,4	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	5,4	5,4

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1977.

ATRAŠANĀS VIETA: Krāslavas novada Krāslavas, Kombuļu un Skaistas pagasts.

PLATĪBA: 2627 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2008. gadā (2009–2019).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Teritorija atrodas Latgales augstienes dienvidu daļai raksturīgajā pauguraines ainavā. Dabas parka nozīmīgākā vērtība ir Baltijā dziļākais ezers Dridzis, kā arī tā apkārtnē esošie septiņi eitrofie ezeri (Ota, Dubiņa, Sauleskalna, Solnas, Saules, Mazā Āžukņa un Nameņa). Kopējā ezeru platība ir 938 ha jeb 36,8% no dabas parka platības. Dridža ezers ir publisks ezers. Atbilstoši Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam, Dridža ezeram ir noteikta laba ekoloģiskā kvalitāte.

Līdz šim dabas parkā zināmi tikai 2,5 ha ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu. Taču kopējais ilggadīgo zālāju un vecu atmatu, kas potenciāli var veidoties par ES nozīmes zālāju biotopiem, īpatsvars teritorijā ir ievērojams. Tādēļ ainavekoloģiski dabas parks ir daļa no Austrumeiropā nozīmīga sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora, ko veido augstieņu rinda ziemeļu-dienvidrietumu virzienā sākot no Igaunijas Otepē un Hānjas augstienes, turpinoties Latvijā kā Alūksnes, Latgales, Augšzemes augstiene, Lietuvā Augštaitijas, Džūkijas, Sūduvas augstiene un beidzoties Polijā kā Suvalku augstiene.

Dabas parkā konstatētas 55 retas un aizsargājamas sugas. Ezeros aug mieturu hidrilla *Hydrilla verticillata*, vienzieda krastene *Littorella uniflora*, pamišziedu daudzlape *Myriophyllum alterniflorum*, ūdens subulārija *Subularia aquatica*, ūdens ērkšķuzāle *Scolochloa festuacea*. Tajos sastopamas retas zivju sugas – akmeņgrauzis *Cobitis taenia*, repsis *Coregonus albula* un platgalve *Cottus gobio*. Ezeri ir īpaši nozīmīgi kā sikspārņu barošanās vietas, te konstatētas septiņas sikspārņu sugas. Ūdensputnu daudzveidība ezeros nav liela, nozīmīgākās putnu faunas vērtības saistās ar mežaudzēm. Teritorija ir nozīmīga dzīvotne vai barošanās vieta jūras ērglim *Haliaeetus albicilla*, mazajam ērglim *Aquila pomarina*, lauku piekūnam *Falco tinnunculus*, baltmugurdzenim *Dendrocopos leucotos*, griezei *Crex crex* u. c. Mežos aug kārpainais segliņš *Euonymus verrucosus*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Teritorijas pastāvēšanu nelabvēlīgi var ietekmēt hidroloģiskā režīma pārmaiņas. Dabas parka ezeriem, it sevišķi lielākajiem no tiem – Dridzim un Otam – apdraudējumu rada Dridža–Ota kanāla izveide 20. gs. 20. gados, jaunu hidrotehnisko būvju izveidošana un esošo drenējošo ūdensteču padziļināšana, kā arī jaunu savienojamo kanālu vai grāvju rakšana. Tā rezultātā ezeros var mainīties ūdens līmenis, kas savukārt izraisīs seklūdēns zonā esošo smilšainas grunts piekrastes biotopu degradāciju un aizsargājamās augu sugas vienziedu krastenes *Littorella uniflora* izzušanu.
- Krastu erozijas procesu aktivizācija lielpauguru nogāzēs Dubiņa, Sauleskalna ezeriņā, Solnas ezera un Saules ezeram piegulošajā teritorijā. Krastu erozija veicina augsnes daļiņu un augu barības vielu ieskalos ezeros un biotopa kvalitātes pasliktināšanos.
- Esošā tūrisma noslodze (sporta un atpūtas kompleksu “Sauleskalns” gadā apmeklē 23 000 tūristu) un intensīva apbūve ezera piekrastē (Dridža ezera aizsargjoslā ir 16 esoši un seši plānoti apbūves objekti) rada komunālo notekūdeņu apjoma pieaugumu, kam jānodrošina atbilstoša attīrīšana. Nenodrošinot normatīvi atbilstošu attīrīšanu, ezerā novadītie ūdeņi veicina eitrofikāciju un biotopa kvalitātes pasliktināšanos. Neparedzot atbilstošu slodzi mazinošu infrastruktūras elementu izveidi, var papildus pasliktināties piekrastes sauszemes daļas kvalitāte un papildus veicināta arī ezera kvalitātes pasliktināšanās.
- Sadzīves notekūdeņu piesārņojums no piekrastes zonā esošajām viesu mājām.
- Krasta koku apauguma retināšana un kailcirtes var izsaukt erozijas procesus lielo pauguru nogāzēs un Dridža ezera subglaciālās iegultnes krastos dabas parka austrumu un rietumu daļā.

- Meliorācijas sistēmu ievadīšana ezerā no lauksaimniecībā izmantojamajām platībām palielina eitrofikāciju.
- Dabisko zālāju neapsaimniekošana, pamešana un aizaugšana ar krūmiem, kas rada biotopu fragmentāciju, samazina sugu dzīvotņu platību un kvalitāti; nepareiza apsaimniekošana, smalcinot nopļauto zāli, kā arī pārāk intensīva apsaimniekošana (piesēšana, mēslošana), apbūve, zālienu ierīkošana, apmežošana.
- Zālāju biotopu fragmentāciju plašākā reģionā var palielināt ilggadīgo zālāju un atmatu aizaugšana, uzāršana un apbūve, tā samazinot potenciālu teritorijā palielināt ES nozīmes zālāju platību.
- Sikspārņus apdraud vasaras mītņu pārbūve un remontdarbi laikā, kad tur uzturas mātes ar mazuļiem.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Pie atsevišķām viesu mājām un zemnieku saimniecībām ir veikta ezera piekrastes virsūdens veģetācijas, galvenokārt parastās niedres *Phragmites australis*, izpļaušana un nopļauto augu aizvākšana no ezera, veidojot laivu piestātnes vai peldētavas. Šādas darbības dēļ tiek samazināta vienlaidus niedru audžu veidošanās, un tiek sekmēta piekrastes seklūdēns zonas un tajā sastopamās bioloģiskās daudzveidības saglabāšana vai atjaunošana.
- Dridža ezeram 2016. gadā ir izstrādāti zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi. Noteikumos ir izstrādātas rekomendācijas zivju mazuļu ielaišanai.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Saglabāt dabas parka ezeru piekrastes ekosistēmas, nodrošinot ainavas, aizsargājamā saldūdens biotopa aizsardzību un labvēlīgu dzīves vidi ezeros un to piekrastēs mītošajām aizsargājamo putnu, bezmugurkaulnieku, ziditāju un zivju sugām.
- Nodrošināt Dridža ezeram labai ekoloģiskajai kvalitātei atbilstošus hidroķīmiskos un hidrobioloģiskos rādītājus.
- Atjaunot un izveidot ES nozīmes zālāju biotopus aizaugojo dabisko zālāju, kultivēto zālāju un atmatu vietā vismaz 300 ha platībā (kopējā lauksaimniecības zemju platība ir aptuveni 950 ha, no kuriem līdz pat 60% ir ilggadīgi zālāji un atmatas). Tas nodrošinātu teritorijas kā sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora nozīmi, saglabātu un palielinātu ainavu vērtību un samazinātu eitrofikācijas ietekmi uz ezeriem. No

dabiskajiem zālājiem, tos pareizi apsaimniekojot, nenotiek nozīmīga biogēnu noplūde, atšķirībā no mēslojamiem zālājiem un aramzemēm.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Paplašināt dabas parka „Dridža ezers” teritoriju, iekļaujot tajā 746 ha lielu teritoriju ar Ārdavu un tā apkārtnējam krasta platībām saskaņā ar atzinuma² 1. un 2. pielikumu.
- Izstrādāt teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kas ierobežotu ezeru krastu apbūvi, kā arī apbūvi, kas nenodrošina komunālo notekūdeņu un lietus ūdeņu savākšanu. Aizliegt neattīrītu komunālo notekūdeņu un notekūdeņu dūņu emisiju virszemes ūdeņos vai vidē, kā arī lietus kanalizācijas sistēmā.
- Veikt pasākumus biogēnu ieplūdes novēršanai ezeros. Notekūdeņu uzkrāšanas tīlpumus izveidot ar tūrisma un atpūtu saistītajās viesu mājās un atpūtas kompleksos atbilstoši Daugavas upju baseina apsaimniekošanas plānam.
- Uzturēt labiekārtotas peldvietas – nodrošināt hermētiskas tualetes, gērbtuves un atkritumu konteinerus, veikt peldvietas sauszemes daļas smilšu virskārtas ierīkošanu, savlaicīgu atkritumu izvešanu, ērtu pieeju ūdenim.
- Nodrošināt minimālās veģetācijas uzturēšanu rudens un ziemas periodā – īpaši jutīgajā teritorijā vismaz 50% apjomā no kopējās lauksaimniecībā izmantojamās zemes.
- Izstrādāt zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu. 2009. gada dabas aizsardzības plānā nav sniegts pamatots vērtējums par minimālo dabisko zālāju platību to ilgtspējīgai saglabāšanai. Stiprā sadrumstalotība liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt zālāju biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu zālāju biotopu savienotību, jāizvērtē zālāju biotopu izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās, kā arī kultivēto zālāju un atmatu vietā.
- Izpētīt Dridža un Sivera ezeru hidroloģiju un esošo kanālu sistēmu, kā arī izvērtēt jaunu kanālu sistēmu veidošanas potenciālās ietekmes.

² Suško U. 2013. Ārdava ezera un tā apkārtnējam teritorijas dabas vērtību raksturojums saistībā ar smalkās najādas Najas tenuissima populācijas saglabāšanu tagad un nākotnē. Atzinums. Rīga.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
6510	Mēreni mitras pļavas	2,3	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	2,3	2,3
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	0,3	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,3	0,3
6000	Atjaunojami zālāji	300,0	11,4	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	300,0	300,0
3150	Eitrofi ezeri	141,8	5,4	Nepietiekama.	Izplaut piekrastes ūdensaugus un izvākt to sakņu sistēmas vietās, kur pastiprināti veidojas dūņu slānis, kā arī smilšainās seklūdens vietās, kurām raksturīga pastiprināta aizaugšana. Veidot no ūdensaugiem brīvus koridorus perpendikulāri krastam, lai nodrošinātu ūdens apmaiņu starp seklūdens un dziļūdens zonām. Uzlabot ezeru funkcionalitāti, izplaujot ūdensaugus pret valdošajiem vējiem vērstajās piekrastes daļās, viļņošanās un aerācijas efekta pastiprināšanai. Veidot vēja koridorus ezeru aerācijas uzlabošanai, ezera piekrastē izcērtot krūmus un veidojot nelielus atvērumus (izņemot nogāžu erozijai pakļautajās teritorijās).	2,0 2,0 1,0 2,0	

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
3130	Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām (Dridzis)	753,2	28,7	Nepietiekama.	Izplaut virsūdens augāju un veidot atklātus piekrastes minerālgrunts posmus, kā arī dabisku zālāju un smilšu joslas ezeram tieši piegulošajā krasta joslā, izņemot sevišķi jutīgajās lielpauguru nogāzēs, subglaciālās iegultnes krastos un erozijas riska skartajās piekrastes daļās. Izplaut niedres un glīvenes vienzieda krastenes (<i>Littorella uniflora</i>) augtenes uzturēšanai Grundānu līča A pusē un līča Z daļā, kā arī Bernātu salas Z un ezera D krastā pretī un uz A no Bernātu salas. Izplaut piekrastes ūdensaugus un izvākt to sakņu sistēmas vietās, kur pastiprināti veidojas dūņu slānis, kā arī smilšainās seklūdens vietās, kurām raksturīga pastiprināta aizaugšana. Virsūdens ūdensaugu izplaušana, veidojot koridorus (tostarp peldētavas), lai nodrošinātu ūdens apmaiņu starp seklūdens un dziļūdens zonām, un nodrošinātu piekrastes zonas produktivitātes palielināšanu.	2,0 0,5 4,0	

Dabas parks „Driksnas sils” (LV0303700)

Dabas parks „Driksnas sils” (LV0303700)

1. Teritorijas īss raksturojums

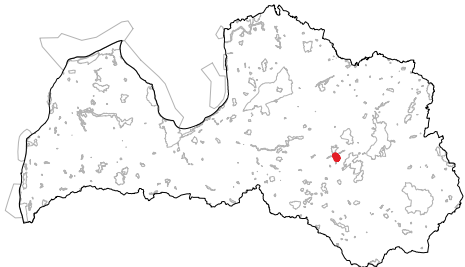
DIBINĀŠANAS GADS: 1990.

ATRAŠANĀS VIETA: Madonas novada Ļaudonas pagasts.

PLATĪBA: 676 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2004. gadā (2005–2014), darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2007. gada 9. oktobra noteikumi Nr.687 "Dabas parka "Driksnas sils" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parka teritorija atrodas Madonas-Trepes vaļņa vidusdaļā pie Aiviekstes upes, mežainā apvidū netālu no Teiču purva. Teritorijā atrodas trīs sekli un dūņaini ezeri: Driksnis (37,6 ha), Pārkārtis (1,6 ha) un Raudītis (0,3 ha). Teritorija ir īpaši nozīmīga sausieņu priežu mežu, kas izveidojušies uz osiem vai osveida reljefa formām, saglabāšanai. Dabas parka teritorijas lielāko daļu aizņem mežs, kas veido 90,1% no kopējās platības. Dabas parkā ietverts arheoloģiskais piemineklis “Sāvienas pilskalns”, kas arī atbilst aizsargājama meža biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* kritērijiem.

Pirms parka izveidošanas mežaudzes bija samērā intensīvi izmantotas, tādēļ bioloģiski vecu mežaudžu ir maz un bioloģiskajai daudzveidībai raksturīgās meža struktūras (lielu dimensiju koki, mirusi koksne, stubeņi u. tml.) sastopamas nelielos apjomos.

Dabas parkā konstatētas 34 aizsargājamas un retas sugas: 16 vaskulāro augu, trīs sūnu, divas ķērpju, sešas bezmugurkaulnieku, septiņas sikspārņu sugas. Biotopam 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* raksturīgajās augu sabiedrībās sastopamas aizsargājamas augu sugas – meža silpurene *Pulsatilla patens*, garkāta ģipsene *Gypsophila fastigiata*, zālāju smiltēnīte *Arenaria procera*, Ruiša pūķgalve *Dracocephalum ruyschiana*, šaurlapu lakacis *Pulmonaria angustifolia*, smiltāja neļķe *Dianthus arenarius*. Dabas parks ir bagātīga pļavas linlapes *Thesium ebracteatum* atradne, kas ir viena no sešām Latvijā zināmajām atradnēm. Pie ezeriem konstatēta raibgalvas purvspāre *Leucorrhinia albifrons*, atrasta strautspāre *Cordulegaster annulata* un milzu traušlējods *Pedicia rivosa* un citas retas sugas.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Sausos priežu mežus nelabvēlīgi ietekmē egles paaugas veidošanās, kas palielina noēnojumu un pasliktina dzīves apstākļus gaismu mīlošajām lakstaugu sugām zemsedzē.

- Mežsaimnieciskā darbība, kuras rezultātā samazinās mirušās koksnes apjoms un pieaugušo, bioloģiski vecu vai lielu dimensiju koku īpatsvars audzē.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Saskaņā ar dabas aizsardzības plānu 2006. gadā tika veikti I kārtas apsaimniekošanas pasākumi – otrā stāva un paaugas egļu ciršana pie Sāvienas pilskalna un pie Ļaudonas–Beļavas ceļa. Ciršanas atliekas savāca kaudzēs, lai ziemā dedzinātu izcirsto egļu puduru vietās. 2007. gada pavasarī tās nekontrolēti tika sadedzinātas, izraisot zemsedzes degšanu Sāvienas pilskalnā. Tās dēļ uzlabojušies apgaismojuma apstākļi, aizsargājamam biotopam raksturīgo vaskulāro augu sugu sastopamība ir palielinājusies.
- Dabas parka un ainavu aizsardzības zonās pēc 2010. gada augusta vētras un 2010./2011. gada ledlauzes un snieglauses sanitārajās izlases cirtēs tika izvēkti bojātie koki (galvenokārt priedes ar nolauztām galotnēm un gāztās egles) un divās nelielās sanitārajās kailcirtēs izvēkti visi koki (vienlaidus izgāzumu). Ciršanas atliekas palika pievešanas ceļos un tika izklīdētas. Dabas stihiju un sekojošo ciršu rezultātā ir uzlabojušies apgaismojuma apstākļi mežaudzēs, tāpēc dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu II kārtā vairs netika turpināta. Izmantoto ciršanas metožu ietekme uz gaismas prasīgo augu sugu stāvokli nav izvērtēta.
- 2015. gadā divās vietās veikta biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* apsaimniekošana – nevēlamo koku izciršana.
- Pie Driksnas ezera divās peldvietās ierīkotas nojumes, informācijas stends, ugunsкура vietas, laipas un tualetes, kas jāremontē vai jābūvē jaunas nolietoto vietā.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Samazināt apēnojumu un zemsedzes slāņa biezumu sausajos priežu mežos gaismas prasīgo sugu (meža silpurene, zālāju smiltēnīte, pļavas linlape, garkāta ģipsene, Ruiša pūķgalve, šaurlapu lakacis) saglabāšanai.
- Saglabāt optimālu hidroloģisko režimu Driksnas ezerā un tam piegulošajā purviņā. Nepieļaut ezera ūdens līmeņa pazemināšanu zivju diķu papildināšanai zivju nārsta un vasaras mazūdēns periodos.
- Nodrošināt saldūdens biotopos konstatētajām retajām, aizsargājamām augu sugām piemērotus apstākļus un nepieļaut to noēnošanu un pāraugšanu ar virsūdens augāju.

- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos purvu un mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Veikt aizsargājamo biotopu kartēšanu atbilstoši jaunākajai metodikai.
- Izvērtēt kopšanas un izlases ciršu ietekmi uz aizsargājamo biotopu stāvokli un gaismas prasīgo reto, aizsargājamo sugu populācijām (veikt reto sugu monitoringu).

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	56,6	8,4	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		56,6
9060	Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	121,7	18,0	Laba, Nepietiekama.	Mazināt zemsedzes slāņa biezumu (veikt kontrolētu dedzināšanu).	35,0	
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	5,8	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		5,8
7140	Pārejas purvi un slikšņas	9,0	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		9,0
7110*	Aktīvi augstie purvi	0,7	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		0,7
3150	Eitrofi ezeri	42,3	6,3	Nepietiekama.	Izplaut piekrastes virsūdens augāju un paplašināt piekrastes daļu ar minerālgrunti laipas rajonā un citviet Drikšņa ezerā. Izplaut ūdensaugus ezera sadalošajā iežmaugā ar salu, lai nodrošinātu ūdens apmaiņu Drikšņa ezerā. Izvēkt Pakārtniša ezerā iekritušos kokus. Neiejaukšanās (Raudiša ezerā).	0,2 0,1	0,5

1. Teritorijas īss raksturojums

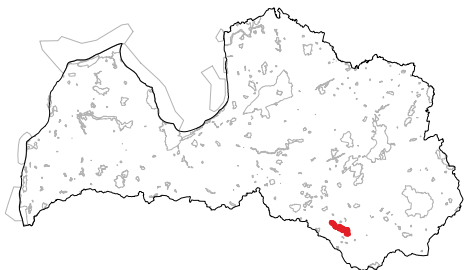
DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Ilūkstes novada Bebreņu pagasts, Dvietes pagasts, Pilskalnes pagasts; Jēkabpils novada Rubenes pagasts.

PLATĪBA: 4989 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2005. gadā (2006–2015), darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2007. gada 24. aprīļa noteikumi Nr. 274 "Dabas parka "Dvietes paliene" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks atrodas Dvietes senlejā un ietver Dvietes un Ilūkstes upes un to palieņu zālājus, kā arī Skuķu un Dvietes ezerus ar tiem piegulošajām teritorijām. Teritorijā ietilpst visplašākā paliene Daugavas tecējumā un vienas no lielākajām palieņu zālāju platībām Latvijā, vērtējama kā funkcionējošas palienes un dabisku, mazpārveidotu zālāju teritorijas etalons valsts un, iespējams, arī ES mērogā.

Dabas parks ir ļoti nozīmīgs regulāri applūstošu palieņu zālāju aizsardzībai, kuras ir viens no daudzveidīgākajiem un bagātākajiem putnu ligzdošanas un pulcēšanās apvidiem Latvijā. Šeit ir viena no labākajām ormanīša *Porzana porzana*, griezes *Crex crex* un ķikuta *Gallinago media* ligzdošanas vietām Latvijā, kā arī daudzu migrējošo ūdensputnu pulcēšanās vieta pavasarī – ik sezonu šeit uzturas vairāki tūkstoši caurceļojošo zosu un piļu. Konstatēti seši ES nozīmes aizsargājami biotopi, vairāk nekā 40 Latvijā un ES aizsargājamas putnu sugas, kā arī citas retas un aizsargājamas sugas - astoņas augu, astoņas bezmugurkaulnieku, divas abinieku un divas zīdītāju sugas. Nozīmīgākās teritorijā sastopamās aizsargājamās sugas ir ķikuts, grieze, pļavu lija *Circus pygargus*, lapkoku praulgrauzis *Osmoederm barnabita*, mazais ormanītis *Porzana parva*, mazais zīriņš *Sterna albifrons* un melnais zīriņš *Chlidonias niger*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, mānīgā knīdija *Cnidium dubium*, Sibīrijas skalbe *Iris sibirica*, dumbrāja vijolīte *Viola persicifolia* u. c.

Teritorija ir Latvijas mērogā prioritāra ķikuta un pļavu bridējputnu aizsardzībai, tā ir Latvijā nozīmīgākā biotopa 6270* *Sugām bagātas ganības un ganības pļavas* un otrā nozīmīgākā biotopa 6450 *Palieņu zālāji* aizsardzībā (attiecīgi, 12% un 16% no kopējās biotopa platības Natura 2000 teritorijās). Tā ir nozīmīga gan kā kompakta dabisko zālāju teritorija ar augstu biotopu savienotību (mediānais tuvuma indekss ir ceturtais labākais no Natura 2000 teritorijām upju ielejās), gan kā teritorija, kas nodrošina zālāju biotopu savienotību Dienvidaustrumu Latvijā.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Ezeru aizaugšana samazina ezeru un to piekrastes atklāto biotopu platības un līdz ar to arī teritorijas pievilcību migrējošiem un ligzdojošiem putniem, kā arī ūdens organismiem.
- Zālāju aizaugšana, uzāršana, aizsargājamo sugu saglabāšanai nepiemērota apsaimniekošana (dabiskās noganišanas teritorijām raksturīgā dažu teritoriju pārganišana, bet citu teritoriju nepietiekama noganišana) samazina zālāju biotopu un to sugu dzīvotņu platības, t.sk. ligzdošanas vietas pļavu putniem.
- Sarežģītie dabas (ilgstieši un neparedzami pali, pārmitras augsnes) un sociālekonomiskie apstākļi (daudz zemes īpašnieku, apsaimniekotāju un īpašnieku dalīta atbildība, dabas situācijai neatbilstoši lauksaimniecības atbalsta nosacījumi) ir liels atkārtotas zālāju pamešanas risks.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Dvietes palienes apsaimniekošana ir saistīta ar pļavu izmantošanu lauksaimniecībā, kā arī veikto upju un ezeru meliorāciju. Bieži Daugavas palu dēļ līdz pat 20. gs. vidum paliene galvenokārt izmantota siena pļaušanai un mājlopu ganišanai. Dvietes hidroloģisko režīmu palu laikā nosaka Daugava. Tās palu ūdeņiem ieplūstot Dvietē, upes lejtecē ūdens līmenis var celties pat vairāk kā par 6 metriem. 20. gs. vairākkārt veikta Dvietes palienes meliorācija, tika iztaisnota Dvietes upes gultne. Pēc 20. gs. 30. gados veiktajiem ezeru nolaišanas darbiem ievērojami pazemināts Skuķu un Dvietes ezeru mazūdēns perioda līmenis, kas izraisīja abu ezeru strauju aizaugšanu ar krūmiem un niedrēm. Vēlāk daļa

palieņu vairs netika pļautas un aizauga ar krūmiem, citas pļavas tika uzartas un izmantotas kultūraugu audzēšanai. 20. gs. beigās liela daļa Dvietes palienes vairs netika apsaimniekota.

- 2003. gadā tika uzsākti pasākumi zālāju biotopu atjaunošanai nelielās platībās izcērtot krūmus. 2004.–2008. gadā īstenots LIFE programmas projekts "Latvijas palieņu pļavu atjaunošana ES prioritāro sugu un biotopu aizsardzībai" (LIFE04 NAT/LV/000198), kura ietvaros krūmi izcirsti un dabiskie zālāji atjaunoti vairāk nekā 160 ha platībā.
- No 2010. līdz 2015. gadam ieviests vēl viens LIFE programmas projekts – "Griezes biotopu atjaunošana Natura 2000 teritorijā "Dvietes paliene"" (LIFE09 NAT/LV/000237). Tā ietvaros atjaunoti vēl 113 ha zālāju, ietverot gan hidroloģiskā režīma atjaunošanu (Dvietes upes atlikumošana nelielā posmā), gan krūmu ciršanu un frēzēšanu, gan pļaušanu un ganību ierīkošanu. Lielāko dabisko zālāju platību apsaimnieko kā visa gada ganības pussavvaļas zālēdājiem. Projekta ietvaros veikta Dvietes upes atlikumošana 1,8 km posmā un tās vizuālā dabiskošana. Pirms un pēc atlikumošanas ūdens organismu sastāva izmaiņu pētījumi nav veikti, tāpēc nav izvērtējami.
- Parka teritorijā lielāks dabisko zālāju īpatsvars nekā vidēji Latvijā tiek atbalstīts LAP agrovides pasākumā "BDUZ". 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu liecina, ka aptuveni 80% no kopējās ES aizsargājamo zālāju platības tiek apsaimniekoti. Kopumā dabas parks ir viena no dažām Natura 2000 teritorijām, kur tik lielā platībā ir veikta dabisko zālāju atjaunošana un nodrošināta to uzturēšana. Tomēr esošā apsaimniekošana nav uzskatāma par pilnībā piemērotu visu šīs teritorijas zālāju biotopu un sugu saglabāšanai ilgtermiņā. Daļa teritoriju joprojām ir pamestas un aizaugošas, daļā apsaimniekošanas ietekme potenciāli var negatīvi ietekmēt augu un dzīvnieku sugu populācijas, jo nenotiek apsaimniekošanas sekmju monitorings, un ganību teritorijās nenotiek ganību slodzes regulēšana, kas ir nepieciešama, lai nodrošinātu optimālu veģetācijas un putnu sugu saglabāšanu.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisko zālāju biotopu daudzveidība un sugu piesātinājums ir ļoti augsts, tādēļ dabas parka prioritāte ir gan biotopu, gan aizsargājamo un retu augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu saglabāšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī. Īpaši aktuāla ir ķikuta, griezes un pļavu bridējputnu populāciju saglabāšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī.

- Dabisko zālāju biotopu savienotības palielināšana, maksimāli atjaunojot visas vēsturiskās zālāju platības. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojamas 6270* *Sugām bagātas ganības un ganības pļavas* un 6450 *Palieņu zālāji*.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Veikt parka nozīmīgāko aizsargājamo augu un putnu sugu monitoringu, lai varētu pielāgot apsaimniekošanas pasākumus šo sugu saglabāšanai.
- Veikt potenciāli atjaunojamo teritoriju kartēšanu un novērtēt atjaunošanas potenciālu.
- No pļavu bridējputnu aizsardzības viedokļa būtu vēlams uzlabot vai pilnībā atjaunot hidroloģisko režīmu, likvidējot meliorācijas grāvjus. Taču šis aspekts ir jāizvērtē līdztekus apsaimniekošanas iespējām.
- Veikt Dvietes atlikumotā posma ūdensorganismu rekolonizācijas, upei piegulošo palieņu hidroloģiskā režīma un putnu apdzīvotības monitoringu, lai dokumentētu atlikumotā upes posma dabiskošanās sekmes.
- Izstrādāt un īstenot projektu Skuķu un Dvietes ezeru atjaunošanai un eutrofikācijas procesu palēnināšanai tajos.
- Veikt dabas parka robežu grozījumus, ietverot Ilūkstes upes palieni starp Doļņajas–Kazimirišķu ceļu un Ilūkstes pilsētu.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
6510	Mēreni mitras pļavas	16,93	⟨1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	līdz 16,9	16,9
6450	Palieņu zālāji	1582,7	31,7	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	Jāprecizē.	1582,7
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	Jāprecizē.	-	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	Jāprecizē.	0,0
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	483,7	9,7	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	Jāprecizē.	483,7
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	24,0	⟨1	Nepietiekama.	Izplaut aizaugumu, ūdensaugiem pāraugot vairāk nekā 30% no upes laukuma. Izplaut ūdensaugus Dvietes grīvas rajonā, pirms tās ieteces Skuku ezerā (reizi 2-3 gados).	0,2	
3150	Eitrofi ezeri	22,7	⟨1	Slikta.	Retināt blīvās piekrastes virsūdens augāja joslas, veidojot joslas un atklātas piekrastes seklūdens daļas, kuras ir piemērotas pilēm un bridējputniem, vienlaikus paplašinot potenciālās zivju nārsta vietas un zivju mazuļu uzturēšanās vietas (reizi gadā, mainot izplautās vietas).		0,2

Vienreizēji dabisko zālāju atjaunošanas pasākumi nepieciešami, tomēr nav zināma kopējā atjaunojamā platība, jo dabas aizsardzības plāna dati ir novecojuši (kopš tā izstrādes parka teritorijā ieviesti divi apjomīgi LIFE projekti, bet notikušas arī zemes izmantošanas izmaiņas, piemēram, atkārtota pamešana, uzāršana). Zālāju biotopu atjaunošanas rīcības ietver krūmu un koku ciršanu, sakņu frēzēšanu, atjaunojošu pļaušanu vai ganišanu, hidroloģiskā režīma regulēšanu, kas nodrošina zālāju uzturēšanas iespējas arī pēc teritorijas pamitrināšanās.

Dabas parks „Embūte” (LV0301200)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1977.

ATRAŠANĀS VIETA: Vainodes novada Embūtes pagasts.

PLATĪBA: 481 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2007. gadā laika periodam līdz 2017. gadam.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2009. gada 19. maija noteikumi Nr. 448 "Dabas parka "Embūte" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

IETVER CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS: ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekli "Embūtes gravas".

Dabas parks atrodas Rietumkursas augstienes augstākajā daļā, tajā iekļauti Embūtes pauguraines izcili gravu un nogāžu meži ar avotiem (tie izplatīti arī uz dienvidiem no dabas parka ārpus tā robežām), Lankas upe un Kuīlupe ar sāngravām un palieņu zālājiem, kā arī arheoloģiskās senvietas. Teritorijā konstatēti septiņi ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi. Ir izveidoti trīs mikroliegumi meža biotopu aizsardzībai. Dabas parkā konstatētas 26 retas, aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas. Dabas parkā ir viena no divām Latvijā ļoti reti sastopamajām Eiropas kāpukvieša *Hordelymus europaeus* atradnēm, te aug sikais āboliņš *Trifolium dubium*, lielā noraga *Pimpinella major*, vidējais cirulītis *Corydalis intermedia* u. c. Teritorija ir nozīmīga dzīvotne vairākām retām sīkspārņu sugām, ūdram *Lutra lutra*, kā arī aizsargājamām putnu sugām – melnajam stārķim *Ciconia nigra*, baltmugurdzenim *Dendrocopus leucotos*, mazajam ērglim *Aquila pomarina*, griezei *Cex crex*. Dabas parkā notikusi sekmīga Eiropas kokvarde *Hyla arborea* reintrodukcija. Bioloģiski veci koki un kritālas ir dzīvotnes retām vabolēm – marmora rožvabolei *Liocola marmorata* un blāvajai briežvabolei *Dorcus parallelopedus*.

Dabas parks atrodas reģionā, kur dabiskie zālāji ir stipri fragmentēti, tādēļ to saglabāšana ir svarīga reģiona un dabas parka biodaudzveidības saglabāšanai (Kurzemē tā ir trešā nozīmīgākā teritorija biotopa 6510 *Mēreni mitru pļavu* saglabāšanai).

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Nepietiekami organizētas tūristu plūsmas pieaugums – veidojas jauns taku tīkls, tiek nobradāta zemsedze meža biotopos.
- Dabisko zālāju pamešana un aizaugšana, fragmentācijas palielināšanās, pārpurvošanās bebru darbības un grāvju aizaugšanas ietekmē.

- Mežsaimnieciskā darbība, īpaši mirušās koksnes izvākšana un bioloģiski veco koku izciršana.
- Egļu stādījumi platlapju mežu vietā, t. sk. uz nogāzēm, palielina platlapju mežu fragmentāciju un pasliktina ar tiem saistīto sugu stāvokli.
- Zivju diķu apsaimniekošanas apsīkums, atklāto ūdensvirsmu izzušana un aizaugšana ar virsūdens augāju, kā arī to tilpuma samazināšanos, aizpildoties ar sanešiem un atmirušo augu daļām. Tas būtiski samazina tur sastopamo ūdens organismu, tostarp aizsargājamo spāru sugu daudzveidību.
- Bebru darbība, veidojot aizsprostus un veicinot diķu krastu pārpurvošanos.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Purvu, ūdeņu un mežu biotopos apsaimniekošanas pasākumi biotopu saglabāšanai nav veikti. 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka 64% no 6510 *Mēreni mitru pļavu* platības bija apsaimniekoti, citi zālāju biotopi nav apsaimniekoti.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu un avoksnāju biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.
- Platlapju mežu fragmentācijas mazināšana – platlapju piemistrojuma palielināšana egļu stādījumos.
- Dabisko zālāju fragmentācijas mazināšana, atjaunošana un regulāra apsaimniekošana.

- Bijušo diķu pārtīršana un to atklāto ūdens virsmu palielināšana. Pilnībā noēnoto diķu izkopšana ūdens organismu bioloģiskās daudzveidības palielināšanai.
- Ūdens brīvas caurvades nodrošināšana, lai nepaātrinātu diķu piekrastes daļas pārpurvošanos, nojaucot bebru aizsprostus.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Aktualizēt aizsargājamo biotopu kartējumu atbilstoši jaunākajai metodikai.
- Izstrādāt un ieviest dabisko zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu. Lai palielinātu biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju biotopu izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās (īpaši dabas parka austrumu daļā Lankas upes ielejā un tai piegulošajās teritorijās). Prioritāri atjaunojami zālāji, kas vēl 21. gs. sākumā bija atzīti par ES nozīmes biotopiem, bet pašlaik ir aizauguši. Jāizvērtē nepieciešamība regulēt hidroloģisko režīmu Lankas palienēs zālāju biotopu atjaunošanai un apsaimniekošanai.
- Izvērtēt dabas parkam piegulošo teritoriju nozīmi dabisko zālāju biodaudzveidības saglabāšanai un potenciālai iekļaušanai Natura 2000 teritorijā, īpaši teritorija ap Druvu un Avotiņu mājām, kā arī daļēji aizaugušās pļavas uz dienvidrietumiem no Avotiņiem.
- Teritorijas ainaviskuma atjaunošanai iztīrīt Pils un Ceplupes diķus, izplaujot virsūdens augāju un izņemot gultnē uzkrātos sanešus.
- Bijušajos zivju diķos – gadījumos, ja piekrastes krūmājs pilnībā noēno ūdenstilpi, ieteicama piekrastes zonas atēnošana, lai veicinātu resnvēdera purvuspāres un spīgtās purvuspāres piesaisti.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180	Nogāžu un gravu meži	193,7	40,3	Laba.	Neiejaukšanās.		193,7
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops (biotopi 9020 un 9180)	26,1	5,4	-	Veikt specializētas kopšanas cirtes egļu stādījumos, veicinot platlapju sugu piemistrojumu.	26,1	
7220*	Avoti, kas izgulsnē avotkalņus	0,03	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,03
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0,7	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,7
6510	Mēreni mitras pļavas	8,2	1,7	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	3,0	8,2
6450	Palieņu zālāji	33,6	7,0	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	33,6	33,6
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	6,0	1,2	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	6,0	6,0
6000	Atjaunojami zālāji	50,0	10,4	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	50,0	50,0
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	1,5	<1	Nepietiekama.	Vismaz reizi gadā vai pēc nepieciešamības nojaukt bebru aizsprostus Lankā un Kuiļupē, lai saglabātu brīvu ūdens caurvadi un tā nepaātrinātu upes krastu un palieņu pārpurvošanos.		0,5

Vienreizēji zālāju atjaunošanas pasākumi nepieciešami vismaz 43 ha platībā, kā arī dabiskie zālāji jāatjauno teritorijās, kur tie ir pastāvējuši ap 20.gs. vidu – šīs platības pašlaik nav apzinātas, bet potenciālā platība varētu būt ap 50 ha (atjaunojamās vietas jāapzina, izstrādājot zālāju aizsardzības un atjaunošanas plānu).

1. Teritorijas īss raksturojums

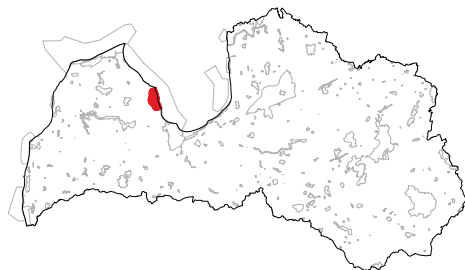
DIBINĀŠANAS GADS: 1957.

ATRAŠANĀS VIETA: Engures novada Engures pagasts; Tukuma novada Zentenes pagasts; Mērsraga novada Mērsraga pagasts; Talsu novada Ķūļciema pagasts.

PLATĪBA: 19 992 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2010. gadā (2011–2025).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2012. gada 28. augusta noteikumi Nr. 596 "Dabas parka "Engures ezers" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parkā ietilpst Engures ezers un tā rietumu piekrastes meži, Rīgas līča piekraste no Mērsraga līdz Engurei, kā arī meži starp piekrasti un ezeru. Teritorija dibināta ligzdojošo un caurceļojošo putnu aizsardzībai, kā arī ezera apkārtnes bioloģiskās daudzveidības un savdabīgās lagūnezera ainavas saglabāšanai. Dabas parkā konstatēti 24 ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi – ūdeņi, kaļķaini zāļu purvi, sausi un pārmitri meži, dabiskie zālāji, piekrastes kāpas. Kopš ezera līmeņa pazemināšanas 1842. gadā, atklājoties lielām bijušā ezera dibena platībām, ir veidojušies retām augu sugām bagāti zāļu purvi. Teritorija ir īpaši nozīmīga kaļķainu zāļu purvu aizsardzībā.

ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu aizsardzībai dabas parks ir valsts mērogā nozīmīga teritorija. Tā ir pirmo piecu līdz desmit teritoriju skaitā pēc biotopu 1630* *Piejūras zālāji* (15% no kopējās biotopa platības aizsargājamās teritorijās), 5130 *Kadiķu audzes zālājos un virsajos* (31%), 6120* *Smiltāju zālāji* (4%), 6410 *Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs* (3,5%) platībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Dabas parkā ir izveidoti mikroliegumi retu vaskulāro augu, putnu sugu un biotopu aizsardzībai. Te ligzdo 186 putnu sugas, starp nozīmīgākajām sugām ir pļavu lija Circus pygargus, melnais stārķis Ciconia nigra, jūras ērglis Haliaeetus albicilla, gugatnis Philomachus pugnax, mazais ormanītis Porzana parva, ķīķis Pernis apivorus. Dabas parkā sastopamas 24 retas, aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas, piemēram, spilgtā purvuspāre Leucorrhinia pectoralis, slaidais pumpurgliemezis Vertigo angustior, spožais pumpurgliemezis Vertigo geyeri, četrzobu pumpurgliemezis Vertigo geyeri, divjoslu airvabole Graphoderus bilineatus. Dabas parkā dzīvo četras retas, aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas.

Konstatētas 84 retas, aizsargājamās vaskulāro augu sugas, t. sk. smiltāja nelķe Dianthus arenarius ssp. arenarius, skaistaugļu balodene Atriplex calotheca, kā arī 21 orhideju suga, piemēram, Lēzela lipare Liparis loeselii,

asinssarkanā dzegužpirkstīte Dactylorhiza cruenta, dzeltenbaltā dzegužpirkstīte Dactylorhiza ochroleuca, mušu ofrīda Ophrys insectifera u .c. Engures ezerā konstatētas deviņas mieturalģu sugas un retā jūras najāda Najas marina.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Nozīmīgākais apdraudējums ir cilvēka saimnieciskās darbības pārmaiņas kopš 20. gs. beigām – zvejniecības un lauksaimniecības intensitāte būtiski samazinājusies, bet pieaugusi tūrisma un rekreācijas loma.
- Ezera aizaugšana ar niedrēm negatīvi ietekmē ezera ekoloģisko stāvokli un putnu ligzdošanas sekmes.
- Dabisko zālāju aizaugšana, pārāk intensīva izmantošana (t. sk. zālienu ierīkošana) un apbūve palielina biotopu fragmentāciju un apdraud tiem raksturīgo sugu pastāvēšanu.
- Dabisko zālāju biotopu fragmentācija, ko pastiprina ainavas lineāro elementu, kuri varētu kalpot par sugu izplatīšanas ceļiem, trūkums.
- Nestabila atbalsta sistēma daļēji atbilstošo sauso un slapjo zālāju un kadiķu audžu apsaimniekošanai LAP ietvaros – tas mazina iespēju ieviest ilgtspējīgu apsaimniekošanu.
- Plēsēju (jenotsuņa Nyctereutes procyonoides, Amerikas ūdeles Mustela vison, lapsu Vulpes vulpes u. c.) savairošanās negatīvi ietekmē putnu sugu ligzdošanas sekmes.
- Rekreācija un neorganizēta tūrisma plūsma jūras piekrastē, pārvietošanās ar mehānizētiem transportlīdzekļiem kāpās rada augāja mehāniskus bojājumus un negatīvi ietekmē dabiskos procesus un veģetāciju.
- Pelēko kāpu un priekškāpu aizaugšana ar kokiem un krūmiem dabiskās sukcesijas gaitā samazina šo biotopu kvalitāti un augu sabiedrību daudzveidību.

- Dabiskā traucējuma trūkuma dēļ mežainajās kāpās samazinās sila platības, kas ir nozīmīga dzīvotne smiltāja nelķei un citām retām sugām.
- Niedru audžu izplešanās jūras krastā kavē sanesumu joslu un tām raksturīgo augu sabiedrību veidošanos.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Jau kopš 20. gs. otras puses Engures ezerā un tā krastos notikusi dažāda veida apsaimniekošana ūdensputnu ligzdošanas sekmēšanai. 20. gs. 70.–80. gados ezerā veidotas mākslīgās salas ūdensputnu ligzdošanai. Tas turpināts arī vēlāk, 21. gs. sākumā, fragmentējot esošās salas un niedru masīvus. Kopš 90. gadiem samērā regulāri kontrolēti dedzināts un pļauts niedrājs, lai to fragmentētu un mazinātu vienlaidus niedru masīvu veidošanos. Apļauti salu krasti, ķerti un medīti plēsēji, kas apdraud ligzdojošos ūdenputnus, dažas salas tiek noganītas. Darbi īstenoti dažādu projektu ietvaros, kā arī tos dažādos laika periodos veikuši Latvijas Universitātes Bioloģijas institūta pētnieki un Engures ezera dabas parka fonds. Apsaimniekošanas darbu sekmes ir dažādas – piemēram, salu apsaimniekošana labvēlīgi ietekmējusi bridējputnu un kaijveidīgo putnu populācijas, bet piļu un tārtiņveidīgo populācijas, par spīti apsaimniekošanai, ir sarukušas.
- Dabiskie zālāji vēsturiski bija izmantoti kopganībām; mājdzīvnieki ganījās gan mežā un zāļu purvos, gan zālajos un piekrastē, kas veicināja savvaļas sugu pārvietošanos ainavā. Šī prakse pilnībā pārtraukta 20. gs. 70. gados. LIFE projekta “Engures ezera dabas parka dabas aizsardzības plāna ieviešana” (LIFE00 NAT/LV/7134) ietvaros 21. gs. sākumā atjaunotas lielas mitru zālāju periodiski izžūstošās augsnēs un piejūras zālāju platības (kopā vairāk nekā 125 ha) un nodrošināta to turpmākā apsaimniekošana. Notiek niedru masīva fragmentēšana un ezera litorālās daļas izganišana – veidojas atklāta ainava, brīva litorālā zona bridējputniem un zivju mazuļiem.
- Dabiskie zālāji atjaunoti arī LIFE projekta “Lielā dumpja biotopu atjaunošana divos piekrastes ezeros Latvijā” (LIFE12 NAT/LV/000118) ietvaros.
- Zālāju apsaimniekošanai atbalsts tiek saņemts no LAP agrovides pasākuma “BDUZ”, tomēr liela daļa no apsaimniekotajiem zālājiem nav iekļauti lauku blokos un nesaņem šo atbalstu.
- LIFE projekta “Lielā dumpja biotopu atjaunošana divos piekrastes ezeros Latvijā” (LIFE12 NAT/LV/000118) ietvaros izveidota lielā dumpja sugas

aizsardzības demonstrējuma teritorija. Nodrošināti lielajam dumpim piemēroti biotopi, fragmentēti un izpļauti vienlaidus niedrāju masīvi 200 ha platībā. Ezerā izveidoti zivju migrācijas ceļi un ziemošanas bedres 25 ha platībā.

- Piejūras zālāju apsaimniekošana Bērziema piekrastē notiek fragmentāri: vietām ik gadu zālājs tiek nopļauts un zāle novākta, citur zālāji aizauguši ar plašām niedru audzēm, dažos posmos zālājus un blakus esošās kāpas pļauj vairākas reizes sezonā, tādējādi pārvēršot tos par koptu zālienu ar labiekārtotām atpūtas vietām. Mērsraga zālāji tiek pļauti regulāri, bet nepietiekoši lielā platībā, pieļaujot niedru izplešanos.
- Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas mērķtiecīgi netiek apsaimniekotas, agrāk tās ir noganītas, izmantotas ar zveju saistītos darbos. Atsevišķās atpūtnieku intensīvāk izmantotās vietās ir izveidota rekreācijas infrastruktūra.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Engures ezera bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un atjaunošana, mazinot eutrofikāciju, nodrošinot optimālu hidroloģisko režīmu, kas rada labvēlīgus apstākļus ezera faunas (putni, zivis, abinieki, zidītāji) un īpaši aizsargājamo biotopu pastāvēšanai.
- Kavēt ezera aizaugšanu ar niedrēm, organiskā materiāla uzkrāšanos ezerā, novērst vienlaidus niedru audžu veidošanos ezerā.
- Nodrošināt putnu ligzdošanai piemērotas dzīvotnes (padziļinātu ūdensteču un sliksņu salu mozaikas veidošana ezerā, primāri tā ziemeļu galā).
- Atjaunot un uzturēt zālājus ezera piekrastē un uz salām, novācot krūmu apaugumu, pļaujot niedrāju (veicinot putnu ligzdošanas sekmes).
- Uzturēt no cilvēka saimnieciskās darbības atkarīgo dabisko un daļēji dabisko biotopu mozaiku.
- Atjaunot un uzturēt dabisko zālāju un kaļķainu zāļu purvu biotopus visā dabas parka teritorijā maksimālā platībā, lai samazinātu fragmentācijas negatīvo ietekmi.
- Atjaunot un uzturēt piejūras zālāju platības visā to daudzveidībā, uzmanību vēršot uz iesāļvides sugu saglabāšanu.
- Atjaunot un uzturēt pelēko kāpu biotopus labā kvalitātē, nodrošinot smiltāja nelķes populācijas saglabāšanos.
- Nodrošināt sanesumu joslu un tām raksturīgo viengadīgu augu sabiedrību, īpaši ar skaistaugļu balodeni aizsardzību.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Izstrādāt integrētu dabas parka izmantošanas un aizsardzības programmu, iekļaujot dabisko un daļēji dabisko biotopu atjaunošanu, uzturēšanu un aizsardzību kontekstā ar kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un Bērziema–Mērsraga piekrastes izmantošanu. Vairums dabisko un daļēji dabisko biotopu (īpaši piekrastes, zāļu purvu un dabisko zālāju) dabas parkā veidojušies ciešā mijiedarbībā ar cilvēka saimniecisko darbību – zveju un lauksaimniecību, t. sk. ezera līmeņa pazemināšanas ietekmē iegūto teritoriju apsaimniekošanu, kopganībām.

- Precizēt aizsargājamo biotopu kartējumu, atbilstoši jaunākajai metodikai. Biotopu stāvoklis nav kompleksi izvērtēts, tie nav uzskatīti, kā arī nav apzinātas platības, kas vēl būtu jāatjauno, lai nodrošinātu ainavekoloģiski ilgtspējīgu no cilvēka saimnieciskās darbības atkarīgo biotopu pastāvēšanu (zāļu purvi, dabiskie zālāji, piekrastes biotopi).
- Izvērtēt dabas parka robežai piegulošo ES nozīmes zālāju biotopu teritoriju iekļaušanu dabas parkā un šo zālāju atjaunošanu un uzturēšanu labvēlīgā aizsardzības stāvoklī.
- Izvērtēt Bērziema lauksaimniecības zemju masīva starp ciemu un ezeru izveidošanu par dabisko zālāju teritoriju, atjaunojot zālāju biotopus agrākajos tīrumos un ieviešot apsaimniekošanu, kas veicina dabisku zālāju veidošanos.
- Uzturēt un atjaunot ezera kanālu caurteces.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	43,0	⟨1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		43,0
9080*	Staignāju meži	45,4	⟨1	Laba.	Neiejaukšanās.		45,4
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	312,7	1,6	Laba.	Neiejaukšanās.		312,7
91E0*	Aluviāli meži	65,4	⟨1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		65,4
7230	Kaļķaini zāļu purvi	352,2	1,8	Nepietiekama, slikta.	Izcirst kokus un krūmus aizaugušajos zāļu purvos, uzturēt tos klajus, ekstensīvi noganot (vēlams, ar regulējamiem aplokiem) un plaujot. Novākt vienlaidus niedru audzes stipri aizaugušajos zāļu purvos un atjaunot pļaušanu vai ganišanu (vai tās kombinēt). Uzturēt Orhideju taku, koncentrējot apmeklētājus uz takas, tā novēršot stihisku izmīdījumu.		352,2
7210*	Dižās aslapes audzes	97,95	⟨1	Nepietiekama, slikta.	Izcirst kokus un krūmus, uzturot atklātu kaļķaino zāļu purvu. Pļaut dižo aslapi vietās, kur tā ieviešas kaļķainos zāļu purvos ar rūsgano melnceri (sākumā ieteicama eksperimentāla pļaušana nelielās platībās, nodrošinot ietekmes monitoringu).		30

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
6510	Mēreni mitras pļavas	5,16	⟨1	Nepietiekama.	Inventarizēt un izvērtēt nepieciešamās darbības poligona līmeni.	1,7	5,16
6410	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	29,81	⟨1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	5,0	28,8
6270*	Sugām bagātas ganiņas un ganiņas pļavas	5,05	⟨1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	5,05	5,05
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	0,9	⟨1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,9	0,9
6000	Atjaunojami zālāji	40,0	⟨1	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	40,0	40,0
5130	Kaļķu audzes zālājos un virsājos	18,37	⟨1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	9,0	18,37
3150	Eitrofi ezeri	19,8	⟨1	Nepietiekama.	Fragmentēt niedru masīvu, veidot seklūdens dīkus un līčus, izplaut zemūdens augāju	Pēc nepieciešamības.	
3140	Ezeri ar mieturajūgu augāju	2951,7	14,8	Slikta.	Veidot lielā dumpja ligzdošanas vietas, pļaut niedres. Krūmu izpļaušana un izzāģēšana uz salām. Veidot zivju migrācijas ceļus un ziemošanas bedres.	25	
2180	Mežainas piejūras kāpas	420,9	2,1	Laba.	Neiejaukšanās.		420,9
2130*	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	20	⟨1	Nepietiekama.	Atjaunot pelēko kāpu, izcērtot kokus un krūmus, ierobežojot agresīvās lakstaugu sugas. Reizi 3-5 gados.	Saskaņā ar eksperta atzinumu.	
2120	Priekškāpas	9,8	⟨1	Nepietiekama.	Vietām atjaunot mazo infrastruktūru (atpūtas vietas utml.), kas tieši ietekmē biotopa aizsardzību. Reizi 3-5 gados.		

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
2110	Embrionālās kāpas	3,8	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		3,8
1640	Smilšainas pludmales ar daudzgadīgu augāju	1,8	<1	Laba.	Jāizvērtē ekspansīvo sugu ietekme atsevišķās vietās, nepieciešama apsaimniekošana (cirst krūmus, pļaut niedres). Reizi 3-5 gados (jāizvērtē pēc situācijas, kura atkarīga no krasta procesiem u.c. faktoriem).	Saskaņā ar eksperta atzinumu.	
1630*	Piejūras zālāji	44,3	<1	Nepietiekama.	Atjaunot un uzturēt zālājus, kompleksā ar viengadīgu augāju uz sanesumu joslām. Izcirst kokus un krūmus, nopļaut vecās niedres. Pļaut zālāju, niedrāju, noganīt, ierobežot invazīvās sugas.	22,5	44,3
1310	Viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs	0,2	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,2
1220	Daudzgadīgs augājs akmeņainās pludmalēs	32,8	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		32,8
1210	Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām	1,0	<1	Laba.	Veikt biotopa apsaimniekošanu kopā ar 1630* Piejūras zālāji.		Līdz 1,0
1170	Akmeņu sēkļi jūrā	4,3	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		4,3
1150*	Lagūnas	2,0	<1	Nepietiekama.	Izplaut niedres ap lagūnām.	2,0	

Dabas parks „Istras pauguraine” (LV0301300)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1997.

ATRAŠANĀS VIETA: Ludzas novada Istras pagasts.

PLATĪBA: 861 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Dabas parks ietver daudzveidīgu teritoriju pie Šķaunes ezera. Dabas parkam raksturīgs savdabīgs reljefs ar morēnu pauguriem, masīviem un grēdām. Nozīmīgi ainavas veidotāji ir ar sausiem priežu, egļu un jauktajiem mežiem klātie morēnpauguri un nogāzes, kas mijas ar melnalkšņu staignājiem un pārejas purviem starppauguru ieplakās. Dabas parka ziemeļu daļā atrodas plašs meža masīvs, centrālajai daļai raksturīgas atklātas ainavas, bet dienvidu daļā ir arī purvainas teritorijas.

Liegums kopā ar dabas liegumu “Istras ezers” ir ļoti nozīmīgs biotopu veida 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* tikai Austrumlatvijai raksturīgā varianta saglabāšanai, un tā ir vienpadsmitā nozīmīgākā Natura 2000 teritorija biotopu veida 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* saglabāšanai Latvijā. Abi liegumi kopā ar dabiskajiem zālājiem, kas izvietoti ārpus aizsargājamām teritorijām starp abiem liegumiem, veido nozīmīgu dabisko zālāju koncentrēšanās vietu Latgales augstienes austrumu daļā.

Dabas parka mežos aug meža silpurene *Pulsatilla patens*, pauguraiņu zālajos konstatētas vairākas retas augu sugas – krustlapu drudzene *Gentiana cruciata*, plūksnu ķekarpaparde *Botrychium multifidum* un zarainā ķekarpaparde *Botrychium matricariifolium*, mitrās vietās – zaļā dobzieme *Coeloglossum viride*. Teritorijā ir liela putnu sugu daudzveidība, sastopama mežirbe *Bonasa bonasia*, melnais stārķis *Ciconia nigra*, ķīķis *Pernis apivorus*, rubenis *Tetrao tetrix*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Saimnieciskā darbība meža biotopos, kuras dēļ tiek izvākti pieauguši vai lielāku dimensiju koki, sausokņi un miruši koksne, kas pasliktina biotopu kvalitāti.
- Dabisko zālāju aizaugšana neapsaimniekošanas un nepareizas apsaimniekošanas dēļ (zāles smalcināšana, siena nesavākšana, vēla pļaušana), to platības samazināšanās un stāvokļa pasliktināšanās.
- Dabisko zālāju fragmentācija.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim nekādi pasākumi biotopu aizsardzībai un/vai apsaimniekošanai nav veikti. 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka 60% no biotopu veida 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* un tikai 17–23% no biotopu veidu 6510 *Mēreni mitras pļavas* un 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* bija apsaimniekoti.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucētas norises nodrošināšana dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.
- Dabisko zālāju atjaunošana un uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojami 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs*.
- Dabisko zālāju platības un biotopu savienotības palielināšana.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Aktualizēt biotopu kartējumu atbilstoši jaunākajai metodikai.
- Izstrādāt dabas aizsardzības plānu un teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, paredzot mežsaimnieciskās darbības aizliegumu aizsargājamās meža biotopos.
- Atjaunot un uzturēt dabiskos zālājus to vēsturiskajās teritorijās, kur tie pašlaik daļēji vai pilnībā aizauguši ar mežu (tie nav līdz šim kartēti kā ES nozīmes zālāju biotopi).
- Liegumam tieši piegulošās dabisko zālāju platības iekļaut dabas liegumā, lai veicinātu to labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanu.

- Izvērtēt iespēju iekļaut lieguma teritorijā zālājus, kas pašlaik atrodas starp divām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām – “Istras ezers” un “Istras pauguraine”, vai apvienot abas vienā aizsargājamā teritorijā, kas veicinātu vienotu pieeju dabisko zālāju apsaimniekošanas un atjaunošanas plānošanā un veikšanā. Tie ir nozīmīgi zālāju fragmentācijas mazināšanai.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	21,9	2,5	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		21,9
9080*	Staignāju meži	7,5	⟨1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		7,5
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	180,0	20,9	Laba.	Neiejaukšanās.		180,0
91E0*	Aluviāli meži	61,0	7,1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		61,0
7140	Pārejas purvi un slīkšņas	2,9	⟨1	Laba.	Neiejaukšanās.		2,9
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	2,1	⟨1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		2,1
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	42,8	5,0	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	20,0	42,8
6510	Mēreni mitras pļavas	6,5	⟨1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	5,0	6,5
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	23,0	2,7	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	18,0	23,0
6000	Atjaunojami zālāji	60,0	7,4	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	60,0	60,0

Dabas parks „Kuja” (LV0304200)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Madonas novada Praulienas un Sarkaņu pagasts, Lubānas novada Indrānu pagasts.

PLATĪBA: 10 788 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2008. gadā (2008–2020).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Dabas parks ietver Kujas upi ar tās pārplūstošajām palienēm, apkārtnes mozaikveida lauksaimniecības zemju un mežu ainavu, kā arī daļu no austrumos piegulošajiem mežu masīviem. Teritorijā ir nozīmīgi aizsargājамie mežu, saldūdeņu un zālāju biotopi. Teritorijas mozaikveida ainava, kur mijas lauksaimniecības zemes ar mežiem, vecām mājvietām, atsevišķiem lielu koku puduriem, ir noteicoša tajā sastopamajai lielajai putnu, bezmugurkaulnieku un augu sugu daudzveidībai.

Dabas parka teritorijā konstatēti pieci ES prioritārās nozīmes aizsargājамie meža biotopu veidi, trīs zālāju un viens saldūdeņu biotopu veids. Meži aizņem vairāk nekā 60% no parka teritorijas, bioloģiski nozīmīgas ir bioloģiski veco un aizsargājамo meža biotopu koncentrēšanās vietas, īpaši veciem platlapju mežiem - mitro platlapju mežu kompleksss ir viena no lielākajām dabas parka vērtībām.

Tā ir otra nozīmīgākā Natura 2000 teritorija biotopa 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas*, ceturrtā nozīmīgākā biotopa 6450 *Palieņu zālāji* un septītā nozīmīgākā biotopa 6410 *Mitri zālāji* periodiski izžūstošās augsnēs saglabāšanā Latvijā (attiecīgi, 8,1%, 4,8% un 4,1% no biotopa kopējās platības Natura 2000 tīklā Latvijā). Tai īpaša vērtība arī biotopa 6530* *Parkveida pļavas un ganības* saglabāšanai, jo ir viena no piecpadsmit teritorijām, kur šis biotopu veids ir sastopams.

Teritorija ir Latvijas mērogā prioritāra ķikuta aizsardzībai. Tā ir nozīmīga kā kompakta zālāju teritorija ar augstu zālāju biotopu savienotību.

Dabas parks ir unikāla, putniem nozīmīga vieta ar izcili augstu putnu sugu daudzveidību. Teritorija ir īpaši vērtīga aizsargājamā mazā ērgļa *Aquila pomarina* augstā ligzdošanas blīvuma dēļ, kuram šeit ir lielākais zināmais ligzdojošo pāru blīvums ne tikai Latvijā, bet visā sugas izplatības areālā. Putnu aizsardzībai ir izveidota virkne mikroliegumu dabas parka teritorijā. Mitrie lapu/jauktu koku meži, kā arī atsevišķi augoši ozoli un to grupas atklātā ainavā veido piemērotus barošanās un ligzdošanas apstākļus gan mazajam ērglim, gan dažādām dzeņu, pūču un citu putnu sugām. Parka teritorijā konstatētas 29 īpaši aizsargājамas putnu sugas, tai skaitā melnais stārķis *Ciconia nigra*, ķikuts *Gallinago media* un grieze *Crex crex*.

Agrāk dabas parkā bijuši lieli rubeņu *Tetrao tetrix* riesti, tomēr skrajo teritoriju aizaugšanas dēļ to skaits ir krasi samazinājies.

Dabas parkā sastopamas deviņas aizsargājамas ziditāju sugas. Daudzveidīgā ainava tāpat ir mājvieta lielam skaitam bezmugurkaulnieku sugu, no kurām deviņas ir aizsargājамas, tajā skaitā meža sīksamtenis *Coenonympha hero* un skabiozu pļavraibenis *Euphydryas aurinia*, atsevišķi augošos „biokokos” konstatētais lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita*. Kopumā dabas parka teritorijā konstatētas 10 retas un aizsargājамas vaskulāro augu sugas, tai skaitā laksis *Allium ursinum*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, vīru dzegužpuķe *Orchis mascula* un akotainais grīslis *Carex atherodes*. Tāpat konstatētas piecas aizsargājамas sūnu un 14 ķērpju sugas.

Kujas un tās pieteku palienes ir meliorētas, bet daudzviet pamestas un dabiski atjaunojas. Kujas upe nodrošina labvēlīgu zaļās upjuspāres *Ophiogomphus cecilia* un lielās dižmakstenes *Sembris phalaenoides* populācijas stāvokli un attīstību. Straujteces posmi piemēroti biežās *perlamutrenes Unio crassus* un upes micītes *Ancylus fluviatilis* eksistencei.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Dabas vērtības parka teritorijā negatīvi ietekmējusi meliorācijas sistēmu ierīkošana un upju iztaisnošana – iznīcināti vērtīgi saldūdens biotopi, palieņu zālāji, samazināta teritorijas ainaviskā vērtība, kā arī pārveidots mitruma režīms, būtiski samazinot bioloģisko daudzveidību un palieņu zālāju piemērotību ķikutam un pļavu bridējputniem.
- Mežsaimnieciskā darbība negatīvi ietekmē vērtīgus meža biotopus.
- Invazīvās sugas Sosnovska latvāņa *Heracleum sosnowskyi* izplatīšanās apdraud meža zemsedzes augus, nomāc un izkonkurē dabisko pļavu sugas.
- Neatbilstoša dabisko un kultivēto zālāju apsaimniekošana. Zāles smalcināšana, nopļautās zāles atstāšana rada eitrofikāciju, kuras dēļ zelmenis kļūst augstāks, veidojas kūla, samazinās bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība. Zālāju pamešana un aizaugšana

- ar krūmiem rada biotopu fragmentāciju. Šie procesi samazina sugu dzīvotņu platību un kvalitāti, kā arī veicina aizsargājamo putnu sugu ligzdošanas un barošanās vietu (īpaši, mazajam ērglim) izzušanu.
- Dabisko zālāju pārāk intensīva apsaimniekošana (ielabošana) un uzaršana.
 - Saldūdens biotopus un sugas potenciāli apdraudošs faktors ir upju gultnes tīrīšana, neievērojot videi draudzīgas meliorācijas paņēmienus. Daļai no dabas parkā tekošajām upēm ir valsts nozīmes ūdensnotekas statuss un gultnes pārtīrīšanas darbi ir normatīvi pieļaujami.
 - Saldūdens biotopu ekoloģisko kvalitāti negatīvi ietekmē notekūdeņu radītais piesārņojums.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Mednieki neregulāri ir veikuši straujteču attīrīšanu no sīkām kriticalām un vietām arī no bebru aizsprostiem. Darbība vērtējama pozitīvi, jo tiek samazināta sedimentu akumulācija straujteču biotopos, novēršot to kvalitātes un funkcionalitātes pazemināšanos.
- Dabisko zālāju biotopos galvenokārt ir veikta zāles smalcināšana, negatīvi ietekmējot biotopu aizsardzības stāvokli. 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka atbalstu saņēma aptuveni 80–90% no dabisko zālāju biotopu kopējās platības dabas parkā. Izņēmums bija biotopu veidi 6530* *Parkveida pļavas un ganības* un 6210 *Sausi zālāji kalņainās augsnēs*, kuri apsaimniekoti šī pasākuma ietvaros ļoti nelielā platībā (attieciīgi, 9% un 28%). Apsaimniekošanas pasākumu ietekme uz zālāju kvalitāti nav novērtēta. Nelielā platībā dabiskie zālāji nosusināti, padziļinot meliorācijas grāvi, ar mērķi radīt tādus mitruma apstākļus, kas pieļauj zālāja mehanizētu pļaušanu. Veģetācijas monitorings tur nav veikts, tādēļ nevar novērtēt nosusināšanas ietekmi.
- LIFE programmas projekta „Parkveida pļavu un divu prioritāri aizsargājamo vaboļu sugu apsaimniekošana: plānošana, sabiedrības iesaistišana, inovācija” (LIFE09/ NAT/LV/000240, EREMITA MEADOWS) ietvaros ir veikta ozolu atēnošana vairākās vietās lapkoku praulgrauža dzīvotņu uzlabošanai.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Uzturēt mazā ērgļa ligzdošanas blivumu vismaz 25 ligzdojošie pāri uz 100 km².
- Dabisku procesu netraucēta norises dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

- Aizsargājamo biotopu saglabāšana; saglabātas un palielinātas aizsargājamo biotopu platības, stabilas aizsargājamo sugu populācijas.
- Meža biotopu fragmentācijas mazināšana, aizsargājamo biotopu platības un integritātes palielināšana, paredzot neiejaukšanos mežaudzēs, kuras vēl nav sasniegušas aizsargājamu biotopu kvalitāti, vai samazinot egļu īpatsvaru stādītās vidēja vecuma mežaudzēs; attīstība paredzama aizsargājamu biotopu 9050 *Lakstaugiem bagāti egļu meži*, 9020* *Veci jaukti platlapju meži* vai 91E0* *Aluviāli meži (aluviāli krastmaļu un palieņu meži)* virzienā.
- Dabisko zālāju biotopu daudzveidība un sugu piesātinājums ir ļoti augsts, tādēļ prioritāte ir gan biotopu, gan augu un putnu sugu dzīvotņu saglabāšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī, prioritāri pievēršoties ķikutu populācijas saglabāšanai un biotopu veidu 6270*, 6410, 6450, 6530* atjaunošanai.
- Saglabāt un uzlabot saldūdens biotopu kvalitāti, t. sk. netraucējot dabisko atjaunošanos meliorācijas skartajās ūdenstecēs.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Apstiprināt teritorijas individuālos aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumus un zonējumu, dabiska meža biotopu kompleksam nosakot aizsardzību un paredzot neiejaukšanos dabiskajos procesos.
- Ierobežot invazīvā Sosnovska latvāņa izplatīšanos, regulāri tos iznīcinot (izrokot, pļaujot u. c.).
- Ierobežot būvniecību, lai saglabātu dabisku un netraucētu biotopu īpatsvaru.
- Novērst ūdens piesārņojumu; izveidot notekūdeņu attīrīšanas ierīces Lūzā un Biksērē.
- Dabisko zālāju aizsardzībai veicamie pasākumi:

- Izstrādāt un ieviest dabisko zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu. Plāna izstrādē jāizmanto aktuāls zālāju kartējums un inventarizācijas dati, plānā jāietver lokālo grāvju sistēmu atjaunošanas vajadzību izvērtējumu un dziļo grāvju sistēmu negatīvās ietekmes uz zālāju biotopiem un putnu sugām novēršanas iespējas. Jāizvērtē iespējas izveidot zālāju biotopus vēsturisko zālāju teritorijās un ilggadīgo zālāju un atmatu vietās, kā arī prioritāri jāatjauno pašlaik vēl saglabājušies dabiskie zālāji.
- Lai palielinātu zālāju biotopu savienotību, jāizvērtē Kujas meliorēto palieņu zālāju, kas piekļaujas dabas parka ziemeļu robežai no Sūlas ietekas līdz Apiņupītes ietekai Kujā, iekļaušanu dabas parkā.

5.2. Specifiski pasākumi

5.2.1. Sugas

- Biezās perlamutrenes *Unio crassus* dzīvotnes saglabāšanai izveidot notekūdeņu attīrīšanas ierīces Lūzā un Biksērē.
- Lapkoku praulgrauža *Osmoderma barnabita* dzīvotņu apsaimniekošanai regulāri izcirst kokus un krūmus ap vecajiem ozoliem, nodrošinot to atēnošanu.

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējās vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	0,031	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,031
91E0*	Aluviāli meži	7,0	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		7,0
9080*	Staignāju meži	17,0	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		17,0
9020*	Veci jaukti platlapju meži	131,0	1,2	Laba.	Neiejaukšanās.		131,0
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	57	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		57
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops	95,0	<1	-	Neiejaukšanās. Veikt specializētas kopšanas cirtes egļu stādījumos.	15,0	80,0
6530*	Parkveida pļavas un ganības	3,9	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	3,9	3,9
6450	Palieņu zālāji	482,5	4,5	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	39,0	482,5
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	190,9	1,8	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	līdz 1,8	1,8

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	0,6	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,6	0,6
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	318,5	3	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	38,0	318,5
6510	Mēreni mitras pļavas	19,5	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	2,6	19,5
6410	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	31,7	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	6,2	31,7
6000	Atjaunojami zālāji	70,0	0,6	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	70,0	70,0
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	1,0	<1	Nepietiekama.	Atjaunot Lisas tecējumu pa veco gultni pie ietekas Riebas upē. Nodrošināt ūdens caurvadi – izvākt bebru aizsprostus un koku sagāzumus vai samazināt tos vietās, kur veidojas krastu izskalojumi, un vietās, kur upes gultnē veidojas oļainas vai granšainas platības, vai atrodas akmeņi, biežajai perlamutrenei un straucha nēģim piemērotas nārsta vietas. Ūdensteces pārtīrīšanā obligāta ir videi draudzīgas meliorācijas metožu izmantošana.	Pēc nepieciešamības.	
3150	Eitrofi ezeri	2,5	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		2,5

Vienreizēji zālāju atjaunošanas pasākumi ir nepieciešami, tomēr nav zināma kopējā atjaunojamā platība, jo dabas aizsardzības plāna dati ir novecojuši. Dabiskie zālāji jāatjauno maksimāli iespējamā platībā, ieskaitot pašlaik neapsaimniekotos ES zālāju biotopus (aptuveni 90 ha), ieskaitot vēsturiskās zālāju teritorijas, kur pašlaik ir krūmāji un jauni meži, kā arī ilggadīgos zālājus un atmatas (atjaunojamās vietas jāapzina, izstrādājot zālāju atjaunošanas plānu). Atjaunošanas pasākumi ietver krūmu un koku ciršanu, to sakņu un celmu frēzēšanu, atjaunojošu pļaušanu un / vai ganišanu, kā arī mitruma režīma regulēšanu un parkveida koku atgaismošanu.

Dabas parks „Kurjanovas ezers” (LV0304400)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Ciblas novada Līdumnieku pagasts.

PLATĪBA: 263 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Dabas parks ietver Kurjanovas ezeru ar vienu nelielu salu un nelielas mežu un lauksaimniecības zemju platības ezera krastos. Tā ziemeļu krastam piekļaujas mežaudzes paugurainā reljefā, vietām uz stāvām nogāzēm. Ezera dienvidu un austrumu krastu aizņem ilggadīgi zālāji, ko no ezera norobežo šaura koku josla.

Teritorijā konstatēti trīs ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi: 3140 *Ezeri ar mieturalģu augāju*, 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* un 91D0* *Purvaini meži*.

Teritorija ir nozīmīga ezera ar mieturalģu augāju aizsardzībai. Te sastopamas arī najādu audzes (Latvijā ļoti retas sugas lokanā najāda *Najas flexilis* un mazā najāda *Najas minor*) un sikās lēpes *Nuphar pumila* audzes. Ezera krastos raksturīga akmeņaina, smilšaina un grantaina grunts. Citas nozīmīgas sugas ir aizsargājamā mieturu hidrilla *Hydrilla verticillata*, bet krastos aug Lēzela lipare *Liparis loeselii*. Ezerā barojas diķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Atpūtnieku plūsmas pieaugums teritorijā, kur nav piemērotas infrastruktūras, rada eitrofikāciju un degradē ezera krastus.
- Ņemot vērā te atrodamo najādu un hidrillu jutīgumu pret eitrofikāciju un mehāniskiem bojājumiem, par būtisku apdraudējumu uzskatāma nekontrolēta motorizēto peldlīdzekļu izmantošana.
- Ezera rietumu krasta sliktākā sastopama Lēzela lipare. Purviņš pāraug ar niedrēm un krūmāju, izkonkurējot lipares un pasliktinot aizsargājamā biotopa kvalitāti.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Ilgtermiņā saglabāt ezera biotopu labā kvalitātē un nodrošināt reto ūdensaugu sugām nepieciešamos apstākļus, nodrošinot aizsargjoslas funkcionalitāti un regulējot apmeklētāju plūsmu.
- Uzturēt Lēzela lipares dzīvotni optimālā stāvoklī, uzturot no krūmu apauguma atklātu sliktāku ezera rietumu krastā.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Nodrošināt aizsargjoslu funkcionalitāti un nepieļaut biogēnu ieplūdes pastiprināšanos ezerā, izmantojot dažādus paņēmienus:
 - aizsargjoslas apsaimniekošana – sadarbojoties ar vietējiem iedzīvotājiem, veicināt piekrastes atklāto platību saglabāšanu kā zālājus;
 - organizēt un koncentrēt atpūtniekus jau esošajās stihiski izveidotajās vietās, uzlabojot to infrastruktūru – ierīkojot tualetes un atkritumu urnas;
 - ierobežot bebru darbību no ezera iztekošajā grāvī/upītē un nepieļaut aizsprostu veidošanu un ezera ūdens līmeņa paaugstināšanos.
- Aktualizēt aizsargājamo biotopu kartējumu atbilstoši jaunākajai metodikai.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
7140	Pārejas purvi un slīkšņas	2,4	<1	Nepietiekama.	Izcirst krūmus, pļaut niedres (atkārtot regulāri, vismaz reizi piecos gados).		2,4
3260	Straujteces un dabiski upju posmi	0,2	<1	Slikta.	Nojaukt bebru aizsprostus no ezera iztekošajās ūdenstecēs (pēc nepieciešamības). Iztīrīt no sanešiem dabiski izveidojušās neliela izmēra nosēdtilpes, kas atrodas ezerā ietekošajos meliorācijas grāvjos un nepieļaut, lai barības vielām bagāti meliorācijas ūdeņi nokļūst ezerā. Katru gadu.	0,1	
3140	Ezeri ar mieturalģu augāju	126,2	48,0	Laba.	Izvākt pār ezera ūdens spoguli pārlikušus vai tajā iekritušus kokus, izvērtējot to ainaviskumu. Izcirst krūmu joslu, lai samazinātu eutrofikāciju veicinošu sīkzaru un lapu nokļūšanu ezerā (reizi 3–5 gados). Novērst najādām un hidrillām piemēroto augteņu pāraugšanu ar virsūdens augāju un augteņu apbērsanu ar atmirušo lapu un niedru atlieku slāni, niedres regulāri izvēcot no piekrastes zonas, ZA un A piekrastē (reizi 2–3 gados).	0,2 0,2	

Dabas parks „Laukezers” (LV0304000)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Krustpils novada Kūku pagasts.

PLATĪBA: 327 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2007. gadā (2007–2016), darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2008. gada 29. septembra noteikumi Nr. 805 "Dabas parka "Laukezers" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks atrodas Madonas-Trepes vaļņa dienvidrietumu daļā un ietver Laukezeru, Baltiņu ezeru un Ildzenieku ezeru, kā arī tiem apkārt esošos mežus, augsto purvu, pārejas purvus un slīkšņas. Īpaša teritorijas vērtība ir mezotrofais Laukezers, kura litorālē starp niedrēm izklaidus aug gludsporu ezerene *Isoetes lacustris*. Teritorijas dienvidu daļā ir mājvietas un lauksaimniecībā izmantotas zemes. Uz ziemeļiem no Laukezera, paugurvaļņa dienvidu osveida nogāzēs, sastopamas retas priežu mežu sabiedrības ar asinssārto gandreni *Geranium sanguineum* un meža silpurenī *Pulsatilla patens*.

Dabas parkā konstatēti septiņi ES nozīmes aizsargājami biotopi, 21 aizsargājama augu un 11 aizsargājamas putnu sugas. Parks ir viena no nedaudzām dižās aslapes *Cladium mariscus* atradnēm Austrumlatvijā. Parasti šādi ezeri ar mieturalģēm (hārām) veidojas bijušajās lagūnās pie jūras, bet iekšzemē piemērotus apstākļus veido specifiski ģeoloģiski apstākļi, šajā gadījumā avotu ieplūde Baltiņu ezerā. Zaļu purva slīkšņā pie Baltiņa ezera aug īpaši retā sūnu suga spīdīgā āķīte *Hamatocaulis vernicosus*. Ildzenieku ezera dienvidrietumu daļā izveidojies neliels pārejas purvs, kurā aug Es nozīmes aizsargājamā suga Lēzela lipare *Liparis loeselii*. 2016. gadā dabas parkā konstatēta Latvijai jauna sēņu suga sfagnu vālene *Clavaria sphagnicola*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Liela rekreācijas slodze Laukezerā un Ildzenieku ezeros (atpūtnieki, peldvietas, niršanas aktivitātes, vasarnīcu izmantošana pie Ildzenieku ezera, ūdensmotociklu nelegāla izmantošana) negatīvi ietekmē biotopu kvalitāti un reto augu dzīvotnes.
- Labiekārtojuma limeņa un stāvvietu ietilpības turpmāka palielināšana Laukezera tuvumā var radīt būtiskas antropogēnas slodzes pieaugumu un izraisīt ezera kvalitātes neatgriezenisku pasliktināšanos.

- Sadzīves notekūdeņu piesārņojums no Ildzenieku ezeram piekļaujošās vasarnīcu apbūves teritorijas negatīvi ietekmē biotopu kvalitāti.
- Liegums ir bijis nozīmīgs kā viena no piecām Latvijā konstatētajām pļavas linlapes *Thesium ebracteatum* atradnēm, kas patlaban izzudusi, iespējams, regulāras pļaušanas rezultātā, jo blakus uzstādīts informācijas stends.
- Skrajo, gaišo priežu mežu aizaugšana ar egles pamežu negatīvi ietekmē meža biotopu kvalitāti.
- Par sava veida risku un apdraudējumu ir uzskatāma arī niedru pļaušana Laukezerā, lai radītu jaunas platības ezereņu attīstībai. Vienlaikus šādas izpļautas vietas rada piesaisti stihiskas peldētavas izveidošanai, it īpaši Laukezera ziemeļaustrumu – austrumu piekrastē, kas atrodas tieši Ildzenieku vasarnīcu kompleksa tuvumā.
- Nekontrolēta pārvietošanās ar kvadricikliem apdraud skujkoku mežu biotopu kvalitāti.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Laukezera piekrastē ir veikta koku joslas retināšana un krastmalā augošo krūmu izciršana, lai samazinātu lapu nobirās piesaistīto organisko barības vielu nokļūvi Laukezerā.
- 2011. gadā priežu mežos lieguma zonā īstenota dabas aizsardzības plānā paredzētā egles izvākšana pirmajā stāvā, kā arī otrā stāva un paaugas izvākšana, mežaudzē neatstājot atliekas. Otrā stāva egles ir saglabātas tikai gravā. Apsaimniekošanas dēļ audze tika izgaismota, ieviesās jaunas, tajā skaitā aizsargājamas, sugas. 2016. gada oktobrī un novembrī egles izcirstas otrajā paņēmienā – 8,4 ha izvāca lielāko daļu pameža, ciršanas atliekas sadedzinot. 10,5 ha platībā izcirstas egles otrajā stāvā un paaugā, ciršanas atliekas atstājot uz vietas – apsaimniekošanas ietekme vērtējama pozitīvi.

Egļu izciršana jāatkārto arī turpmāk pēc ilgāka laika perioda.

- Laukezerā un Ildzenieku ezerā niedres pļautas ziemā, izmantojot divas pieejas – nopļautās niedres izvācot no ezera un atstājot uz ledus. Uz ledus atstātās nopļautās niedres, ledum nokūstot, vēja ietekmē tika izkļiedātas un ieķēras niedru joslā atsevišķu sakopojumu veidā, kurus bija grūti izvākt un kur tās turpmāk sadalījās, palielinot biogēnu piesārņojumu. Turpmāk šādas metodes izmantošana nav pieļaujama.
- Niedru izvākšana no ūdens veicināja ezera minerālgrūtnu atklātu platību saglabāšanos un radīja labvēlīgākus apstākļus ezereņu kompleksa ūdensaugu attīstībai.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Laukežera un Baltiņu ezera biotopu saglabāšana labā kvalitātē.
- Pārejas purvu un sliksņu saglabāšana Ildzenieku ezera krastā.
- Biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osiem vai osveida reljefa formām* uzturēšana optimālā kvalitātē, kas nodrošinātu meža silppureņu saglabāšanu.
- Dabisku procesu netraucēšana norises nodrošināšana dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Veikt grozījumus teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos, nosakot aizliegumu uzart Laukežera ziemeļrietumu nogāzē esošo tīrumu perpendikulāri krasta nogāzei.
- Nepieļaut jaunu, stihisku peldvietu rašanos ezeros.
- Vienoties par privātās peldvietas publisku izmantošanu Ildzenieku ezera ziemeļu piekrastē.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējās vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējās vai pastāvīgas darbības (ha)
9060	Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	10,2	3,1	Slikta.	Izcirst krūmu stāvu. Samazināt sūnu īpatsvaru zemsedzē meža silpurenes saglabāšanai. Neiejaukšanās.	Saskaņā ar eksperta vērtējumu	
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	3,1	0,9	Slikta.	Neiejaukšanās.		3,1
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0,6	<1	Laba.	Neiejaukšanās, t.sk. neveikt mežizstrādi tiešā avotu tuvumā.		0,6
7140	Pārejas purvi un slīkšņas	4,6	1,4	Nepietiekama.	Nodrošināt optimālu ūdens līmeni. Ildzenieku ezera krastā pārejas purvā izcirst krūmus.		4,6 4,6
7110*	Aktivi augstie purvi	6,5	2,0	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		6,5
3150	Eitrofi ezeri	26,8	8,2	Slikta.	Iekārtot publisku un labiekārtotu peldvietu.	0,1	
3140	Ezeri ar mieturajūgu augāju	14,0	4,3	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		14,0
3130	Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām	78,8	24,1	Nepietiekama.	Piekrastē veidot zālāju joslas. Izvietot tualetes ar hermētiskām izsmeļamām bedrēm peldētavas rajonā. Pļaut niedres, atstājot apmēram 10 m platas nenopļautu niedru joslas, kas apgrūtinātu piekļuvi ezeram. Mazināt koku apaugumu Laukezera krastos, izcirst krūmus ar savākšanu – slapjos sarežģītos apstākļos gar dienvidu krastu (reizi 10 gados). Aizbērt/novērst meliorācijas grāvjus un novērst Ildzenieku ezera ūdens ieplūdi Laukezera DA stūrī caur ūdensnoteku Nr.4314:51.	0,01 0,5 0,1	0,2

Dabas parks „Numernes valnis” (LV0303000)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Kārsavas novada Salnavas pagasts; Baltinavas novads Baltinavas pagasts.

PLATĪBA: 978 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2004. gadā (2005–2014), darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2007. gada 22. maija noteikumi Nr. 333 "Dabas parka „Numernes valnis” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks ir nozīmīga teritorija Latvijā retu biotopu un reljefa formu saglabāšanai – Numernes valnis ir viena no lielākajām Latvijas osveida grēdām. Dabas parkā atrodas četri ezeri – Numernes, Lielais Kugru, Mazais Kugru un Karšusalas (Karšulas) ezers. Teritorijā izveidoti divi mikroliegumi retu sugu aizsardzībai – dzeltenajai dzegužkurpītei *Cypripedium calceolus* un lielajam torņgliemzemim *Ena montana*.

Reljefa noteiktie īpatnējie apstākļi sekmējuši Latgalē retu pārmitru augu sabiedrību un biotopu izveidošanos. Teritorijā konstatēti 10 ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi. Vaļņa virsotnē un nogāzēs sastopami sausieņu priežu meži ar asinssārto gandreni *Geranium sanguineum* un meža silpurenī *Pulsatilla patens*, kurai te ir viena no nozīmīgākajām un daudzskaitlīgākajām atradnēm Latvijā. Savukārt osa piekāvē izplatīti purvaini un staignāju meži, dižās aslapes *Cladium mariscus* audzes, augstie un pārejas purvi, kā arī eitrofi ezeri.

Dabiskie zālāji dabas parkā aizņem nelielu platību, tomēr tie ir nozīmīgi dabisko zālāju saglabāšanai reģionālā mērogā – ainavekoloģiski tie ir “dzīvības salīņas” sugu izplatīšanās procesā Ziemeļaustrumu ģeobotāniskā rajona dienvidaustrumu daļā. Šajā reģionā dabisko zālāju aizsardzība ir nepietiekama, jo īpaši aizsargājamās teritorijas iekļauj tikai nelielu daļu no kopējās dabisko zālāju platības reģionā – tuvākās Natura 2000 teritorijas ar dabiskajiem zālājiem ir 20 km attālumā.

Teritorijā ir liela floras daudzveidība. Uz Numernes vaļņa atrodamas Latvijas dienvidaustrumu daļai raksturīgas sugas, bet reljefa pazeminājumos un purvos – reliktas okeānisku augu sugu atradnes un orhideju dzimtas sugas. Dabas parkā ir 44 retas un aizsargājamas vaskulāro augu sugas, kā Ruiša pūķgalve *Dracocephalum ruyschiana*, smiltāja esparsete *Onobrychis arenaria*, zālīlapu smiltēnīte *Arenaria stenophylla*, dižā aslake *Cladium mariscus* un dzeltenā akmeņlauzīte *Saxifraga hirculus*, Lēzela lipare *Liparis loeselii*, trejdaivu koraļlsakne *Corallorhiza trifida*. Vaļņa pakājē izskalošanās

rezultātā ir izveidojušās kaļķainas augsnes, kur aug viena no Latvijā lielākajām dzeltenās dzegužkurpītes atradnēm. Numernes ezerā aug jūras najādas *Najas marina* un ūdens ērkšķuzāles *Scolochloa festuacea*. No 12 aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām nozīmīgākās ir četrzobu pumpurgliemezis *Vertigo geyeri* un Latvijā retais lielais torņgliemezis. No aizsargājamām putnu sugām te sastopamas 28, tostarp urālpūce *Strix uralensis*, trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus*, mežirbe *Bonasa bonasia*, melnais stārķis *Ciconia nigra*, ķīķis *Pernis apivorus*, mednis *Tetrao urogallus*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Dabiskie eitrofikācijas procesi sausieņu priežu mežu biotopos, jo, iztrūkstot uguns ietekmei, veidojas egļu paauga un otrais stāvs, kas pārmaina biotopam raksturīgajām un retajām sugām nepieciešamos apgaismojuma un augsnes apstākļus.
- Veco, pieaugušo koku un mirušās koksnes izvākšana pasliktina meža biotopu kvalitāti.
- Meža biotopu fragmentācija kailciršu rezultātā.
- Iespējamā sapropeļa ieguve Numernes ezera rietumu daļā var būtiski ietekmēt putnu aizsardzībai nozīmīgāko ezera daļu.
- Dabiskos zālājus un tur sastopamās sugas negatīvi ietekmē apsaimniekošanas pārtraukšana un aizaugšana ar kokiem un krūmiem, kas veicina fragmentāciju un samazina sugu dzīvotņu platību un kvalitāti. Zāles smalcināšana veicina eitrofikāciju un negatīvi ietekmē dabisko zālāju biodaudzveidību.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Teritorijā veiktas sanitārās cirtes, izvēcot snieglaužu lauztos kokus, daļa ciršanas atlieku sadedzinātas, kā rezultātā uzlabojušies apgaismojuma apstākļi, samazināts egļu īpatsvars un izveidojušies atklātas augsnes laukumi, kas vērtējami kā pozitīvi biotopa kvalitātes uzlabojumi. Uzlabojoties gaismas apstākļiem, palielināties aizsargājamo augu – Ruiša pūķgalves, smiltāja neļķes un meža silpurenies atradņu skaits un vitalitāte. Ar noteiktu regularitāti visā aizsargājamā biotopa “Skujkoku meži uz osveida reljefa formām” platībā nākotnē būtu veicama pameža un paaugas egļu izciršana ar dedzināšanu.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka dabas parkā dabiskie zālāji nav bijuši apsaimniekoti šī pasākuma ietvaros. Daļa zālāju ir pļauta ar smalcināšanu, kas ir veicinājusi zālāju eitrofikāciju un ekspansīvu sugu izplatīšanos. Kopš 2010. gada, veicot krūmu izciršanu, ir atjaunots un pļauts zālāju biotops 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* 5 ha platībā pie Numernes skatu torņa. Kopš 2015. gada tas apsaimniekots, pļaujot ar zāles savākšanu.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucēta norise biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	123,6	12,7	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		123,6
9080*	Staignāju meži	28,9	3,0	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		28,9
9060	Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	268,2	27,4	Nepietiekama.	Samazināt egļu paaugu un otro stāvu, veikt kontrolētu dedzināšanu. Neiejaukšanās.	20,0	268,2
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	0,6	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,6

Dabas parks „Numernes valnis” (LV0303000)

- Saglabāt dzīvotspējīgas reto un aizsargājamo sugu atradnes priežu sausieņu mežos uz osveida vaļņa.
- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana maksimālajā iespējamā platībā un uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Veikt dabisko zālāju inventarizāciju, izstrādāt un ieviest dabisko zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu. Zālāju kartējums ir novecojis un nesniedz priekšstatu par to pašreizējo stāvokli. 2005. gada dabas aizsardzības plānā nav sniegts pamatots vērtējums par minimālo dabisko zālāju platību to ilgtspējīgai saglabāšanai. Stiprā fragmentācija liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt zālāju biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu zālāju biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās, kā arī prioritāri atjaunojami pašlaik vēl saglabājušies dabiskie zālāji.
- Uzturēt labvēlīgā aizsardzības stāvoklī dabiskos zālājus, kas piekļaujas dabas parka ziemeļaustrumu malai ar kopējo platību vismaz 60 ha, un izvērtēt to iekļaušanu dabas parka teritorijā.

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas ekspertu vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
6270*	Sugām bagātas ganības un ganības pļavas	4,46	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	4,46	4,46
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	2,72	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	2,72	2,72
6510	Mēreni mitras pļavas	0,54	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,54	0,54
6000	Atjaunojami zālāji	17,46	1,8	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	17,46	17,46
7210*	Dizās aslapes audzes	0,8	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,8
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0,009	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,009
7140	Pārejas purvi un slišķīgas	22,5	2,3	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		22,5
7110*	Aktīvi augstie purvi	0,6	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,6
3260	Upju straujteses un dabiski upju posmi	0,6	<1	Nepietiekama.	Izvākt koku sagāzumus, ierobežot bebru darbību un uzturēt brīvu Aukupites gultni grīvas rajonā. Reizi piecos gados. Neiejaukšanās.	0,1	0,5
3150	Eitrofi ezeri	78,0	8,0	Nepietiekama.	Retināt blīvo piekrastes virsūdens augāja joslu pie apdzīvotām vietām un jau esošajās peldvietās Numernes ezerā, veidojot atklātas, pīļu un bridējputnu ligzdošanai izmantojamās platības un pieejas pie atklāta ūdens. Neiejaukšanās.		0,1 77,9

Vienreizēji zālāju atjaunošanas pasākumi. Dabiskie zālāji jāatjauno maksimāli iespējamā platībā, kas ir vismaz 25 ha, ietverot vēsturiskās zālāju teritorijas, kur pašlaik ir krūmāji un jauni meži. Atjaunojamās vietas jāapzina, izstrādājot zālāju atjaunošanas plānu. Atjaunošanas pasākumi ietver krūmu un koku ciršanu, to sakņu un celmu frēzēšanu, atjaunojošu plaušanu un/vai ganišanu, zāles smalcināšanas ietekmē radītās eitrofikācija mazināšanu.

Dabas parks „Ogres ieleja” (LV0304500)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Ērgļu novada Ērgļu un Sausnējas pagasts; Ogres novada Mazozolu pagasts, Taurupes pagasts, Meņģeles pagasts, Madlienas pagasts, Ogresgala pagasts, Krapes pagasts; Lielvārdes novada Lēdmanes pagasts; Ķeguma novada Rembates pagasts.

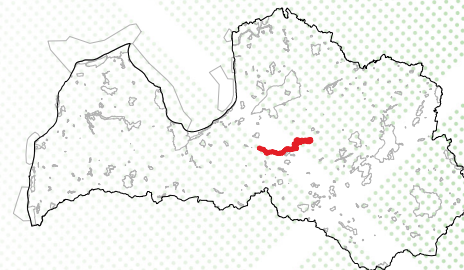
PLATĪBA: 7516 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2008.gadā (2008–2018).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

IETVER CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS:

- dabas liegumu "Vērenes gobu un vīksnu audze",
- ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos dabas pieminekļus "Brāžu krāces un Akmeņupītes ūdenskritums", "Kalnrēžu dolomītsmilšakmens atsegums", "Ličupes atsegums".

Teritorijaietvervizaūliizteiksmīgu,neregulētu Ogres upes posmu, upes ieleju un daudzveidīgus biotopus. Dabas parka teritorijā izveidoti vairāki mikroliegumi meža un avotu biotopu, un Ogres upes straujteces posmu aizsardzībai. Nedaudz vairāk kā pusi teritorijas aizņem meži, gandrīz 10% aizņem ūdeņi, lielāko daļu no tiem – Ogres upe. Ogres upes gultnē lielākoties ir šaura un dziļa, īpaši augštecei raksturīga izteikta ieleja ar stāvām nogāzēm. Krastos vietām ir atsegumi, veidojas noslīdeņi, gultnē sastopami dolomīta sliekšņi. Līčupes atsegums ir nozīmīgs kvartāra nogulumu atsegums, kura garums ir apmēram 120 m un augstums līdz 10 m. Savukārt Kalnrēžu dolomītsmilšakmens atsegumi ir lielākie un, iespējams, vienīgie Ogres svītas dolomītsmilšakmeņu atsegumi Latvijā. Ogres upei ir liels tūrisma potenciāls, piemēram, dabas parka teritorijā esošās Brāžu krāces ir viens no Latvijas upju izcilākajiem ūdenstūrisma krāču maršrutiem.

Teritorijā konstatēti 18 ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi. Nozīmīgākie ir nogāžu un gravu meži, jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm, avotu biotopi, dabiskie zālāji un upju straujteces.

Dabas parks ir starp desmit nozīmīgākajām Natura 2000 teritorijām Latvijā vairāku dabisko zālāju biotopu saglabāšanā – 6120* *Smiltāju zālāji* (3,5% no biotopa kopējās platības Natura 2000 teritorijās), 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* (2,6%), 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* (3,5%), 6410 *Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs* (0,8%), 6510 *Mēreni mitras pļavas* (3,3%). Īpaša vērtība ir teritorijās sastopamās 6530* *Parkveida pļavas un ganības*. Pēc pašreizējās zināmas šī biotopa platības teritorija ir piektā nozīmīgākā valstī (1,7% no kopējās biotopa platības Natura 2000

teritorijās). Kopumā teritorija ir ļoti nozīmīga zālāju biotopu savienotības nodrošināšanai un kā sugu izplatīšanās ceļš, kas savieno divus ģeobotānisko rajonus – Viduslatvijas un Centrālvidzemes, un ir daļa no nozīmīgākā ekoloģiskā koridora Latvijā – Daugavas ielejas.

Dabas parkā konstatētas daudzas retas un aizsargājamas sugas – 15 ziditāju, 22 putnu, divas rūpuļu, divas zivju, viena apaļmutnieku un četras bezmugurkaulnieku sugas, kā arī sešas ķērpju, divas sēņu un 16 vaskulāro augu sugas. No vaskulārajiem augiem jāatzīmē augstais gaiļpiesis *Delphinium elatum*, krustlapu drudzene *Gentiana cruciata*, lielā brūnkāte *Orobancha elatior*, pleznveida grīslis *Carex ornithopoda* (uzskaitītajām sugām dabiskie zālāji ir nozīmīgākā dzīvotne dabas parkā), ārstniecības cietsēkle *Lithospermum officinale*, mieturu mugurene *Polygonatum verticillatum*, sipoliņu zobainīte *Dentaria bulbifera*, daudzgadīgā mēnesene *Lunaria rediviva*, pēdveida grīslis *Carex rhizina*. No putnu sugām nozīmīgākās ir mežirbe *Bonasa bonasia*, brūnā čakste *Lanius collurio*, lielā gaura *Mergus merganser*, zivju dzenītis *Alcedo atthis*, gaigala *Bucephala clangula*, te barojas arī melnais stārķis *Ciconia nigra*. No bezmugurkaulniekiem sastopama biežā perlamutrene *Unio crassus* un upes micīte *Ancylus fluviatilis*, mežos – lielais torņgliemezis *Ena montana*, margainais vārpstīngliemezis *Clausilia dubia* un rūsganbrūnais koksngrauzis *Stenocorus meridianus*. Ogres upe ir nozīmīga sīkspārņu koncentrācijas vieta – dabas parkā konstatētas septiņas sugas. Upēs dzīvo ūdris *Lutra lutra*.

Dabas parka teritorijā atrodas Vecogres hidroelektrostacija.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Mežsaimnieciskā darbība, kas ietekmējusi dabas vērtības mežu teritorijās un fragmentējusi biotopus.
- Lokālo sadzīves notekūdeņu attīrīšanas iekārtu nekontrolēta darbība.
- Zivju ceļu trūkums mazajām hidroelektrostacijām lejpus un augšpus dabas parka (Ogres, Ērgļu, Vecogres hidroelektrostacijas) ierobežo zivju migrāciju.
- Dabiskos zālājus un tur sastopamās sugas negatīvi ietekmē apsaimniekošanas pārtraukšana, apbūve un pārāk intensīva apsaimniekošana (mēslošana, piesēšana u. c.), kas veicina fragmentāciju un samazina sugu dzīvotņu platību un kvalitāti.
- Lakšu *Allium ursinum* ievākšana.
- Intensīva Ogres upes krastu apbūve, kas var veicināt noslīdeņu veidošanos, nelabvēlīgi ietekmēt upes ekosistēmu un krastu biotopus.
- Ogres upes eitrofikācija un aizaugšana ar ūdensaugiem samazina straujos posmos mitošajām zivīm un bezmugurkaulniekiem piemērotās dzīvotnes.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Neregulāra Ogres straujteču kopšana dažādos upes posmos, bebru aizsprostu nojaukšana tās pietekās ar vietējo makšķernieku un mednieku kolektīvu iesaistīšanos. Darbības vērtējamās pozitīvi – tās nodrošina zivīm un ūdens bezmugurkaulniekiem piemērotu mikrobiotopu saglabāšanu un paplašināšanu.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka pasākuma ietvaros bijusi apsaimniekota nedaudz vairāk par pusi (60–78%) no dabisko zālāju biotopu platības. Apsaimniekošanas ietekme uz zālāju aizsardzības stāvokli nav vērtēta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucētas norises nodrošināšana biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.
- Meža biotopu fragmentācijas mazināšana, aizsargājamo biotopu platības un integritātes palielināšana, paredzot neiejaukšanos mežaudzēs, kas vēl nav sasniegušas aizsargājamo biotopu kvalitāti.

- Dabisko zālāju atjaunošana maksimāli iespējamā platībā (vismaz 350 ha), ieskaitot vēsturiskās zālāju teritorijas, kas aizaugušas ar sekundāru mežu un ilgstoši neielabotus kultivētos zālājus un atmatas, kas ietver arī putnu dzīvotnes. To uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī, nodrošinot arī atbilstošas dzīvotnes pļavu bridējputniem. 2008. gada dabas aizsardzības plānā izvirzīts mērķis saglabāt dabiskos zālājus 71,7 ha platībā (2008. gadā zināmā ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu platība), taču tas uzskatāms par novecojušu, jo dabisko zālāju platība dabas parkā ir krietni lielāka, un tā ir jāpalielina, lai nodrošinātu biotopu ilgtspējīgu aizsardzību. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojami 6120* *Smiltāju zālāji*, 6210 *Sausi zālāji kalķainās augsnēs*, 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* un 6510 *Mēreni mitras pļavas*.
- Vienotas dabas kompleksa (upes ielejas) aizsardzības nodrošināšana, nepieļaujot teritorijas fragmentāciju.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Izstrādāt un apstiprināt teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.
- Aktualizēt aizsargājamo biotopu kartējumu atbilstoši jaunākajai metodikai
- Nodrošināt upju baseinu apsaimniekošanas plānā minēto aktivitāšu ieviešanu, veikt zivju migrāciju ceļu atjaunošanas būtiskuma novērtējumu (Ogres upe augšpus Vecogres hidroelektrostacijas).
- Veikt dabisko zālāju inventarizāciju, izstrādāt un ieviest zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu. Zālāju kartējums ir novecojis un nesniedz priekšstatu par to pašreizējo stāvokli. 2008. gada dabas aizsardzības plānā nav sniegts pamatots vērtējums par minimālo zālāju platību to ilgtspējīgai saglabāšanai. Stiprā sadrumstalotība liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt dabisko zālāju labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu zālāju biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju izveidošana vēsturiskajās zālāju teritorijās (galvenokārt Ogres upes ielejā), ilgstoši neielabotu kultivēto zālāju un atmatu vietā (galvenokārt, ārpus Ogres ielejas), kā arī prioritāri atjaunojami pašlaik vēl saglabājušies dabiskie zālāji.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91F0	Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	284,5	3,8	Laba.	Neiejaukšanās.		284,5
91E0*	Aluviāli meži	2,8	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		2,8
91D0*	Purvaini meži	3,0	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		3,0
9180*	Nogāžu un gravu meži	382,3	5,1	Laba.	Neiejaukšanās.		382,3
9080*	Staignāju meži	5,5	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		5,5
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops	180,0	2,4	-	Neiejaukšanās. Veikt specializētas kopšanas cirtes baltalkšņu audzēs, palielinot platlapju koku sugu proporciju.	35,0	145,0
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	63,9	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		63,9
8210	Karbonātisku pamatiežu atsegumi	0,3	<1	Laba.	Krūmu novākšana (saglabājot lielos kokus).	0,2	
7220*	Avoti, kas izguļsnē avotkalņus	0,2	<1	Laba.	Aizliegt mežsaimniecisko darbību nogāzēs ar avoksnājiem.		
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0,8	<1	Laba.	Aizliegt mežsaimniecisko darbību nogāzēs ar avoksnājiem		
6530*	Parkveida pļavas un ganības	8,2	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	8,0	8,2
6510	Mēreni mitras pļavas	63,5	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	21,7	63,5
6450	Palieņu zālāji	5,9	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	1,7	5,9

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
6410	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	6,4	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	2,6	6,4
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	136,6	1,8	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	55,6	136,6
6230*	Vilkakūlas zālāji	0,1	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,1	0,1
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	47,9	<1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	13,4	47,9
6120*	Smiltāju zālāji	13,9	<1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	3,0	13,9
6000	Atjaunojami zālāji	60,0	<1	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	60,0	60,0
3260	Upju straujteces un dabiski upju posmi	48,7	<1	Nepietiekama.	Samazināt ūdensaugu aizaugumu līdz 30% straujteču posmos. Izvākt vai samazināt koku sagāzumus, nojaukt bebru aizsprostus vietās, kur upes gultnē sastopami oļi vai akmeņi kā kvalitatīvu straujteču posmu pazīme (straucha nēģiem piemērota nārsta vieta).	3,0	2,0 1,0

Dabiskie zālāji jāatjauno maksimāli iespējamā platībā, kas ir vismaz 106 ha pašreiz apzinātajos ES nozīmes zālāju biotopos, un aptuveni 60 ha vēsturiskās zālāju teritorijas, kas aizaugušas ar sekundāru mežu, un ilgstoši neielabotus kultivētos zālājus un atmatas, kas ietver arī putniem nozīmīgus zālājus – putnu dzīvotnes. Atjaunojamās vietas jāapzina, izstrādājot zālāju atjaunošanas plānu.

Dabas parks „Ogres Zilie kalni” (LV0305200)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Ogres novada Ogres pilsēta; Ikšķiles novads.

PLATĪBA: 312 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2011. gadā (2011–2021).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Dabas parks ir nozīmīgs Latvijā reti sastopamas reljefa formas – osu grēdas ar tai raksturīgo specifisko biotopu un sugu kopumu – aizsardzībai. Teritorija ietver Ogres Kangaru osu grēdu un tās centrālo daļu – Ogres Zilos kalnus, kam raksturīga savdabīga ainava ar sausiem priežu mežiem. Dabas parks robežojas ar Ogres pilsētas apbūvi, tāpēc dabas parka rekreatīvā nozīme pilsētas un apkārtnes iedzīvotāju ikdienā ir ļoti liela. Pārtraucot grants ieguvu dabas parka teritorijā 2003. gadā, Dubkalnu karjerā izveidojusies ūdenskrātuve.

Visā dabas parkā raksturīgs izteiksmīgs un daudzveidīgs reljefs, ko veido vaļņu virsas, stāvas un lēzenas nogāzes, nogāžu piekājes, pazeminājumi, ieleces un stipri saposmots sīkpaugurots reljefs parka rietumu daļā. Meži dabas parkā aizņem ~93% teritorijas. Osu mežu ainavu veido vairāki atšķirīgi, pat kontrastējoši meža ainavu tipi. Dienvidu nogāzēs ir gaiši, saulaini, labi pārskatāmi priežu meži. Ziemeļu nogāzēs, galvenokārt parka austrumu daļā, ēnaini, daudzviet pabiezi un vidēji vai vāji caurskatāmi priežu-egļu un egļu meži. Īpaša, no pārējās mežainās teritorijas atšķirīga ainava ir parka austrumu malā, Ogres pilsētas teritorijā. Ilgstošas antropogēnās slodzes dēļ te ir izveidojusies priežu parkmeža ainava ar atsevišķi augošām lielām, ainaviski izteiksmīgām priedēm; pamežā raksturīgs biezs krūmu stāvs, vietām ar invazīvajām un adventīvajām sugām.

Teritorijā konstatēti četri ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi, no kuriem nozīmīgākais ir skujkoku meži uz osveida reljefa formām. Dabas parkā konstatētas daudzas retas, aizsargājamas dzīvnieku sugas – 12 bezmugurkaulnieku un sešas putnu sugas. Veģetācija ir bagāta, te sastopamas 18 retas un aizsargājamas vaskulāro augu sugas. Skujkoku mežos uz osiem aug meža silpurene *Pulsatilla patens*, smiltāju esparsete *Onobrychis arenaria*, šaurlapu lakacis *Pulmonaria angustifolia*, Ruiša pūķgalve *Dracocephalum ruyschiana*, pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis*, zālāju smiltēnīte *Arenaria procera*. Nelielā purviņā dabas parka dienvidu daļā sastopams pundurbērzs *Betula nana*. Dabas parks ir nozīmīga dzīvotne mežirbei *Bonasa bonasia* un daudzām bezmugurkaulnieku sugām, piemēram, Mannerheima īsspārnim *Oxyporus mannerheimii* un kuprainajai celmīmušai *Laphria gibbosa*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Teritorijā nozīmīgākie ir antropogēnas vai pastarpināti antropogēnas izcelsmes traucējumi, kas rada zemsedzes degradāciju nomīdīšanas un izbraukāšanas rezultātā, veicina eitrofikāciju un agresīvo sinantropo sugu izplatīšanos teritorijā, koku bojājumus, reto augu atradņu iznīcināšanu u. tml. Tā iemesli ir lielā apmeklētāju slodze, ko rada pilsētas tuvums un arī teritorijas popularitāte apkārtnējo pilsētu un Rīgas iedzīvotāju vidū. Teritoriju fragmentē plašais ceļu un taku tīkls. Lai arī pēdējos gados ir uzbūvēti daudzi infrastruktūras objekti antropogēnās slodzes mazināšanai un veikti pasākumi motorizētā transporta kustības ierobežošanai, tie nespēj pilnībā novērst rekreācijas negatīvo ietekmi uz teritoriju; daļa objektu pat to veicina, piemēram, virvju takas uz kokiem teritorijas austrumu malā Ogres pilsētā. Dabisko zemsedzi negatīvi ietekmē taku tīkla uzturēšana ar melnzemes un citu nepiemērotu materiālu uzbēršanu.
- Eitrofikācijas un dabiskās sukcesijas rezultātā, kā arī iztrūkstot dabiskajiem uguns traucējumiem, sausieņu priežu audzēs palielinās paaugas un pameža blīvums, pastiprinot apēnojumu un radot pārmaiņas augsnē un zemsedzes sugu sastāvā, kas apdraud vairāku reto augu sugu pastāvēšanu.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

2016. – 2017. gadā Zilo kalnu aģentūra īstenojusi egļu paaugas un pameža izciršanu biotopā 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* (142. kvartāla 2. un 3. nogabals), ciršanas atliekas izvēcot no audzes.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Saglabāta osu grēda ar tai raksturīgo biotopu un sugu kompleksu, nodrošinot tās ilgtspējīgu pastāvēšanu, novēršot pieaugošās antropogēnās slodzes radīto

- negativo ietekmi un veicinot osu mežiem raksturīgās veģetācijas saglabāšanos.

▪ Dabisku procesu netraucēta norise biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

▪ Nodrošināta daudzfunkcionāla teritorijas izmantošana dabas izziņai, atpūtai un sportam, sabalansējot dabas aizsardzības un rekreācijas prasības.
5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi
- 5.1. Vispārīgi pasākumi

Izstrādāt teritorijas individuālos izmantošanas un aizsardzības noteikumus.

Plānot racionālu taku tiklu, nepaplašinot esošās takas un neveidot jaunus tūristu piesaistes objektus aizsargājamo biotopu teritorijā.

Izstrādāt rekreācijas infrastruktūras izveides un uzturēšanas ilgtermiņa plānu, izvērtējot perspektīvo objektu ietekmi uz dabas aizsardzības vērtībām un to kumulatīvo ietekmi uz dabas parka ekosistēmu.

Veicināt priedes atjaunošanos, vienlaikus ierobežojot konkurējošo sugu (egles, lapu koki, krūmi) izplatīšanos, lai saglabātu osiem raksturīgos gaišos priežu mežus, kuru ilgtspēja ir potenciāli apdraudēta.

Ierobežot invazīvo augu sugu, galvenokārt – kokaugu (vārpainās korintes *Amelanchier spicata*, sarkanā

5.2. Specifiski pasākumi

plūškoka *Sambucus racemosa*, klintenes *Cotoneaster* spp., ošlapu kļavas *Acer negundo* u. c.) izplatīšanos.

Novērst zemsedzes izbraukāšanu un bojāšanu, ierobežojot motorizēto transportlīdzekļu kustību pa takām. Viena no iespējām – takas pārmaiņus slēgt un atvērt staigāšanai, nodrošinot mērenu antropogēno slodzi.

Ierobežot biogēno atkritumu nonākšanu parka vidē, lai mazinātu eitrofikāciju (izvietojot pārvietojamās tualetes, uzturot stacionārās tualetes, atkritumu urnas (arī suņu ekskrementiem), uzlabojot kontroli.

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	4,8	1,5	Slikta.	Neiejaukšanās.		1,6
9060	Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	123,7	39,6	Nepietiekama.	Izcirst egļu paaugu, krūmus un otrārstāva kokus. Ciršanas atliekas izvākt no audzes vai sadedzināt uz vietas. Neiejaukšanās.	39,0	50,0
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	26,8	8,6	Nepietiekama.	Neiejaukšanās. Ierobežot invazīvo kokaugu sugu izplatīšanos.	Saskaņā ar eksperta norādījumiem.	26,8
7120	Degradēti augstie purvi	3,7	1,2	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		3,7

Dabas parks „Pape” (LV0303500)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2003.

ATRAŠANĀS VIETA: Nicas novada Nīcas pagasts, Rucavas novada Rucavas pagasts.

PLATĪBA: 10 853 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2007. gadā (2007–2018).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2011. gada 20. septembra noteikumi Nr. 706 "Dabas parka "Pape" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks atrodas Latvijas dienvidrietumos, aizņemot 5 līdz 20 km platu joslu 70 km garumā Baltijas jūras piekrastē. Gar jūras krastu dabas parks robežojas ar aizsargājamo jūras teritoriju “Nīda-Pērkone”. Nidas purvs kopā ar Papes ezeru ir starptautiskas nozīmes mitrājs (Ramsāres vieta).

Dabas parks ir nozīmīgs ezera, purvu, jūras krasta kāpu, dabisko zālāju un mežu biotopu aizsardzībai. Nozīmīgākie biotopi ir pelēkās kāpas, kaļķaini zāļu purvi, dabiskie zālāji, embrionālās kāpas, aktīvi augstie purvi, pārejas purvi un sliksnās, boreālie un purvainie meži. Papes ezers ir sekls lagūnas tipa ezers un viena no lielākajām dižās aslapes *Cladium mariscus* atradnēm Latvijā.

Dabas parks ir sestā nozīmīgākā Natura 2000 teritorija biotopa 6410 *Mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs* un divpadsmitā nozīmīgākā Natura 2000 teritorija biotopa 6120* *Smiltāju zālāji* un biotopa 6230* *Vilkakūlas (tukšaiņu) zālāji* saglabāšanā Latvijā (attiecīgi, 4,7%, 2,1% un 1,6% no biotopa kopējās platības Natura 2000 teritorijās). Dabiskie zālāji nodrošina dzīvotnes vairākām aizsargājāmām tauriņu sugām. Kopumā dabas parks ir nozīmīgākā Natura 2000 teritorija dabisko zālāju biotopu savienotības nodrošināšanai gan kā kodolteritorija Piejūras ģeobotāniskā rajona dienvidu daļā, gan kā nozīmīga daļa no Austrumbaltijas sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora gar Baltijas jūras piekrasti.

Te sastopama daudzveidīga flora un fauna. Dabas parkā konstatēts liels skaits reto un aizsargājamo sugu – 62 vaskulāro augu, 10 sūnaugu, 84 putnu (no tām 48 ligzdojošas sugas), 17 zidītāju un 16 bezmugurkaulnieku sugas. Dabas parka teritorijā nozīmīgākās augu sugas ir ciņu mazmeldrs *Trichophorum cespitosum*, purvmirte *Myrica gale*, vidējā rasene *Drosera intermedia*, kūdrāju grislis *Carex heleonastes*, Lēzela lipare *Liparis loeselii*, ārstniecības brūnvāļīte *Sanguisorba officinalis*, Buksbauma grislis *Carex buxbaumii*, jūrmalas pienzāle *Glaux maritima*, Žerāra donis *Juncus gerardii*, Baltijas efeja *Hedera helix* L. var. *baltica*, parastā īve *Taxus baccata*, Lēzela vircele *Linaria loeselii*, sikziedu plaukšķene *Silene borysthena* un Gmelina alise *Alyssum gmelinii*.

Dabas parka piekrastes zona ir īpaši nozīmīgs Baltās–Baltijas jūras putnu migrācijas ceļa posms zvīrbulveidīgajiem putniem un sikspārņiem. Te novērotas visas 16 Latvijā konstatētās sikspārņu sugas, jo starp Papes ezeru un jūras piekrasti veidojas šaura sauszemes josla jeb „pudeles kakla” efekts, kur, virzoties gar jūras piekrasti uz dienvidiem, migrējošie dzīvnieki pulcējas. Sezonā caurceļojošo putnu skaits pārsniedz vienu miljonu. Jau kopš 1966. gada šeit darbojas Papes ornitoloģiskā stacija, kurā tiek iegūta vērtīga zinātniskā informācija. Dabas parks “Pape” tiek uzskatīts par vienu no svarīgākajām lielā dumpja *Botaurus stellaris*, niedru lījas *Circus aeruginosus* un mazā ormaniša *Porzana parva* ligzdošanas vietām Latvijā. Te ligzdo arī grieze *Crex crex*, mazais dumpis *Ixobrychus minutus*, sarkanā klija *Milvus migrans*, jūras ērglis *Haliaetus albicilla*, čūskērglis *Circetus gallicus* un citas sugas. Papes ezerā konstatēts globāli apdraudētais grīšļu ķauķis *Acrocephalus paludicola*.

Nozīmīgas ir daudzas bezmugurkaulnieku sugas, piemēram, vītolu slaidkoksngrauzis *Necydalis major*, lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita*, cīruļiņu dižtauriņš *Parnassius mnemosyne*. Pateicoties maigajam klimatam, bagātīgajai florai un daudzveidīgajiem biotopiem parka teritorijā ir izveidojusies unikāla tauriņu fauna. Teritorijā konstatētas četras aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas, kā arī trīs aizsargājamās zivju sugas.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

▪ Invazīvo un ekspansīvo augu sugu izplatīšanās piekrastes kāpu biotopos apdraud to kvalitāti, sugu daudzveidību un platību.

▪ Nidas purva izstrādātajā daļā ir konstatēta ievazāta ekspansīva sūnaugu suga – parastā liklape *Campylopus introflexus*. Šī suga ir sevišķi bīstama, ja tā nonāk kāpu biotopos, kur tā spēj pilnībā pārmākt dabisko veģetāciju.

▪ Papes ezera aizaugšana pastiprinātas sekundārās eitrofikācijas dēļ, t. i., ūdensaugu attīstība, atmiršana un atmirušās augu masas uzkrāšanās seklūdēns ezerā

654

655

veicina eitrofikāciju un aizaugšanu. Tas pasliktina ūdensputnu, īpaši lielā dumpja, ligzdošanas un barošanās apstākļus. Apdraudēti ir aizsargājамie biotopi – mieturalģu un dižās aslapes audzes. Eitrofikāciju pastiprinošie apstākļi ir Papes poldera darbība un Rucavas notekūdeņi no Paurupes. Ezera degradāciju veicina Līgupes-Paurupes kanāla darbība, Līgupes ūdeņus novadot nevis Papes ezerā, bet pa apvadkanālu tieši jūrā. Tas samazina ūdens daudzumu un tā cirkulāciju ezerā, un veicina straujāku ezera aizaugšanu un degradāciju.

- Papes kanāla slūžu stāvoklis un ekspluatācija šobrīd rada pretrunas starp ezera zivju resursu nodrošināšanu un optimālu piekrastes platību mitruma režīmu, tostarp piemērotību savvaļas taurgovju, zirgu un sumbru uzturēšanai. Nepieciešama visu ezera un tā piekrastes apsaimniekotāju vienošanās par optimālu ezera līmeni un tā ievērošanu.
- Nidas purva dabas vērtības apdraud gan apkārt purvam, gan tā teritorijā esošo meliorācijas grāvju radītā nosusināšana, kā arī purva ziemeļu daļā notiekošā kūdras ieguve, kas ietekmē hidroloģisko režīmu un veicina purva aizaugšanu ar kokiem.
- Pārlietu liela antropogēnā slodze piekrastē rada dzīvās zemsedzes noplicināšanu, eitrofikāciju, kāpu dabiskās struktūras un sugu sastāva apdraudējumu. Nozīmīgu apdraudējumu rada arī patvaļīga būvniecība.
- Dabisko zālāju un kaļķaino zāļu purvu biotopi nepietiekamas apsaimniekošanas rezultātā degradējas, samazinās to platība un sugu daudzveidība, aizaugot ar krūmiem un kokiem. Īpaši aktuāli Papes ciemā, Kalnišķos, Nidas apkārtnē un Nidas purva austrumu malā. Apdzīvotajās vietās dabisko zālāju biotopus apdraud arī zālienu ierīkošana un apbūve.
- Mākslīgas ezera ūdenslīmeņa izmaiņas, kas rodas slūžu darbības rezultātā.
- Mežu biotopu vērtības apdraud mežizstrāde, sevišķi privātajos mežos.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Ar LVAF atbalstu 2014., 2015. un 2016. veikta dabisko zālāju apsaimniekošana, ieviešot atsevišķus dabas aizsardzības plānā paredzētos pasākumus.
- Kopš 1999. gada, Pasaules Dabas fonda īstenotajos projektos ir izveidotas pussavvaļas zālējāņu ganības, ieviešot ‘Konik’ šķirnes zirgus, bet 2004. gadā arī taurgovis un sumbrus. 2017. gadā iežogotas bija apmēram 420 ha lielas platības. Ganišanas rezultātā izveidojusies atklāta ganiņu ainava, brīva ezera litorālā zona bridējputniem un zivju mazuliem, zālāji dabiskojušies (lielākoties ganībās bija iekļautas atmatas un kultivētie meliorētie zālāji).

- Papes polderi par LAD finansējumu veikta maģistrālo poldera grāvju tīrīšana, kas palielina tiešu lauksaimniecībā izmantojamās zemes noteces ūdeņu ievadišanu Papes ezerā caur Papes poldera sūkņu staciju un Tuklera kanālu. Tas veicina ezera eitrofikāciju.
- Vairāku LIFE programmas projektu ietvaros 2004.–2006. un 2014.–2015. gadā veikta krokainās rozes *Rosa rugosa* izciršana piekrastes kāpās, tomēr veiktais apjoms vērtējams kā nepietiekams, nepieciešama arī turpmāka un regulāra šīs invazīvās sugas iznīdēšana.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka lielākā daļa zālāju nebija apsaimniekoti. Atbalstu saņēma 67–80% no 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* un 6230* *Vilkakūlas (tukšaiņu) zālāji*, bet no pārējiem zālājiem apsaimniekoti tikai līdz 15% no kopējās to platības. Apsaimniekošanas ietekme uz biotopu aizsardzības stāvokli nav vērtēta.
- 2013.–2017. gadā LIFE projekta “Lielā dumpja biotopa atjaunošana divos piekrastes ezeros Latvijā” (LIFE12 NAT/LV/000118) ietvaros veikta kanālu caurteces atjaunošana gandrīz 5 km kopgarumā. Kanālu caurteces atjaunošanas mērķis bija atjaunot ūdens apmaiņu ezerā, uzlabot zivju nārstošanas, ziemošanas un ūdensputnu uzturēšanās apstākļus ezerā. Izplauti 300 ha niedrāju. Aktivitāte veicinājusi atklātu ūdens teritoriju veidošanos, migrējošo un ligzdojošo putnu piesaisti, uzlabojušies zivju nārsta un migrācijas apstākļi ezerā. Vienlaikus uzlaboti lielajam dumpim nepieciešamie dzīves apstākļi. Izstrādāts pasākumu plāns lielā dumpja aizsardzībai un dzīvotnes saglabāšanai Papes ezerā.
- Niedru pļaušana jumta segumu izgatavošanai, kas īstenota ar izsoļu palīdzību platībās, par kuru apsaimniekošanu vienojas Pārvalde un vietējo pašvaldību pārstāvji. Tādējādi no ezera piekrastes sistēmas tiek izņemti biogēni un augu masa ar lēnu sadalīšanās ātrumu.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Papes ezera bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un atjaunošana, mazinot eitrofikāciju, nodrošinot un izveidojot optimālu hidroloģisko režīmu, kas rada labvēlīgus apstākļus ezera faunas (putni, zivis, abinieki, zīdītāji) pastāvēšanai un īpaši aizsargājamo biotopu pastāvēšanai.
- Zivju migrāciju un putniem labvēlīgu ligzdošanas apstākļu nodrošināšana, pīļu un kaiju ligzdošanas sekmju uzlabošana.
- Nidas purva hidroloģiskā režīma atjaunošana un ar kūdras ieguvei saistītās nosusināšanas ietekmes mazināšana.

- Kaļķainu zāļu purvu atjaunošana Nidas purva austrumu daļā.
- Atklāto kāpu biotopu saglabāšana, mazinot antropogēnās slodzes radīto degradāciju, kā arī novēršot aizaugšanas procesus un invazīvo sugu izplatību.
- Dabisko zālāju biotopu un putnu dzīvotņu atjaunošana un uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī vismaz 900 ha platībā, prioritāri atjaunojami 6230* *Vilkakūlas (tukšaiņu) zālāji*, 6410 *Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnes* un 6120* *Smiltāju zālāji*.
- Dabiskās ganišanas teritoriju saglabāšana un paplašināšana, uzturot un veidojot ganiņu ainavas un tām tipisko bioloģisko daudzveidību (ieskaitot aizsargājamo dienas plēsīgo putnu populāciju saglabāšanu).
- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu un purvu biotopos, kā arī īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta un dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Izveidot dabas parka konsultatīvo padomi un nodrošināt tās darbību.
- Izvērtēt dabas parka funkcionālo zonējumu un atbilstoši kritiskai analīzei to uzlabot.
- Organizēt atpūtnieku plūsmas un labiekārtot teritoriju kāpu biotopu degradācijas pārtraukšanai, izveidojot īpašā režīma sezonālo zonu Papes un Nidas ciemos. Aktuālās teritorijas – starp Papes kanālu un Priediengalciemam pretī atpūtas kempingiem un viesu mājām.
- Saglabāt esošo lauksaimniecības zemju lietošanas veidu Papes un Nidas ciema robežās, ietverot atbilstošus nosacījumus teritorijas plānojumā.
- Veikt Papes ezera hidroloģiskā režīma atjaunošanas izpēti un atbilstoši normatīvo aktu procedūrām to realizēt. Pasākums ietver: caurteces nodrošināšanu starp niedrāju dīķiem un ezera dienvidu un ziemeļu daļu; Papes kanāla aizsprosta rekonstrukciju ar zivju ceļa izveidi; Paurupes un Līgupes atjaunotās ieplūdes Papes ezerā un upju gultnes uzturēšanu (t. sk. Līgupes vecās gultnes atjaunošanu); Līgupes–Paurupes kanāla aizsprostošanu u. c. darbības hidroloģiskā režīma atjaunošanai.
- Veikt Nidas purva un tam piegulošo mežu hidroloģiskā režīma izpēti dabas liegumā un piegulošajā teritorijā. Atjaunot hidroloģisko režīmu purvā un purvainajos mežos, atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām procedūrām. Pasākums ietver arī monitoringa

programmas un metodikas sagatavošanu, lai novērtētu atjaunošanas darbu efektivitāti.

- Papes poldera ziemeļu daļā izveidot mitrāju, kas būtu piemērots bridējputniem, ūdensputniem un dzīvēm. Pasākumu iespējams īstenot tikai tādā gadījumā, ja valsts atpērk poldera zemes.
- Inventarizēt dabiskos zālājus un noteikt minimālās saglabājamās platības. 2007. gada dabas aizsardzības plānā minētā saglabājamā platība ir 900 ha, tomēr nav sniegts pamatots vērtējums par minimālo dabisko zālāju biotopu platību to ilgtspējīgai saglabāšanai.
- Izstrādāt dabisko zālāju un putnu dzīvotņu zālajos atjaunošanas un aizsardzības plānu un to ieviest. Plānā jābūt inovatīviem risinājumiem zālāju apsaimniekošanai un izmantošanai, jo daļā no dabas parka (dabiskās ganišanas teritorijas, ciemu apkārtnē) konvencionālas lauksaimnieciskās darbības attīstība un zālāju lauksaimnieciskā izmantošana nav paredzama. Plānam jāietver dabiskās ganišanas ar pussavvaļas zālējājiem ietekmes izvērtējums uz aizsargājamiem zālāju biotopiem, augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugām un zālāju optimālas uzturēšanas ieteikumi.
- Lai palielinātu zālāju biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju biotopu izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās (ieskaitot pašreiz degradētos ar ekspansīvajām sugām aizaugušos zālājus), kultivētajos zālajos un pamestajās atmatās vismaz 300 ha platībā.

5.2. Specifiski pasākumi

5.2.1. Sugas

Lielā dumpja populāciju Papes dabas parkā pašlaik veido 15 pāri, populācijas stāvoklis vērtējams kā slikts. Lielā dumpja aizsardzības un dzīvotnes saglabāšanas plānā minēti nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi. Tie nodrošinātu arī citu ūdens putnu dzīvotņu uzlabošanu. Primāri nepieciešams kompleksi uzlabot Papes ezera bioloģisko daudzveidību, atjaunojot vai radot no jauna piemērotas dzīvotnes, kuras koncentrējas ap salu, kanālu, liču un dīķu ārējām malām un niedrāju masīvu fragmentāciju. Pasākumi ietver seklūdens dīķu un liču atjaunošanu un uzturēšanu – zemūdens augu izpļaušanu, niedrāju dīķu malu profilēšanu un uzturēšanu. Tāpat būtiski ir atjaunot un uzturēt ezera kanālu caurteci. Detāls pasākumu izklāsts: http://www.pdf-pape.lv/files/pasakumu_plans_lielais_dumpis_papes_ezera.pdf

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	134,5	1,2	Nepietiekama.	Izvērtēt hidroloģiskā režīma atjaunošanu kopā ar purviem.	134,5	
9160	Ozolu meži	6,7	<1	Nepietiekama.	Uzlabot sastāvu ar kopšanas cirtēm – izcērtot egles. Atbrīvot no apauguma ap 0,8ha platību, kam seko regulāra atvašu pļaušana. Izvērtējama ganišana.	0,8	
9080*	Staignāju meži	14,7	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		14,7
9020*	Veci jaukti platlapju meži	0,9	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,9
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	77,6	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		77,6
7210*	Dižās aslapes audzes	31,5	<1	Laba.	Uzturēt optimālu ūdens līmeni ezerā. Pļaut niedres.	31,5	
7230	Kaļķaini zāju purvi	137,9	1,3	Nepietiekama.	Izcirst kokus un krūmus. Vismaz reizi piecos gados pļaut vai ieviest ekstensīvu noganišanu.		137,9
7140	Pārejas purvi un slišķīgas	18,0	<1	Nepietiekama.	Atjaunot hidroloģisko režīmu visā Nidas purvā (kompleksi ar augsto purvu).		18,0
7120	Degradēti augstie purvi	65,3	<1	Slikta.	Atjaunot hidroloģisko režīmu (grāvju aizsprostošana vai aizbēršana), izcirst kokus atsevišķās purva daļās. Ja tiek atļauta kūdras ieguves lauku paplašināšana, pirms kūdras ieguves uzsākšanas jānodrošina hidroizolējošu sienu izbūve kontaktzonā ar relatīvi mazietekmēto purva daļu. Izstrādāt rekultivācijas plānu un veikt rekultivāciju izstrādātajās purva daļās, kā primāro rekultivācijas veidu izvēloties renaturalizāciju (purva atjaunošanu).		65,3

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
7110*	Aktīvi augstie purvi	1081,8	10,0	Nepietiekama.	Atjaunot hidroloģisko režīmu (grāvju aizsprostošana vai aizbēršana), izcirst kokus atsevišķās purva daļās.	1081,8	
6510	Mēreni mitras pļavas	5,19	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	5,2	5,2
6450	Palieņu zālāji	8,28	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	7,0	8,3
6410	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	36,45	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	31,0	36,5
6270*	Sugām bagātas ganiņas un ganiņas pļavas	19,21	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	6,2	19,2
6230*	Vilkakūlas zālāji	2,40	<1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,5	2,4
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	4,76	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	4,8	4,8
6120*	Smiltāju zālāji	8,31	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	7,5	8,3
6000	Atjaunojami zālāji	vismaz 600	5,5	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	600	600
3150	Eitrofi ezeri	708,38	6,5	Nepietiekama.	Pļaut niedres Papes ezerā, salās un piekrastē, izcirst krūmus. Izveidot un uzturēt ūdens cirkulāciju un zivju migrācijas kanālus/koridorus. Nodrošināt brīvu ūdens apmaiņu starp jūru un ezeru pa Papes kanālu, veicot hidroloģiskā režīma stabilizēšanas pasākumus.	295	
2320	Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji	5,8	<1	Nepietiekama.	Uzturēšana.		5,8

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
2190	Mitras starpkāpu ieplakas	1,0	⟨1	Nepietiekama.	Uzturēšana.		1
2180	Mežainas piejūras kāpas	579,6	5,3	Nepietiekama.	Veidot lauces un dažādot kokaudzes struktūru blīvajās priežu audzēs. Ierobežot invazīvo augu sugu izplatīšanos.	50	5
2140*	Pelēkās kāpas ar sikkrūmu audzēm	24,5	⟨1	Nepietiekama.	Novākt koku un krūmu apaugumu.	1	
2130*	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	59,0	⟨1	Nepietiekama.	Ierobežot invazīvo un ekspansīvo augu sugu izplatīšanos. Novākt koku un krūmu apaugumu.	3	20
2120	Priekškāpas	47,12	⟨1	Nepietiekama.	Ierobežot invazīvo augu sugu izplatīšanos.		5
2110	Embrionālās kāpas	1,2	⟨1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		1,2

Vienreizēji zālāju atjaunošanas pasākumi nepieciešami, tomēr nav zināma kopējā atjaunojamā platība, jo dabas aizsardzības plāna dati ir novecojuši (kopš tā izstrādes parka teritorijā ieviesti apjomīgi zālāju atjaunošanas projekti, bet notikušas arī zemes izmantošanas izmaiņas, piemēram, atkārtota pamešana, apbūve). Kopējā atjaunojamā platība ir plānojama robežās no 300 līdz 800 ha, atkarībā no zālāju pašreizējā stāvokļa (paredzams, ka ilgstoši ekstensīvi apsaimniekoti kultivētie zālāji un atmatas, piemēram, dabiskās noganišanas teritorijās, jau atbilst ES nozīmes zālāju biotopu kritērijiem).

Dabas parks „Piejūra” (LV0301700)

1. Teritorijas īss raksturojums

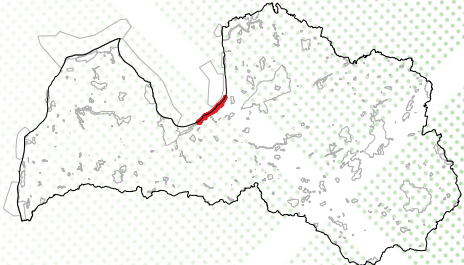
DIBINĀŠANAS GADS: 1962.

ATRAŠANĀS VIETA: Rīgas pilsēta, Carnikavas novads un Saulkrastu novads.

PLATĪBA: 4315 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2004. gadā (2004–2015), darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2006. gada 14. marta noteikumi Nr. 204 "Dabas parka "Piejūra" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks „Piejūra” atrodas Rīgas liča krastā, aizņemot ap 7% krasta kopgaruma – 36 km garu un 0,5–2 km platu joslu no Vakarbuļiem līdz Inčūpei, aptverot trīs upju – Lielupes, Daugavas un Gaujas – grīvas.

Teritorija ir nozīmīga retu piejūras biotopu aizsardzībai. Te pārstāvēti piejūras zālāji, embrionālās kāpas, priekškāpas un pelēkās kāpas, mežainas jūrmalas kāpas, lagūnas, upes un mezotrofi ezeri. Dabas parka piekrastes ainava ir dinamiska, ar vizuāli izteiksmīgu, posmotu kāpu reljefu un dažāda vecuma priežu audzēm, kas vietām ir ieputinātas smiltis. Meži ir ļoti daudzveidīgi – no stādītām jaunaudzēm līdz bioloģiski veciem, augstvērtīgiem mežiem – dabisko meža biotopu kvalitātei atbilstošas mežaudzes aizņem ap 10% parka teritorijas. Dabas parkā sastopamas vienas no plašākajām priekškāpām Latvijā. Pelēkajās un mežainajās kāpās vietām sastopama smiltāja nelķe *Dianthus arenarius*.

Dabas parks ir trešā nozīmīgākā Natura 2000 teritorija biotopa 1630* *Piejūras zālāji* saglabāšanai Latvijā (biotops sastopams tikai sešās Natura 2000 teritorijās Latvijā), kas ir nozīmīga augtene aizsargājamām sugām zemeņu āboliņam *Trifolium fragiferum*, jūrmalas pienzālei *Glaux maritima*, purva pienenei *Taraxacum palustre*, jūrmalas armērijai *Armeria maritima* un citām. Te ir arī viena no dažām purva mātsaknes *Angelica palustris* atradnēm Latvijā. Kopumā dabas parks ir nozīmīgākā Natura 2000 teritorija dabisko zālāju un piejūras biotopu savienotības nodrošināšanai kā nozīmīga daļa no Austrumbaltijas sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora gar Baltijas jūras piekrasti.

Dabas parkā konstatētas 27 retas un aizsargājamas augu sugas. Ummja ezerā aug Dortmaņa lobēlija *Lobelia dortmanna* un ezerenes *Isoētes* spp., veidojot vienu no izcilākajiem Latvijas un Baltijas lobēliju-ezereņu ezeriem, bet pie Garezera konstatētas vairākas retas sikspārņu sugas. Dabas parkā sastopamas klaju un mežainu piekrastes kāpu tipiskās putnu sugas, stepes čipste *Anthus campestris* un sila cīrulis *Lullula arborea*, kā arī mazais zīriņš *Sterna albifrons*. Putniem visnozīmīgākā ir Daugavgrīva, Lielupes grīva un Gaujas grīvas kreisā krasta pļavas un

vecupes, kas nodrošina reto ūdensputnu un bridējputnu ligzdošanai nepieciešamos apstākļus. Dabas parkā kopumā konstatētas 15 Latvijā aizsargājamas putnu sugas, konstatētas arī 36 aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas, nozīmīgākās ir lielais dižkoksngrauzis *Ergates faber*, priežu sveķotājkoksgrauzis *Nothorina punctata*, lielā krāšņvabole *Chalcophora mariana*, garlūpas racējlapsene *Bembix rostrata* un raibgalvas purvspāre *Leucorrhinia albifrons*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Atpūtnieku un tūristu radītā antropogēnā ietekme ir galvenais jutīgo piekrastes ekosistēmu bioloģiskās daudzveidības apdraudējums. Pārlietu liela antropogēnā slodze, tajā skaitā izbraukāšana ar motorizētu transportu, piekrastē rada dzīvās zemsedzes noplicināšanu un eitrofikāciju, iznīcina piejūras mežu, arī atklāto kāpu dabiskās struktūras un sugu sastāvu.
- Pārmērīga antropogēnā slodze īpaši nelabvēlīgi ietekmē dabas parka ezerus – Ummi un Garezerus, veicinot barības vielu ieskalosanos, aļģu, virsūdens augāja attīstību un ezeru kvalitātes vispārēju pasliktināšanos.
- Apsaimniekošanas pārtraukšanas dēļ dabiskie zālāji degradējas, aizaugot ar kokiem un krūmiem vai parasto niedri *Phragmites australis*, samazinās to platība un sugu daudzveidība.
- Dabiskos zālājus apdraud zālienu ierīkošana to vietā un apbūve.
- Invazīvo augu izplešanās pelēkajās un mežainajās kāpās, lagūnās un piejūras zālajos apdraud šo biotopu daudzveidību.
- Putnu daudzveidību nelabvēlīgi ietekmē zālāju aizaugšana, mežu biotopu „tīrīšana”, izvācot sausos kokus, kā arī cilvēku radītie tiešie traucējumi (tajā skaitā no pavadām palaisti suņi) ligzdošanas vai migrāciju atpūtas laikā.

- Mežu bioloģisko daudzveidību, struktūru dažādību ietekmē mirušas koksnes izvākšana un pakāpeniska veco mežu izzāģēšana, kā arī zemsedzes izbraukāšana, izmīdīšana un atkritumu izgāšana.
- Jaunu būvju celtniecība samazina dabisko biotopu platības un sadrumstalo teritoriju.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- 2002.–2006. gadā īstenots LIFE programmas projekts „Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā” (LIFE02NAT/LV/008498), kura ietvaros atjaunoti dabiskie zālāji (87 ha), tos pļaujot un noganot; notikusi invazīvo sugu (vārpainās korintes *Amelanchier spicata* un krokainās rozes *Rosa rugosa*) ierobežošana, kā arī infrastruktūras izveide un teritorijas labiekārtošanas pasākumi (t. sk. stāvlaukumi, atpūtas vietas, takas, kāpnes, barjeras). Rezultātā labvēlīgi ietekmēta piejūras zālāju sugu populāciju dzīvotspēja. Noganišana Daugavgrīvā turpinās vēl 2017. gadā.
- Kopš 2010. gada dabisko zālāju apsaimniekošanu Buļļu salā 37 ha platībā nodrošina Rīgas dome, pļaujot, noganot un vietām izcērtot krūmus un ierobežojot invazīvo augu sugu izplatību.
- 2016.–2020. gadā tiek īstenots LIFE programmas projekts „Piekrastes biotopu aizsardzība dabas parkā “Piejūra”” (LIFE15 NAT/LV/000900), kura ietvaros tiks veikta biotopu (piejūras zālāju, pelēko kāpu, lagūnu u. c.) atjaunošana; tiks ierobežota invazīvo augu sugu izplatība. Tiks izstrādāts DA plāns, apmeklētāju plūsmas pārvaldības plāns, kā arī izveidoti infrastruktūras objekti antropogēnās slodzes mazināšanai.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka dabas parkā dabiskie zālāji nav bijuši apsaimniekoti šī pasākuma ietvaros.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisko biotopu platības, kvalitātes un daudzveidības saglabāšana, kā prioritātes izvirzot ezeru (Ummis, Garezeri), mazskarto mežu, priekškāpu, pelēko kāpu un piejūras zālāju saglabāšanu un aizsardzību.
- Teritorijas lielās apmeklētības izraisītās antropogēnās slodzes ietekmes samazināšana uz piekrastes jutīgajām ekosistēmām, izveidojot atbilstošu infrastruktūru.
- Pelēko kāpu, lagūnu un piejūras zālāju bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, ierobežojot invazīvo augu izplatību.
- Dabisko zālāju platības un kvalitātes saglabāšana un atjaunošana, nodrošinot nepieciešamo apsaimniekošanu. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojami 6130* *Piejūras zālāji*.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Biotopu un sugu aizsardzībai nozīmīgākās zemes atpirkt no privātajiem zemes īpašniekiem.
- Izveidot un uzturēt infrastruktūru (laipas, tualetes, atkritumu urnas, barjeras, atpūtas vietas, autostāvvietas) antropogēnās ietekmes mazināšanai – dzīvās zemsedzes noplicināšanas un eitrofikācijas samazināšanai, piejūras mežu un atklāto kāpu dabiskās struktūras un sugu sastāva saglabāšanai. Aktuālās teritorijas – Buļļu sala, Vecāķi, Kalngale, Mežciems, Carnikava, Lilaste, Inčupe.
- Izstrādāt un ieviest Garezeru un Ummja ezera apsaimniekošanas plānus.
- Novirzīt rekreācijas plūsmu no Ummja un Garezeriem, labiekārtojot pieejas un infrastruktūru ārpus dabas parka esošajās ūdenstilpēs.
- Īstenot plūdu pārvaldības plānu upju grīvās un applūstošajās teritorijās, izlīdzsvarojot un vienlaikus nodrošinot arī dabas vērtību saglabāšanu.
- Pilnveidot Rīgas, Carnikavas un Saulkrastu pašvaldību teritorijas plānošanas dokumentus mērķtiecīgai dabas parka aizsardzībai.
- Dabisko zālāju biotopu inventarizācija pēc jaunākās metodikas. Paredzams, ka biotopu veids 6430 *Eitrofas augsto lakstaugu audzes* nav sastopamas tik lielā platībā, bet daļa no tā atbilst palieņu zālāju kritērijiem, kā arī īpaša uzmanība jāpievērš biotopu veida 6120* *Smiltāju zālāji* identificēšanai – iepriekšējā kartēšana veikta pēc novecojušas metodikas, pēc kuras šo biotopu nereti iekļāva citos biotopos.
- Atjaunot dabiskos zālājus maksimālajā iespējamā platībā un uzturēt labvēlīgā aizsardzības stāvoklī, prioritāri atjaunojami 1630* *Piejūras zālāji*, 6230* *Vilkakūlas (tukšaiņu) zālāji*, 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* un 6120* *Smiltāju zālāji*.
- Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros jāveic dabisko zālāju biotopu atjaunošanas un aizsardzības plāna izstrāde, plānā iekļaujot inovatīvus risinājumus zālāju apsaimniekošanai un izmantošanai, jo konvencionālas lauksaimniecības attīstība un zālāju izmantošana teritorijā nav paredzama. Stiprā dabisko zālāju biotopu sadrumstalotība liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt zālāju biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu zālāju biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju izveidošana vēsturiskajās zālāju teritorijās un ar niedri aizaugušajās platībās, kā arī prioritāri atjaunojami pašlaik vēl saglabājušies dabiskie zālāji.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	65,7	1,5	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		65,7
9080*	Staignāju meži	54,5	1,3	Laba.	Neiejaukšanās.		54,5
7140	Pārejas purvi un slikšņas	5,0	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		5
7110*	Aktivi augstie purvi	0,7	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		0,7
6000	Atjaunojami zālāji	25,0	<1	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	25,0	25,0
6510	Mēreni mitras pļavas	1,27	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	1,27	1,27
6450	Palieņu zālāji	5,13	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	5,13	5,13
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	10,93	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	10,93	10,93
6230*	Vilkakūlas zālāji	1,14	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	1,14	1,14
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	8,44	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	8,44	8,44
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	0,03	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,03	0,03
3260	Upju straujteces un dabiski upju posmi	25,0	<1	Nepietiekama.	Īstenot Langas upes pārtīrīšanas projektu applūšanas risku mazināšanai.	2,0	
3150	Eitrofi ezeri	26,0	<1	Nepietiekama.	Izpļaut virsūdens augāju un atjaunot atsevišķu lagūnu ezeriņu seklās piekrastes daļas caurceļojošo bridējputnu piesaistišanai Daugavas un Gaujas grīvu rajonos. Tīrīt ezera sengultni Vakarbujļos.	5,0	
3130	Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām	25,0	<1	Nepietiekama.	Nepaplašināt esošās un neveidot jaunas atpūtas vietas. Novirzīt atpūtnieku plūsmu uz ezeriem ārpus dabas parka.	25,0	

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
2320	Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji	4,0	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		4
1310	Viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs	3,0	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		3
91E0*	Aluviāli meži	20,1	<1	Nepietiekama.	Ierobežot invazīvās augu sugas.		3
2180	Mežainas piejūras kāpas	3022,9	70,1	Nepietiekama līdz laba.	Dažādot audzes (primāri jaunākos stādījumos) – grupveidā, lauču, atvērumu veidošana, saglabājot resnos kokus.	100	
2130*	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	153,0	3,5	Slikta līdz nepietiekama.	Izcirst kokus. Ierobežot invazīvās augu sugas.	30	
2120	Priekškāpas	193,0	4,5	Nepietiekama līdz laba.	Nostiprināšana. Kavēt krasta noskalošanos, veidojot kārkļu zaru – spraudņu rindas – žogus. Vietām izcirst krūmus.	10 10 10	
2110	Embrionālās kāpas	42,0	1,0	Nepietiekama.	Veikt preterozijas pasākumus (žodziņi, zaru pinumi u.c.)	2	
1630*	Piejūras zālāji	22,08	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	22,08	22,08
1210	Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām	0,3	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,3
1150*	Lagūnas	13,0	<1	Nepietiekama.	Tīrīt, mazināt apaugumu (niedru plaušana). Ierobežot invazīvās sugas.	3	

Dabiskie zālāji jāatjauno maksimāli iespējamā platībā, kas ir vismaz 74 ha, ieskaitot vēsturiskās zālāju teritorijas, kur pašlaik ir krūmāji un jauni meži, bet mitrākās vietās – niedrāji. Potenciālās atjaunojamās vietas ir norādītas 2004. gada dabas aizsardzības plānā. Tomēr plāns ir novecojis, tādēļ atjaunojamās vietas jāapzina, izstrādājot zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu. Atjaunošana plānošanā nozīmīgi izvērtēt invazīvo sugu (vārpainās korintes *Amelanchier spicata* un krokainās rozes *Rosa rugosa*) ierobežošanu, kā arī seklu grāvju lokālo nosusināšanas sistēmu atjaunošana, lai nodrošinātu apsaimniekošanu.

Dabas parks „Pinku ezers” (LV0303800)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Kuldīgas novada Ēdoles pagasts.

PLATĪBA: 161 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2004. gadā (2004–2014), darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2007. gada 27. novembra noteikumi Nr. 810 "Dabas parka "Pinku ezers" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Dabas parkā ietverta ezeru virkne ar tiem piegulošajām lauksaimniecības zemju un mežu teritorijām. No ezeriem lielākais ir Pinku ezers (Piņķezers), mazākie ir Bezdibenis un Veprezers. Bezdibeņa ezeru var uzskatīt par aizaugošu Pinku ezera daļu. Teritorijā ir trīs mākslīgas ūdenskrātuves, kas izveidotas bijušo pārmitro reljefa pazeminājumu vietās muižas laikos. Lielākā no tām – Šarlotes diķis barojas no netālu esoša purva.

Apvidum piemīt ievērojama ģeomorfoloģiska vērtība, jo ezeri atrodas vienā no nedaudzajām subglaciālās izcelsmes jeb ledāja izgrauzuma ezerdobēm Rietumkursas augstienē, kuras ziemeļu daļā saglabājušies vizuāli izteismīgie abrāzijas stāvkrasti.

Dabas parkā konstatēti pieci ES nozīmes aizsargājami biotopu veidi. Teritorija ir nozīmīga bioloģiski vērtīga eitrofa ezera ar retām augu sabiedrībām aizsardzībai. Pinku ezers ir viens no trim lobēliju-ezereņu tipa ezeriem Rietumlatvijā un viens no nedaudzajiem Latvijā, kur aug aizsargājamās pamišziedu daudzlape *Myriophyllum alterniflorum* un vienziežu krastene *Littorelletea uniflorae*. Dabas parka diķos atrodas viena no bagātākajām peldošās ričjvācelītes *Ricciocarpos natans* audzēm Latvijā. Vepu ezers ir eitrofs un aizaugošs, ko sekmējusi palielināta biogēnu ieplūde padomju laikos, kad šī ezera krastā bija uzcelta cūku kūts. Šarlotes diķa apkārtnē barojas melnais stārķis *Ciconia nigra*, vecajās skujkoku audzēs konstatētas dabiskiem mežiem raksturīgas sūnu, sēņu un ķērpju sugas.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Ezeru eitrofikācija, ko veicina barības vielu ienese no Šarlotes diķa, notekūdeņi no atpūtas mājām un pirtīm ezera krastā, kā arī intensīva lauksaimniecības zemju izmantošana Pinku ezera dienvidu krastā.
- Piesārņojums ar sadzīves atkritumiem, neorganizēta atpūtnieku plūsma, it sevišķi Pinku ezera ziemeļaustrumu krastā.

- Labiekārtojuma limeņa un autostāvvietu ietilpības turpmāka palielināšana Pinku ezera tuvumā var radīt būtiskas antropogēnās slodzes pieaugumu un var izraisīt ezera kvalitātes neatgriezenisku pasliktināšanos.
- Intensīva zivjaudzēšana ar piebarošanu Pinku ezerā.
- Saimnieciskā darbība, kuras rezultātā tiek izvēkti bioloģiski veci koki un miruši koksne.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Tūrisma koncepcijas izstrāde un infrastruktūras izveide apmeklētāju plūsmas organizēšanai ar mērķi maksimāli ierobežot organisko barības vielu iekļuvi Pinku ezerā un tā kvalitātes pasliktināšanos.
- Dabisku procesu netraucēta norise mežu un purvu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Nodrošināt hermētiskas tualetes pie atpūtas vietām Pinku ezera krastā.
- Nepieļaut intensīvu zivju audzēšana ar piebarošanu ezeros (izņemot Vepu ezeru).

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	25,5	15,8	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		25,5
91D0*	Purvaini meži	1,5	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		1,5
3160	Distrofi ezeri	0,6	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,6
3150	Eitrofi ezeri	3,0	1,9	Nepietiekama.	Izvēkt iekritušos kokus no Vepru ezera. Izvēkt iekritušos kokus no Šarlotes diķa, tīrīt un izvietot sedimentācijas diķi vai salmu filtrus lejpus Šarlotes diķa meniķa no diķa izskaloto organisko barības vielu pārtveršanai. Nabagu diķis – neiejaukšanās.	3,0	
3130	Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām	28,7	17,8	Nepietiekama.	Labiekārtot peldvietas un organizēt atpūtnieku plūsmas. Nepieļaut karūsu ielaišanu un zivju piebarošanu ezeros. Izzāgēt pār Pinku ezeru pārlikušos kokus un izlases veidā izcirst krastmalā augošos krūmus, lai samazinātu lapu un sikzaru nobirās saistīto organisko barības vielu nokļūšanu Pinku ezerā. Uzturēt optimālu ūdens līmeni Pinku ezerā.		0,1

1. Teritorijas īss raksturojums

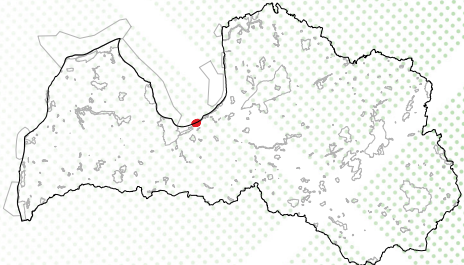
DIBINĀŠANAS GADS: 1962.

ATRAŠANĀS VIETA: Jūrmalas pilsēta.

PLATĪBA: 150 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2004. gadā (2004–2010), darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2004. gada 10. augusta noteikumi Nr. 702 " Dabas parka "Ragakāpa" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parkā ietverta Rīgas līča dienvidu piekrastes daļa ar vienu no augstākajām terciārajām kāpām valstī – Ragakāpu (augstums 12–17 m), ko klāj veci priežu meži. Teritorijā bez mežainajām piejūras kāpām ir iekļautas arī jūras piekrastei raksturīgās embrionālās kāpas, priekškāpas, viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs un ļoti reti sastopamais pludmales biotops – viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām.

Dabas parkā konstatētas vairākas retas un aizsargājamas augu sugas, piemēram, smiltāja nelķe *Dianthus arenarius* ssp. *arenarius*, skaistaugļu balodene *Atriplex calotheca*, zarainā ķekarpaparde *Botrychium matricariifolium*, smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia*, zaļziedu naktsvijole *Platanthera chlorantha* un pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis*. Kāpu smiltājos aug īpaši aizsargājama sēne – Hadriāna zemestauki *Phallus hadriani*. Teritorija ir nozīmīga vairākām aizsargājamām putnu sugām, šeit ligzdo meža balodis *Columba oenas*, melnā dzilna *Dryocopus martius*, sila cirulis *Lullula arborea*, stepes čipste *Anthus campestris*. Vecās priedes ir piemērotas dzīvotnes retām un apdraudētām kukaiņu sugām – priežu sveķotājkoksngrauzim *Nothorhina punctata*, lielajam dižkoksngrauzim *Ergates faber*, priežu dižkoksngrauzim *Tragosoma depsarium*, skujkoku dižkoksngrauzim *Prionus coriarius*. Ragakāpas ziemeļaustrumu nogāzē atrodas divi dižkoki – priede “Karaliene” un priede “Karalis”, kas arī var būt potenciāla dzīvotne retām bezmugurkaulnieku sugām. Dabas parkam ir liela dabas aizsardzības un rekreatīvā vērtība.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Lielais apkārtņē dzīvojošo pastāvīgo iedzīvotāju un atpūtnieku skaits rada pārmērīgu antropogēno slodzi kāpu biotopiem un sugām, izraisot zemsedzes izmīdīšanu un eroziju.
- Jūras sanesumu savākšanas un aizvešanas, kā arī smilšu nošķūrēšanas dēļ tiek iznīcināti pludmales biotopi, būtiski samazinājusies to platība.

- Mežaino jūrmalas kāpu eutrofikācija, ko izraisa dažādi iemesli, to skaitā:
 - pludmales smilšu un sanesumu izgāšana mežainajās kāpās;
 - piesārņojums ar sadzīves atkritumiem.
- Mežaino kāpu pārkārmošanās ar vietējām un cīzzemju augu sugām, to skaitā ar invazīvajām krūmu sugām: vārpaino korinti *Amelanchier spicata*, spožo klinteni *Cotoneaster lucidus*, rievaino rozi *Rosa rugosa*, sudraba eleagnu *Elaeagnus commutata*.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Dabas parka mežaino kāpu teritorijā nelielā apjomā ir izcirstas invazīvās sugas, taču aktivitāte jāveic ar lielāku intensitāti.
- Lai mazinātu antropogēno slodzi uz biotopiem, teritorijā ir veikti labiekārtošanas darbi: atjaunotas laipas, takas, skatu platformas, barjeras, norādes.
- Priekškāpās senāk ir izveidoti smilšu kārkla stādījumi, lai aizturētu vēju un tā nestās smiltis. Valnis darbojas kā barjera un nedaudz izmaina akumulatīvā krasta formu – vēja nestā smilšu masa šķēršļa priekšā tiek aizturēta, un kāpa pasargāta no vēja erozijas.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Regulāra invazīvo augu sugu apkarošana mežainajās kāpās visā dabas lieguma platībā.
- Nogāžu nostiprināšana pret eroziju.
- Neiejaukšanās krasta zonas procesos, pārtraucot sanesumu savākšanu un aizvešanu, pludmales reljefa pārveidošanu.
- Dabisku procesu netraucētas norises nodrošināšana dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu, atklāto kāpu un pludmales biotopos, kā arī īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta un dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Lai mazinātu mežaino jūrmalas kāpu eitrofikāciju, regulāri jāsavāc sadzīves atkritumi, kāpās nedrīkst izgāzt jūras sanesumus un atkritumus. Jāierīko tualetes un atkritumu tvertnes pie autostāvvietām kā norādīts dabas aizsardzības plānā.
- Aktualizēt dabas parka funkcionālo zonējumu, lai to integrētu jūrmalas pilsētas pludmales apsaimniekošanas, higiēnas un peldvietu ierīkošanas noteikumos.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
2180	Mežainas piejūras kāpas	107,28	71,5	Nepietiekama.	Ierobežot invazīvās augu sugas (izcirst un izrakt). Izzāgēt pamežu (trijos paņēmienos). Stiprināt kāpu nogāzes ar egļu vai priežu zaru pinumiem. Veidot lauces jaunākajos priežu mežos, radot dzīvotnes pelēko kāpu sugām un veidojot ainaviskas mežu teritorijas.	Platība precizējama dabā pirms darbu plānošanas	
2120	Priekškāpas	13,9	9,3	Slikta.	Apzāgēt kārkļus 40-60 cm augstumā, atkārtojot pasākumu pēc 5 gadiem, atkarībā no to ataugšanas ātruma. Attīrīt priekškāpas no sastumtajiem un izgāztajiem sanesumiem.	Kārkļu rindas platībā.	
2110	Embrionālās kāpas	7,4	4,9	Labā līdz nepietiekama.	Neiejaukšanās.		7,4
1310	Viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs	4,9	3,0	Nepietiekama	Neiejaukšanās.		4,9
1210	Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām	0,3	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		0,3

1. Teritorijas īss raksturojums

- DIBINĀŠANAS GADS:** 1977.
- ATRAŠANĀS VIETA:** Kuldīgas novada Rumbas pagasts.
- PLATĪBA:** 452 ha.
- DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS:** izstrādāts 1997.gadā.
- INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI:** nav.
- IETVER CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS:** ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekli „Riežupes Smilšalas”.

Dabas parks aizņem Riežupes ieleju ar tās sāngrāvām, ietverot nogāžu un gravu mežus, nedaudz aluviālos mežus upes palienē, upes straujteces un dabiskus sausus kaļķainus zālājus. Riežupes smilšalas ir Latvijā garākās (kopgarums 460 m) mākslīgās alas, kas izraktas smilšakmens iezī un ir nozīmīga ziemošanas vieta sikspārņiem Kurzemē. Alās ziemojošo sikspārņu monitoringā visvairāk uzskaitītais ir ūdeņu naktssikspārnis *Myotis daubentoni*, bet kopā ar to ziemojuši arī diķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme* un garausainais sikspārnis *Plecotus auritus*.

Dabas liegumā sastopamas retas un aizsargājamas sugas – nogāžu un gravu mežos aug Benekena zaķauza *Bromopsis benekenii*, birztalu diždadzis *Arctium nemorosum*, dobais cīrulītis *Corydalis cava*, sīpoliņu zobainīte *Dentaria bulbifera*, zālājos – odu gimnadenija *Gymnadenia conopsea*, krūmu cietpiene *Crepis praemorsa*, Sibīrijas skalbe *Iris sibirica* u. c. Riežupe ir nozīmīga dzīvotne ūdram *Lutra lutra*, biežajai perlamutrenei *Unio crassus*, platgalvei *Cottus gobio* un strauta nēģim *Lampetra planeri*, kā arī ir taimiņa *Salmo trutta* un upes nēģa *Lampetra fluviatilis* nārsta vieta. Upes nēģim prioritāri paredzēts izstrādāt sugas aizsardzības plānu. Liegumā ir liela reto putnu sugu daudzveidība, to skaitā mežzirbe *Bonasa bonasia* un četras dzeņu sugas.

Teritorija ir daļa no Rietumlatvijas ģeobotāniskajā rajonā nozīmīgākā ekoloģiskā koridora – Ventas ielejas, kas atrodas stipri iekultivētā Latvijas reģionā. Tā veido vienotu kompleksu ar dabas parku “Abavas senleja”, dabas liegumu “Ventas ieleja” un dabas pieminekli “Zaņas lejtece”. Dabiskie zālāji aizņem pavisam nelielu platību, tomēr tiem ir nozīme kā sugu izplatīšanās salīnām, uzlabojot Ventas ielejas kā ekoloģiskā koridora funkcionēšanu.

Dabas parkā sastopami atsevišķi augoši ozoli dižkoku apmēros, kas ir potenciāli svarīgas dzīvotnes retajām un īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām, piemēram, lapkoku praulgrauzim *Osmoderma barnabita*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Ziemošanas laikā no oktobra sākuma līdz aprīļa beigām sikspārņiem (ziemo sugas, kas agri ieņem hibernācijas stāvokli un vēlu mostas no tā) ir bīstama tūristu ielaišana smilšalās.
- Smilšalu ieeja un sienas ir nenoturīgas un brūk, ja netiek veikti īpaši nostiprināšanas pasākumi. Apmeklētāji mehāniski deldē eju sienas, ja vasarā alās tiek ielaistas lielas cilvēku grupas.
- Smilšakmens atsegumi sīki un nenoturīgi – izteikta dabiskā erozija, kas neļauj izveidoties izteiktam sūnu un ķērpju apaugumam.
- Aizsargājamiem meža biotopiem un ar tiem saistītajām sugām nozīmīgo struktūru sastopamības un daudzveidības samazināšanās, kas notiek saimnieciskās darbības dēļ un veicina boreālo mežu biotopu fragmentāciju reģionā.
- Dabisko zālāju pamešana, tie strauji degradējas un var izzust tuvāko 10-15 gadu laikā.
- Bebru darbība negatīvi ietekmē ūdeņu biotopa kvalitāti, pasliktinot biežās perlamutrenes un nēģu populāciju stāvokli.
- Izveidotās atpūtas vietas un riteņbraukšanas ceļu attīstība palielina antropogēno noslodzi uz Riežupes krastiem un meža biotopiem, dabas parks atrodas tiešā Kuldīgas tuvumā.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Upju straujtecēs veikta koku sagāzumu izvākšana, kas uzlabo gultnes izskalošanos un atjauno potenciālās lašveidīgo zivju nārsta vietas, kā arī palielina mikrodzīvotņu mozaīku.

- Riežupes smilšalās ir nostiprināta alas ieeja un sienas, pēdējie lielākie darbi bijuši līdz 2010. gadam. Alā apmeklētāju pieejai ierobežota tā daļa, kas sabrūk straujāk, un tas samazinājis sienu eroziju un traucējumu šajā daļā. Alas ir slēgtas un to apmeklējums iespējams tikai ar īpašnieka atļauju, pēdējos gados apmeklējumi ziemā nenotiek, kas samazinājis traucējumu ziemojošajiem sīkspārņiem un ir veicinājis to skaita pieaugumu.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka zālāji šīs programmas ietvaros apsaimniekoti 47% no to pašlaik zināmās platības.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Smilšalas uzturēt tādā stāvoklī, kas nodrošinātu netraucētu sīkspārņu ziemošanu.
- Nodrošināt dabisku procesu netraucētu norisi cilvēka maz ietekmētajos nogāžu un gravu mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.
- Atjaunot dabiskos zālājus to maksimālajā vēsturiskajā platībā (20. gs. 60.–70. gadi) un uzturēt tos labvēlīgā aizsardzības stāvoklī.
- Nodrošināt lašveidīgajām zivīm un nēģiem labvēlīgas migrācijas iespējas un nārstošanas vietas, kā arī biežajai perlamutrenei piemērotas dzīvotnes.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Slēgt alas apmeklējumiem no oktobra līdz maijam, izņemot ziemojošo sīkspārņu izpētei un monitoringam. Uzturēt ieejas un alas sienu nostiprinājumus tādā stāvoklī, lai maksimāli pasargātu alas no sabrukšanas un nodrošināt tās kā ilglaicīgu sīkspārņu ziemošanas vietu.
- Veikt pašlaik apzināto dabisko zālāju un potenciāli atjaunojamo zālāju vēsturisko teritoriju, kas pašlaik apaugušas ar krūmiem un sekundāru mežu, inventarizāciju un izstrādāt, ieviest zālāju atjaunošanas un uzturēšanas plānu.
- Izstrādāt dabas aizsardzības plānu, iekļaujot antropogēnās slodzes ietekmes izvērtējumu uz aizsargājamajiem biotopiem un maksimāli pieļaujamās slodzes novērtējumu.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	36	8,0	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		36
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	11,8	2,6	Slikta.	Neiejaukšanās.		11,8
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops	100,0	22,1	-	Neiejaukšanās Veikt speciālas cirtes vidēja vecuma priežu audzēs dažādvecuma struktūras un mirušās koksnes veidošanai.	20,0	80,0
8310	Netraucētas alas	0,03	<1	Nepietiekama.	Stiprināt ieejas un iekštelpu sienas, lai saglabātu sīkspārņu ziemošanas vietu. Apmeklējumam slēgt ieeju alās no oktobra sākuma līdz aprīļa beigām.		0,03
8220	Smilšakmens atsegumi	0,13	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,13
7220*	Avoti, kas izgulsnē avotkalņus	0,13	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,13
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0,2	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,2
6210	Sausi zālāji kalķainās augsnēs	15,3	3,4	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	8,1	15,3
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	0,5	<1	Nepietiekama.	Izvākt sagāzumus un atjaunot lašveidīgo zivju migrācijas iespējas pie Mežvaldes–Ķūķciema ceļa tilta pār Riežupi. Izvākt vai samazināt bebru veidotos koku sagāzumus vietās, kur veidojas krastu izskalojumi, kā arī vietās, kur upes gultnē sastopami olī vai akmeņi kā kvalitatīvu straujteču posmu pazīme.		0,5
91E0*	Aluviāli meži	2,8	1	Laba.	Neiejaukšanās.		2,8

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1977.

ATRAŠANĀS VIETA: Salacgrīvas novada Salacgrīvas pilsēta ar lauku teritoriju un Ainažu pilsēta ar lauku teritoriju; Alojas novada Staiceles pilsēta ar lauku teritoriju; Mazsalacas novada Ramatas un Skaņkalnes pagasts un Mazsalacas pilsēta ar lauku teritoriju. Dabas parks atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā.

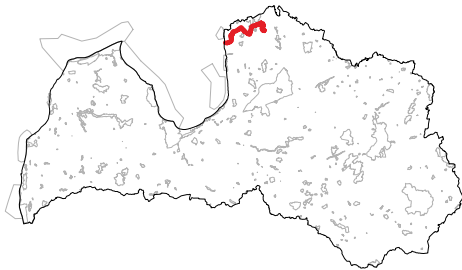
PLATĪBA: 6251,5 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāti atsevišķi plāni teritorijas trīs posmiem:

- 2005. gadā posmam „Mazsalaca–Staicele” un „Salacgrīva” (2005–2019).
- 2005. gadā posmam „Staicele–Rozēni” (2005–2019).
- 2005. gadā posmam „Rozēni–Mērnīki” (2005–2014), darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI:

Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumi Nr.228 "Dabas parka "Salacas ieleja" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks ietver Salacas upi ar tās ieleju un nogāzēm, kā arī tai piegulošās pamatkrasta teritorijas, apvienojot gan dabas, gan ainaviskās un kultūrvēsturiskās vērtības. Ieleja posmā no Mazsalacas līdz Staicelei ir cilvēka saimnieciskās darbības mazskartāka teritorija, un tās nogāzes galvenokārt sedz meži. Pārējā teritorijā vairāk raksturīga ainavas mozaika – atklātā ainava upes ielejā un tās apkārtnē mijas ar lielākiem un mazākiem mežu masīviem. Salacas ielejas posms no Staiceles līdz Rozēniem ietver vairākus izteiktus upes likumus ar vietām stāviem krastiem un vietām nolaidenām nogāzēm. Dabas parkā sastopami galvenokārt priežu un egļu sausieņu, vietām arī mistroti lapu koku meži. Salacas ielejā uz terasēm un lēzenajām nogāzēm atrodas dabiski zālāji, kas ir ilgstoši pļauti vai noganīti. Kaut arī to platība ir neliela, tie ir daudzveidīgi un veido dažādu biotopu mozaiku. Dažviet dabas parkā vēl samanāmas bijušo parkveida pļavu iezīmes, vietām raksturīgas vecu koku rindas gar Salacas upes krastiem, kā arī atsevišķi stāvoši lieli platlapju koki.

Ar vecajām koku alejām un parkiem ir saistītas nozīmīgas dabas vērtības, tās kalpo kā vairāku retu un aizsargājamo sugu dzīvotnes. Izcila ainaviskā vērtība ir daudziem upes posmiem, īpaši Mazsalacas Skaņkalna apkārtnē, lejpus Staiceles, Mērnīku krāces un Pietraga smilšakmens atsegumi. Teritorija ir nozīmīga arī no ģeoloģiskā viedokļa (Pietraga Sarkanās klintis, Dauģeņu klintis un alas, Neļķu klintis un alas, Silmaču iezis un alas, Bezdelīgu klintis un alas, Dzelveskalna atsegumi un alas u. c.).

Dabas parkā konstatēti 18 ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi. Nozīmīgākie biotopi ir smilšakmens atsegumi, netraucētas alas, nogāžu meži, avoksnāji, upju straujteces posmi.

Teritorija ir otrā nozīmīgākā 6230* *Vilkakūlas (tukšaiņu) zālāji* aizsardzībai Latvijā (ietver 8% no biotopu veida kopējās platības Natura 2000 tīklā). Tā ir starp 15 nozīmīgākajām Natura 2000 teritorijām 6210 *Sausi zālāji kalnainās augsnēs* un 6270* *Sugām bagātas ganības un ganības pļavas* aizsardzībai pēc šo biotopu īpatsvara no to platības Natura 2000 tīklā. Teritorija ir viena no nozīmīgākajām Ziemeļvidzemes ģeobotāniskajā rajonā zālāju ainavekoloģiskās integritātes nodrošināšanai kā sugu izplatīšanās ekoloģiskais koridors un kodolteritorija.

Teritorija ir nozīmīga dzīvotne daudzām īpaši aizsargājamām sugām: te konstatētas 18 augu, 20 putnu, 38 bezmugurkaulnieku, 16 zīdītāju, četras abinieku un 12 zivju sugas.

Nozīmīgākās teritorijā sastopamās augu sugas ir Roberta kailpaparde *Gymnocarpium robertianum*, bezdelīgactiņa *Primula farinosa*, Baltijas dzegužpīrkstīte *Dactylorhiza baltica*, lāksis *Allium ursinum*, daudzgadīgā mēnesene *Lunaria rediviva*. No putnu sugām jāmin mežzirbe *Bonasa bonasia*, melnais stārķis *Ciconia nigra*, mednis *Tetrao urogallus*, sastopams zivju dzenītis *Alcedo atthis*, grieze *Crex crex*, sila cirulis *Lullula arborea*, brūnā čakste *Lanius collurio*, vidējais dzenis *Dendrocopos medius*, pelēkā dzilna *Picus canus*. No bezmugurkaulniekiem teritorija ir nozīmīga

lapkoku praulgrauzim *Osmoderma barnabita*, biežajai perlamutrenei *Unio crassus*, marmora rožvabolei *Liocola marmorata*, upes micītei *Ancylus fluviatilis*, spilgtajai purvuspārei *Leucorrhinia pectoralis*, zaļajai upjuspārei *Ophiogomphus cecilia*.

Salaca ir Latvijas un visas Austrumbaltijas lašu *Salmo salar* nozīmīgākā nārsta upe, kā arī nozīmīga nārsta vieta taimiņam *Salmo trutta*, vimbai *Vimba vimba* un upes nēģim *Lampetra fluviatilis*. Teritorijā dzīvo ūdrs *Lutra lutra*.

Alas Dauģeņu klints atsegumos ir nozīmīgākās sikspārņu dabiskās ziemošanas vietas Latvijā, ziemošanai piemērotākā ir Lielā "X" ala, kurā novērota vislielākā sikspārņu koncentrācija. Šeit ziemo diķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme* u. c. Tomēr konstatēto sikspārņu sugu skaitam novērojama tendence samazināties, kas varētu būt saistīts ar alas pieejamības palielināšanos un mikroklimata izmaiņām, ko veicinājusi "sausās" ieejas atrakšana. Tāpēc sikspārņu populācijas aizsardzība uzskatāma par prioritāras nozīmes pasākumu dabas parka Mazsalacas–Staiceles posmā.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Vecu boreālu mežu biotopu kvalitātes mazināšanās cilvēku darbības rezultātā – mirušās koksnes un bioloģiski vecu koku izvākšana, sanitārās cirtes.
- Kopšanas cirtes degradē biotopus, kuros saskaņā ar normatīvajiem aktiem tās ir atļautas, it īpaši aluviālus krastmalu un palieņu mežus.
- Dabisko zālāju apsaimniekošanas pārtraukšana, aizaugšana un fragmentācijas palielināšanās.
- Mehāniskais šķērslis zivju migrācijai, ko veido bijušās Staiceles papīrfabrikas aizsprosts.
- Upju eitrofikācija un straujteču aizaugšana ar ūdensaugiem, kā dēļ samazinās sugu daudzveidība upē un nārsta vietām piemērotās platības. Upes ūdens kvalitāti ietekmē Burtnieka ezers, pastiprināti iepludinot upē augu barības vielām bagātu ūdeni un veicinot eitrofikāciju.
- Pārāk intensīvs un nepietiekami organizēts tūrisms, kas apdraud jutīgos biotopus un sugas.
- Šobrīd Lielajā „X” alā, kas ir galvenā sikspārņu ziemošanas vieta, var iekļūt no sauszemes jebkurā gadalaikā pa nesen atraktu ieeju. Apmeklētāji rada traucējumu sikspārņu ziemošanas laikā. Atraktā alas ieeja veicina gaisa apmaiņu un pasliktinās alas mikroklimats – pazeminoties alas temperatūrai, tā vairs nav piemērota sikspārņu ziemošanai, turklāt ala tiek pakļauta sala erozijai.
- Lapkoku praulgrauža populāciju Salacas ielejā visvairāk apdraud veco ozolu ieaugšana krūmos,

un koku stumbri nesaņem pietiekoši daudz saules gaismas, kas nepieciešama kāpuru attīstībai.

- Invazīvas sugas – Sosnovska latvāņa *Heracleum sosnowskyi* izplatīšanās.
- Invazīvo sugu – signālvēža *Pacifastacus leniusculus* un Ķīnas cimdiņkrabja *Eriocheir sinensis* izplatīšanās Salacas lejtecē.
- Skaņkalna apkārtnē notiek teritorijas apsaimniekošana un pārveidošana tūrisma vajadzībām, radot potenciālu apdraudējumu dabas vērtībām.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Vairāku projektu ietvaros upju straujtecēs ~30 ha platībā atjaunotas un uzturētas nārsta vietas (2007. gadā ANO Attīstības programmas un Pasaules Vides fonda finansētā projektā "Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā" 4 ha, 2009. gadā projektā "Wetlivonia" 30 ha, 2015. gadā LIFE projektā "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" (LIFE11 NAT/LV/000371) 4 ha). Tomēr biogēnu un sedimentu ienese turpinās, efekts saglabājas 1–2 gadus, bet pēc tam straujteču tīrīšana atkal jāatkārto. Kopš 2015. gada ar Salacgrīvas novada domes atbalstu tiek veikta Salacas upes straujteču izpļaušana ~3 ha platībā, tomēr šī platība vērtējama kā nepietiekama, kā arī pielietotā pļaušanas metode nenodrošina upes aizaugšanas novēršanu.
- 2012. gadā upju palieņu mežos veikta biokoku aplikšana ar metāla sietu, lai pasargātu no bebru grauzumiem, tam ir neitrāla ietekme uz biotopu.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā "BDUZ" liecina, ka lielākā daļa zālāju nav apsaimniekoti. Atbalstu saņēma tikai 40% no 6510 *Mēreni mitras pļavas* un 6210 *Sausi zālāji kalnainās augsnēs* no kopējās to platības teritorijā, bet no 6450 *Palieņu zālāji*, 6230* *Vilkakūlas (tukšaiņu) zālāji* un 6120* *Smiltāju zālāji* šī pasākuma ietvaros apsaimniekoti tikai 16–26%. Tikai biotopu veids 6270* *Sugām bagātas ganības un ganības pļavas* ir apsaimniekots nedaudz lielākā platībā – 52%.
- 2014., 2015. gadā attīrīts Dauģeņu atsegums (biotops 8220 *Smilšakmens atsegumi*) no krūmiem un kritālām. Uzlabojot taku Dauģeņu klintīs, veikta alas griestu nostiprināšana. Smilšakmens atsegumiem veikta daļēja apauguma novākšana, uzlabojot klints apgaismojumu. Izveidota tūrisma infrastruktūra, kas veicina apmeklētāju skaita pieaugumu un, iespējams, negatīvi ietekmē biotopu.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Salacas upes straujteču izplaušana, lašveidīgo zivju nārsta vietu atjaunošana un migrācijas apstākļu uzlabošana 35 ha platībā.
- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana maksimālajā iespējamā platībā (ieskaitot vēsturiskos zālājus, kas upes palienē aizauguši ar sekundāru baltalkšņu mežu) un uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojami 6230* *Vilkakūlas (tukšaiņu) zālāji*, 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* un 6450 *Palieņu zālāji*.
- Platlapju koku sugu (īpaši gobu) īpatsvara pieauguma veicināšana palieņu mežos, samazinot baltalkšņa piemistrojumu.
- Lapkoku praulgrauža populācijas uzturēšana (Mazsalacas vidusskolas parkā un alejā) un potenciāla palielināšana.
- Smilšakmens atsegumu un alu aizsardzība, nodrošinot atbilstošu infrastruktūru un piekļuves ierobežojumus, kur tas nepieciešams biotopu un sugu aizsardzībai.
- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Veikt grozījumus teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos, lai nodrošinātu neiejaukšanas ES nozīmes aizsargājamās mežu biotopos – aluviālajos krastmalu un palieņu mežos, nogāžu mežos un boreālajos mežos.
- Veikt zālāju inventarizāciju, to atjaunošanas un aizsardzības plāna izstrādi un ieviešanu. Biotopu stiprā sadrumstalotība liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt dabisko zālāju biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju biotopu izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās, kā arī prioritāri atjaunojami zālāji, kas vēl 21. gs. sākumā bija atzīti par ES nozīmes biotopiem, bet pašlaik ir aizauguši un nav atbilstoši ES biotopu kritērijiem.
- Atsegumu un mežu biotopu aizsardzībai ierīkot nepieciešamo infrastruktūru – barjeras, takas, kāpnes, atkritumu urnas – saskaņā ar eksperta norādījumiem.
- Uzstādīt barjeras pie iebraukšanas ceļiem mežā, ielejas pamatkrastā virs Daugēnu klintīm.

- Ar licencētās ķeršanas metodi ik gadus ierobežot invazīvo sugu – signālvēzi *Pacifastacus leniusculus*, kura populācijas lielums jau sasniedzis vairāk kā 16 000 indivīdus un turpina pieaugt.

5.2. Specifiski pasākumi

5.2.1. Sugas

- Lapkoku praulgrauža aizsardzībai izpētīt un apzināt potenciālās dzīvotnes dabas parkā. Pēc nepieciešamības izcirst krūmus ap apdzīvotajiem un potenciāli apdzīvotajiem kokiem 1–2 ha platībā.
- Laša populāciju veido ~30 000 smolti, populācijas stāvoklis vērtējams kā nepietiekams. Lašu aizsardzībai veikt tā nārsta vietas uzturēšanas pasākumus reizi 2–5 gados, 35 ha platībā.
- Upes nēgu populācijas stāvoklis vērtējams kā nepietiekams. Upes nēgu aizsardzībai uzturēt un atjaunot tā nārsta vietas reizi 2–5 gados, 35 ha platībā.
- Izstrādāt priekšlikumus sikspārņu populācijas saglabāšanai nākotnē, iekļaujot priekšlikumus par teritorijas un sugas mikrobiotopa nepieciešamajām apsaimniekošanas darbībām.
- Veikt pasākumus atsegumu, alu un sikspārņu sugu aizsardzībai pie Daugēnu klintīm. Par konkrēto darbu izpildi, pirms to uzsākšanas, konsultēties ar nozares ekspertiem:
 - Aizbērt šobrīd atrakto ieeju alas pirmajā zālē, padarot to mazāk redzamu, un atstāt atvērtu tikai avota caurumu. Jāizvēlas tāda metode ieejas nosprostošanai, kas samazinātu iespēju to atkal atrakt, kā arī kalpotu siltuma izolācijai, tādējādi nodrošinot sikspārņu ziemošanai piemērotākus apstākļus. Slēdzamu durvju vai citu viegli demontējamu norobežojumu ierīkošana nav piemērota, jo irdenajā iezī jebkādas darbības var nodarīt lielu postījumu atsegumam un alai.
 - Uzstādīt barjeru nogāzes pamatkrastā, maksimāli norobežojot piekļūšanu Lielajai „X” alai, kas vienlaicīgi samazinātu arī atsegumu eroziju.
 - Pie ieejas caur avota izteku uzstādīt zīmi, kas informētu par objektu un tur sastopamo sugu aizsargājamo statusu, kā arī norādītu kā izturēties alā. Norobežot šo ieeju nav ieteicams, jo iezis ir irdens, bez tam, sikspārņu ziemošanas periodā ala praktiski nav pieejama, jo atrodas zem ūdens.

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91F0	Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	12,2	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās, izņemot atsevišķās vietās izcirst baltalkšņus, veicinot gobu īpatsvara palielināšanos.		12,2
91D0*	Purvaini meži	3,0	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		3,0
9180*	Nogāžu un gravu meži	28,4	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		28,4
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	162,1	2,6	Slikta.	Neiejaukšanās.		162,1
91E0*	Aluviāli meži	196,4	3,1	Laba.	Neiejaukšanās.		196,4
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops	253,8		-	Neiejaukšanās . Mazināt baltalkšņu piemistrojumu ar speciālām cirtēm palieņu mežos.	55,8	108,0
8310	Netraucētas alas	0,28	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās. Izveidot nepieciešamo infrastruktūru, ja nepieciešams, saskaņā ar eksperta norādījumiem.		0,28
8220	Smilšakmens atsegumi	0,5	<1	Laba.	Izveidot nepieciešamo infrastruktūru. Atbrīvot atsegumus no krūmiem un kriticālām.	Pēc nepieciešamības un saskaņā ar eksperta norādījumiem.	
7220*	Avoti, kas izgulsnē avotkalņus	0,03	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,03
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	10,2	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		10,2
6510	Mēreni mitras pļavas	29,1	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	vismaz 18,0	29,1
6450	Palieņu zālāji	7,3	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	vismaz 6,1	7,3

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	1,4	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	0,0
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	89,8	1,4	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	vismaz 43,3	89,8
6230*	Vilkakūlas zālāji	12,2	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	vismaz 9,0	12,2
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	15,9	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	vismaz 10,0	15,9
6120*	Smiltāju zālāji	2,6	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	vismaz 2,1	2,6
6000	Atjaunojami zālāji	100,0	1,6	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	100,0	100,0
3260	Upju straujteces un dabiski upju posmi	310	5,0	Nepietiekama.	Izvēkt koku sagāzumus un bebru aizsprostus Salacas pietekās (Korģē, Norēnupītē, Melnupē, Pužupē, Glāžupē, Igē, Ramatā, Ēkupē, Ķirelē) dabas parka robežās. Izplaut ūdensaugus un izvēkt to sakņu sistēmas no upes Salacā. Demontēt Staiceles bijušo aizsprostu vai ierīkot zivju ceļu lašveidīgo migrācijas atjaunošanai uz virs Staiceles esošajām kartētajām nārsta platībām Salacā un tās pietekās.	3,0 35,0 (reizi 2 – 5 gados)	

2005. gada dabas aizsardzības plānā ir detāla informācija par dabisko zālāju atjaunošanas vietām. Tomēr zālāju kartējuma dati ir novecojuši, tie nesniedz priekšstatu par pašreizējo situāciju, tādēļ zālāju atjaunošanas vietas jāapzina, veicot jaunu zālāju inventarizāciju. Kartogrāfiskais materiāls liecina, ka teritorijā ir lielas platības ar zālājiem, kas iepriekšējos kartējumos nav atzītas par ES nozīmes zālāju biotopiem, taču to atjaunošana par dabiskiem zālājiem būtu nepieciešama, lai mazinātu fragmentāciju.

Dabas parks „Sauka” (LV0300800)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1987.

ATRAŠANĀS VIETA: Viesītes novada Elkšņu pagasts, Rites pagasts un Saukas pagasts.

PLATĪBA: 5603 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2010. gadā (2011–2021).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI:

Ministru kabineta 2014. gada 16. septembra noteikumi Nr. 547 "Dabas parka "Sauka" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parkā ietverts Saukas ezers un tā apkārtnē, kurai raksturīgs izteiksmīgs Sēlijas paugurvalņa reljefs ar Ormaņkalnu kā augstāko virsotni (165 m v. j. l.). Dabas parks ir viena no ainaviski augstvērtīgākajām teritorijām Latvijā. Teritorijas galvenā dominante ir Saukas ezers, paugurotajā ainavā mežaudzes mijās ar atklātām lauksaimniecības zemēm. Dabas parkā atrodas Lielais Klauces ezers un Klauces upe, kas savieno Saukas un Klauces ezerus. Lielāko daļu dabas parka mežaino platību aizņem sausieņu meži pauguru virsotnēs un nogāzēs. Savukārt reljefa pazeminājumos aug dabiski mitrie vai susinātie meži. Lielu daļu mežaudžu veido baltalkšņi, aizaugot agrākajām lauksaimniecības zemēm, ir arī daudz bērzu un egļu, un jauktu koku audzes. Kopumā lielas platības aizņem jaunaudzes, vecu un pieaugušu mežu ir ļoti maz.

Dabas parkā sastopami 14 ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidu, nozīmīgākais ir eitrofais ezers ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju – Saukas ezers, kura apkārtnē fragmentāri sastopami aizsargājami mežu biotopi. Ormaņkalna apkārtnē nelielās platībās atrodami gravu un nogāžu meži. Teritorijā ir liela dabisko zālāju daudzveidība, nozīmīgākie ir 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* (2,2% no kopējās biotopa platības Natura 2000 teritorijās) un 6510 *Mēreni mitras pļavas* (1,5%). Teritorija nozīmīga Viduslatvijas ģeobotāniskā rajona dabisko zālāju daudzveidības saglabāšanai, jo tur aizsargājamo teritoriju ar dabiskiem zālājiem ir ļoti maz. Dabiskie zālāji ir ļoti nozīmīgi dabas parka raksturīgās ainavas saglabāšanai. Ainavekoloģiski dabas parks ir daļa no Austrumeiropā nozīmīga sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora, ko veido augstieņu rinda ziemeļu-dienvidrietumu virzienā – sākas no Otepē un Hānjas augstienes Igaunijā, turpinās kā Alūksnes, Latgales, Augšzemes augstienes Latvijā, Augštaitijas, Dzūkijas, Sūduvas augstienes Lietuvā līdz beidzas kā Suvalku augstiene Polijā. Nozīmīgas ir arī upju straujteces, minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi.

Konstatētas 42 retas un aizsargājamas sugas, tostarp 11 vaskulāro augu sugas – spilvainais ancītis *Agrimonia pilosa*, vīru dzegužpuķe *Orchis mascula*, smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia*, zaļziedu naktsvijole *Platanthera*

chlorantha, Baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica*, sīkais āboliņš *Trifolium dubium*. No 13 aizsargājamām putnu sugām nozīmīgākās ir ķīķis *Pernis apivorus*, rubenis *Tetrao tetrix*, mazais ērglis *Aquila pomarina*, grieze *Crex crex*, vakarlēpis *Caprimulgus europaeus*, lielais dumpis *Botaurus stellaris*, brūnā čakste *Lanius collurio*. Konstatētas 14 retas un aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas, piemēram, lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita*, blāvā briežvabole *Dorcus parallelipedus*, marmora rožvabole *Liocola marmorata*, medicīnas dēle *Hirudo medicinalis*, kā arī četras retas un aizsargājamas abinieku sugas, no tām retākā ir lielais tritons *Triturus cristatus*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Dabiskos zālājus un tur sastopamās sugas negatīvi ietekmē apsaimniekošanas pārtraukšana, kas veicina fragmentāciju un samazina sugu dzīvotņu platību un kvalitāti.
- Invazīvā Sosnovska latvāņa *Heracleum sosnowskyi* izplatīšanās.
- Lapkoku praulgrauža populācijas pastāvēšana ir apdraudēta, jo ilgtermiņā trūkst sugai piemērotu dzīvotņu.
- Reljefa īpatnību un 20. gs. izveidotās meliorācijas sistēmas dēļ Saukas ezerā ieplūst ūdeņi no plašas apkārtnes. Neattīrītu vai daļēji attīrītu notekūdeņu ieplūde no punktveida piesārņojuma avotiem un lauksaimniecības zemēm pasliktina ezeru biotopu kvalitāti. Pie ezera nav labiekārtotas publiskās peldvietas.
- Avotu biotopus apdraud labiekārtošana.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka pasākuma ietvaros bija apsaimniekoti 80–90%

- no kopējās biotopu veidu 6510 *Mēreni mitras pļavas* un 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* platības. Atbalstam nav pieteikti 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* un 6450 *Palieņu zālāji*. Apsaimniekošanas ietekme uz zālāju aizsardzības stāvokli nav vērtēta.
- Peldētavu un laivu ceļu uzturēšanai atsevišķām saimniecībām un viesu mājām piegulošajās ezera piekrastēs ir izplauts virsūdens augājs. Līdz šim veiktie pasākumi nav atstājuši negatīvu ietekmi uz ezera biotopa un ezera ainavas kvalitāti. Izplautajās piekrastes seklūdens joslās veidojas labvēlīgi apstākļi ūdens bezmugurkaulnieku un tos izmantojošo zivju mazuļu attīstībai, kā arī piļu putnu perējumu sekmīgākai izvešanai, jo tos mazāk apdraud niedrājos mitošās Amerikas ūdeles.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisko zālāju saglabāšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī vismaz 122 ha platībā un atjaunošana vēl vismaz 200 ha platībā, palielinot biotopu savienotību. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojamas 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas*.
- Sosnovska latvāņa audžu ierobežošana un iznīcināšana.
- Lapkoku praulgrauzim piemērotas dzīvotnes veidošana, saglabājot liela diametra (virs 50 cm diametrā) platlapju kokus un dobumainus kokus.
- Veicināt ezera atklātās seklūdens zonas uzturēšanu un tās paplašināšanu, lai veidotos izsilstošas piekrastes seklūdens zonas ūdens bezmugurkaulnieku un tos barībā izmantojošo zivju mazuļu attīstībai, kā arī vēzu populācijas palielināšanai. Šādas aktivitātes veicinās arī piļu un bridējputnu piesaistīšanu.
- Dabisku procesu netraucētas norises nodrošināšana dabiskajās, cilvēka maz ietekmētajos mežu, ūdeņu un avotu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Ierobežot Sosnovska latvāņa izplatību (prioritārās vietas norādītas dabas aizsardzības plānā), vairākas reizes vasarā tos nopļaujot, izrokot vai kā citādi iznīcinot augu saknes, kā arī nepieļaujot sēklu izsēšanos.
- Jāveic zālāju inventarizācija. Dabisko zālāju biotopu platība dabas parkā ir ievērojami lielāka, nekā līdz šim apzināta.
- Izstrādāt zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu. 2011. gada dabas aizsardzības plānā nav sniegts pamatots vērtējums par minimālo dabisko zālāju platību

- to ilgtspējīgai saglabāšanai. Stiprā sadrumstalotība liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt to labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju izveidošana vēsturiskajās zālāju teritorijās, kas pašlaik aizaugušas ar sekundāriem krūmājiem un mežu, kā arī vecos ilgstoši neielabotos kultivētos zālajos un atmatās.
- Izvērtēt Dienvidsusējas ielejas iekļaušanu parka teritorijā upes posmā no Neretas līdz Elkšņiem, lai nodrošinātu dabisko zālāju biotopu aizsardzību.
 - Palielināt Saukas ezera ūdeņu aerācijas un pašattīrīšanās spēju, veidojot vējam labvēlīgus koridorus. Veicot ainaviski nozīmīgu ceļu posmu un skatu vietu kopšanu un atsegšanu, veidosies arī vēja koridori un skatu atvērumi uz ezeru (autoceļa V792 Lone–Sauka posmā, kur tas pietuvojas ezera ziemeļrietumu piekrastei, vietējās nozīmes autoceļa V820 Viesīte–Deši–Sauka–Rīte posmā, kur tas apliec ezera dienvidaustrumu stūri, kā arī atsevišķās vietās ezera rietumu un dienvidu piekrastē, kur atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam ir paredzētas sabiedriskās apbūves teritorijas). Jāvienojas ar zemes īpašniekiem par ainavisko skatu attīrīšanu un pieejamību.
 - Nodrošināt tikai atbilstoši normatīvo aktu prasībām attīrītu Saukas ciema notekūdeņu novadīšanu Klauces upē un tālāk Saukas ezerā. Veidojot jaunu apbūvi vai ar rekreāciju saistītus objektus ezera tuvumā, atbilstoši teritorijas plānojumam, paredzēt notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas risinājumus tā, lai nepieļautu nepilnīgi attīrītu notekūdeņu nokļūšanu ezerā.

5.2. Specifiski pasākumi

5.2.1. Sugas

Veidot lapkoku praulgrauzim piemērotas dzīvotnes. Daudzviet dabas parkā pie vecām mājvietām ir saglabājušies veci platlapju koki, kas būtu lapkoku praulgrauzim potenciālas dzīvotnes. Šie lielu dimensiju koki ir jāsaglabā, tai skaitā arī dobumainie koki, kas ir īpaši piemēroti arī citām bezmugurkaulnieku sugām. Vecie koki ir jāatbrīvo no citu jaunāku koku un krūmu apauguma, lai nodrošinātu saules izgaismotus apstākļus uz koka stumbra.

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	11,0	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		11,0
9080*	Staignāju meži	38,8	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		38,8
9020*	Veci jaukti platlapju meži	34,1	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		34,1
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	16,9	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		16,9
91E0*	Aluviāli meži	0,3	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		0,3
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0,3	<1	Nepietiekama līdz slikta.	Neiejaukšanās.		0,3
6510	Mēreni mitras pļavas	28,7	<1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	Nav zināms.	28,7
6450	Palieņu zālāji	6,7	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	Nav zināms.	6,7
6410	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	0,4	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	Nav zināms.	0,4
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	<1	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	<1	<1
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	85,4	1,5	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	Nav zināms.	85,4
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	1,0	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	1,0	1,0
6000	Atjaunojami zālāji	200,0	3,6	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	200,0	200,0
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	1,9	<1	Nepietiekama.	Nodrošināt ūdens caurvadi. Izvērtēt bebru aizsprostus un koku sagāzumus vai samazināt vietās, kur veidojas krastu izskalojumi, kā arī vietās, kur upes gultnē sastopamas olaines vai granšainas platības kā kvalitatīvu straujteču pazīme. Uzlabot ūdens caurvadi Dūņupītes iztekas rajonā no Saukas ezera.	0,5 0,3	
3150	Eitrofi ezeri	735,8	13,1	Nepietiekama.	Uzturēt atklātu, no niedru aizauguma brīvu piekrastes seklūdens zonu un tās paplašināt publiski pieejamās un privātajās peldvietās, kā arī laivu nomas vietās. Veidot atvērumus piekrastes kokaugu joslā ezera ainaviskuma palielināšanai.	1,0	

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1977.

ATRAŠANĀS VIETA: Daugavpils novada Demenes pagasts un Skrudalienas pagasts.

PLATĪBA: 3825 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav, ir dabas liegumam „Ilgas”, izstrādāts 2007. gadā (2008–2023).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

IETVER CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS: dabas liegumus "Ilgas" un "Glušonkas purvs".

Dabas parkā ietverti Riča un Sila ezeri un to apkārtējā teritorija. Tā ir mežaina, ar nelieliem purviņiem un bagāta ar lielākiem un mazākiem ezeriem, kopā 24 ezeri. Īpaša ainaviska vieta ir Pērkules krauja, Riča ezera stāvkrasts, kas ir saglabājies kā cilvēku darbības neskarts. Dabas parkā sastopami dažādi meži, galvenokārt purvainas priežu, bērzu audzes un melnalkšņu staignāji, jaukti priežu-egļu un egļu-lapu koku meži. Teritorijā atrodas galvenokārt mēreni mitri un smiltāju zālāji, nedaudz arī palieņu slapjie zālāji.

Teritorija nozīmīga Dienvidaustrumu ģeobotāniskā rajona dabisko zālāju daudzveidības saglabāšanai, dabiskie zālāji ir ļoti nozīmīgi dabas parka raksturīgās ainavas saglabāšanai. Ainavekoloģiski dabas parks ir daļa no Austrumeiropā nozīmīga sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora, ko veido augstieņu rinda ziemeļu-dienvidrietumu virzienā sākot no Igaunijas Otepē un Hānjas augstienes, turpinās Latvijā kā Alūksnes, Latgales, Augšzemes augstiene, Lietuvā Augštaitijas, Džūkijas, Sūduvas augstiene un beidzas Polijā kā Suvalku augstiene.

Dabas parkā ietverts dabas liegums „Ilgas”, kas ir neliela, bet biotopu un sugu ziņā ļoti daudzveidīga teritorija, un dabas liegums „Glušonkas purvs”, kurā ietilpst divi ezeri (Glušņas un Glušonkas), tos aptver pārejas purvi un sliksņas.

Dabas parkā konstatēti 14 ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi, nozīmīgākie ir 3130 *Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām* (Riča ezers) un 3150 *Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju*, 91D0* *Purvaini meži*, 9080* *Staignāju meži*, 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas*, 7140 *Pārejas purvi un sliksņas*.

Nozīmīgākās putnu sugas ir mežirbe *Bonasa bonasia*, melnais stārķis *Ciconia nigra*, ķīķis *Pernis apivorus*, grieze *Crex crex*, melnā dzilna *Dryocopus martius*, baltmugurdzenis *Dendrocopus leucotos*, sila cirulis *Lullula arborea*, pļavas čipste *Anthus pratensis*, brūnā čakste *Lanius collurio*. Aug dažādas aizsargājamas un retas augu sugas, piemēram, meža silpurene *Pulsatilla patens*, meža vizbulis *Anemone*

sylvestris, zalkšu dzegužpuķe *Orchis morio*, Sibīrijas īriss *Iris sibirica*, melnējošā dedestīņa *Lathyrus niger*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus* u. c. Īpaši nozīmīgas dzīvotnes ir pārejas un zāļu purvi Rudzišu un Valenišķu ezeru krastos, kur atrodama Lēzela lipare *Liparis loeselii* un sūna spidīgā āķīte *Hamatocaulis vernicosus*, kā arī daudzas citas orhidejas, piemēram, stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata*, vienlape *Malaxis monophyllos*. Riča ezers ir dzīvotne ļoti retam un aizsargājamam augam – lokanajai najādai *Najas flexilis*, kā arī citām nozīmīgām sugām, piemēram, rudens ūdenītei *Callitriche hermaphroditica* un ūdeņu ērkšķu zālei *Scolochloa festuacea*. Sila ezerā sastopama jūras najāda *Najas marina* un mieturu hidrilla *Hydrilla verticillata*. Ezeri ir īpaši nozīmīgas kā barošanās vietas vairāku sugu sikspārņiem.

Dabas liegumu „Ilgas” var uzskatīt par vienu no vislabāk izpētītajām teritorijām Latvijā no bezmugurkaulnieku faunas viedokļa. Vismaz 30 no dabas liegumā konstatētajām bezmugurkaulnieku sugām uzskatāmas par ļoti būtiskām Latvijas teritorijai, te sastopams lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita*, platā airvabole *Dytiscus latissimus*, Mannerheima īsspārnis *Oxyporus mannerheimii*.

Citas nozīmīgas sugas ir meža susuris *Dryomys nitedula* (vienīgā zināmā atradne Latvijā), sarkanvēdera ugunskrupis *Bombina bombina*, Eiropas purva bruņurupucis *Emys orbicularis*, lielais tritons *Triturus cristatus*, meža sicista *Sicista betulina*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Dabiskos zālājus un tur sastopamās sugas (t. sk. meža laucēs un relatīvi mazajās mitrajās ieplakās) negatīvi ietekmē apsaimniekošanas pārtraukšana, kas veicina fragmentāciju un samazina sugu dzīvotņu platību un kvalitāti.
- Rekreācijas intensitātes pieaugums Sila ezerā un tā krastos. Lieljaudas peldlīdzekļu izmantošana ezerā.

- Aizaugšana ar krūmiem novērojama laucē ap Apaļo diķi, nākotnē palielinot apēnojumu diķim, kas ir vairāku aizsargājamo sugu, tai skaitā platās airvaboles *Dytiscus latissimus* dzīvotne.
- Dabas lieguma “Ilgas” ūdenstilpēs konstatēta invazīva zivju suga rotans *Percottus glehni*, kas apdraud ūdenī dzīvojošās abinieku un bezmugurkaulnieku sugas, tai skaitā sarkanvēdera ugunskrupju *Bombina bombina* populāciju, izēdot to ikrus.
- Invazīvās sugas – atsevišķās vietās zālajos, Ilgu pils parkā un tā apkārtnē izplatās dažādas Latvijai neraksturīgas sugas, piemēram, Kanādas zeltgalvīte *Solidago canadensis*, Sosnovska latvānis *Heracleum sosnowskyi*, pilādzlapu sorbārija *Sorbaria sorbifolia* un rievainā roze *Rosa rugosa*, kas nomāc dabisko veģētāciju, veidojot tiraudzes.
- Sanitārās un izlases cirtes fragmentē meža biotopus, pasliktinot to kvalitāti un savienojamību. Kokmateriālu izvešana degradē zemsedzi.
- Pērkuļu kraujas erozija dabisku procesu un rekreatīvās slodzes ietekmē.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Ir rakti diķi un esošās ūdenstilpes attīrītas no aizauguma purva bruņurupuča dzīvotņu izveidei un uzturēšanai.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka pasākuma ietvaros bijusi apsaimniekota mazāk nekā puse no biotopu veidu 6510 *Mēreni mitras pļavas* (36% no platības), 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas* (42%), 6450 *Palieņu zālāji* (14%) platības. Biotopa 6120* *Smiltāju zālāji* platības nav bijušas pieteiktas šim atbalstam. Apsaimniekošanas ietekme uz zālāju aizsardzības stāvokli nav vērtēta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana un uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī vismaz 150 ha platībā.
- Ezeru biotopu kvalitātes uzlabošana, samazinot aizaugumu ar virsūdens augāju, kas vienlaicīgi uzlabo aizsargājamo sugu stāvokli šajos biotopos (lokanajai najādai, ugunskrupim, sikspārņiem).
- Esošo diķu uzturēšana un jaunu ierīkošana, uzlabojot dzīvotņu pieejamību bezmugurkaulniekiem un abiniekiem, tostarp purva bruņurupuču populācijas pieauguma veicināšanai.

- Veicināt meža susura populācijas palielināšanos.
- Invazīvo sugu ierobežošana un iznīcināšana.
- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu un purvu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Izstrādāt teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kas nodrošina fragmentācijas mazināšanos un īpaši apdraudētu sugu dzīvotņu saglabāšanu mežu biotopos, piemēram, paredzot meža susura dzīvotnēm draudzīgas mežsaimnieciskās metodes – izvairīties no mehanizētas augsnes sagatavošanas, saglabāt un veicināt lazdu pameža attīstību.
- Izstrādāt dabas aizsardzības plānu visam dabas parkam.
- Antropogēno slodžu un dabas vērtību saglabāšanas līdzsvarošanai Sila ezeram izstrādāt Ezera apsaimniekošanas plānu.
- Ierobežot invazīvo sugu izplatīšanos un iznīcināt to audzes. Zālajos jāiznīcina Sosnovska latvāņa un Kanādas zeltgalvītes audzes, zālajos Ilgu parkā un apkārtnē regulāri jāizcērt invazīvo kokaugu audzes.
- Veikt dabisko zālāju inventarizāciju, izstrādāt un ieviest zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu. Zālāju kartējums ir novecojis un nesniedz priekšstatu par to pašreizējo stāvokli. Stiprā sadrumstalotība liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt zālāju biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu zālāju biotopu savienotību, jāizvērtē zālāju biotopu izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās, kā arī prioritāri atjaunojami pašlaik vēl saglabājušies zālāji.

5.2. Specifiski pasākumi

5.2.1. Sugas

- Teritorijā 2016. gadā konstatētas vairākas retas gliemežu sugas (slaidais pumpurgliemezis *Vertigo angustior*, resnais pumpurgliemezis *Vertigo moulinsiana*, četrzobu pumpurgliemezis *Vertigo geyeri*), kuru dzīvotnes ir biotopi 7140 *Pārejas purvi un sliksņas* un 6450 *Palieņu zālāji*. Jānoskaidro sugu sastopamību un populācijas lielumu, lai varētu izvērtēt un pielāgot gliemežu labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai plānotos palieņu zālāju apsaimniekošanas pasākumus.

- Purva bruņurupuča aizsardzībai ierīkot regulējamas populācijas brīvdabas aploku.
- Meža susurim katru gadu izlikt aptuveni 10 piemērotus būrišus dabas parka mežos. Veikt izlases veida cirtes vienvecuma priežu mežaudzēs, kas nav sasniegušas aizsargājama biotopa kvalitāti, tā veicinot lazdu pameža veidošanos.
- Sarkanvēdera ugunskrupja Apaļais diķis un no jauna izveidotie biotopi regulāri jāatbrīvo no krūmiem un niedrēm (reizi trijos līdz piecos gados, aptuveni 5–20 m platā joslā), laika periodā no 1. oktobra līdz 1. aprīlim. Attālumam no ūdenstilpes līdz tuvākajiem krūmiem vai kokiem jābūt tik liels, lai dienas laikā ūdens virsma netiktu noēnota.

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	202,0	5,3	Slikta.	Neiejaukšanās.		202,0
9080*	Staignāju meži	222,7	5,8	Slikta.	Neiejaukšanās.		222,7
9020*	Veci jaukti platlapju meži	1,2	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		1,2
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	128,4	3,3	Laba.	Neiejaukšanās.		128,4
7140	Pārejas purvi un slīkšņas	13,3	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		13,3
7110*	Aktīvi augstie purvi	2,3	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		2,3
6510	Mēreni mitras pļavas	1,3	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,8	1,3
6450	Palieņu zālāji	4,8	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	4,8	4,8
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	58,5	1,5	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	34,0	58,5

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
6230*	Vilkakūlas zālāji	0,5	<1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,5	0,5
6120*	Smiltāju zālāji	7,9	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	7,9	7,9
6000	Atjaunojami zālāji	70,0	1,8	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	70,0	70,0
3260	Straujteces un dabiski upju posmi	2,5	<1	Nepietiekama.	Sīlica, Valnanišķu upe – nodrošināt ūdens caurvadi. Izvēkt vai samazināt koku sagāzumus, nojaukt bebru aizsprostus vietās, kur upes gultnē sastopami oļi vai akmeņi kā kvalitatīvu straujteču posmu pazīme, upes nēģim un lašveidīgajiem piemērota nārsta vieta.	2,5 pēc vajadzības	
3160	Distrofi ezeri	15,9	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		15,9
3150	Eitrofi ezeri	365,9	9,6	Nepietiekama.	Attīrīt esošās ūdenstilpes no aizauguma (niedru pļaušana Sila ezerā, esošo peldvietu uzturēšana). Atjaunot ūdenstilpes (aizaugušo diķu apauguma novākšana un padzījināšana).	0,2 0,2	
3130	Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām	637,9	16,7	Nepietiekama.	Retināt monodominantās niedru audzes ap lokanās najādas atradnēm Riču ezerā.	0,1	

1. Teritorijas īss raksturojums

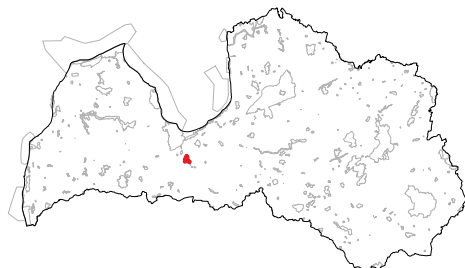
DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Jelgavas novada Livbērzes un Valgundes pagasti.

PLATĪBA: 931 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2007. gadā (2007–2018).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2008. gada 3. marta noteikumi Nr.134 "Dabas parka "Svētes paliene" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Dabas parks ietver regulāri applūstošu Svētes un Lielupes upju palieņu apvidu, kas ir izcili nozīmīga teritorija ūdensputniem pavasara caurceļošanas laikā. Putnu migrācijas laikā vienkopus var pulcēties vairāki tūkstoši ūdensputnu un bridējputnu. Dabas parkā ir konstatēti četri ES nozīmes aizsargājami zālāju biotopi, upju straujtecēs (Lielupe) un eitrofi ezeri (vecupes), kā arī 45 īpaši aizsargājamās putnu un trīs augu sugas.

Pirmie nosusināšanas pasākumi teritorijā veikti ap 1800. gadu Bērzes un Auces upju lejtecēs, veidojot kanālus ātrākai palu ūdeņu aizvadišanai. Līdz aizsargdambju un polderu izbūvei 1991. gadā, palienes regulāri applūda. Izbūvēti pieci ziemas polderi ar sūkņu stacijām un trīs vasaras polderi zālājiem. Pēc Vārpas vasaras poldera aizsargdambja atjaunošanas un regulatora slūžu remonta, minētais polderis neapplūst un zaudējis savu nozīmi migrējošajiem ūdensputniem. Pašlaik regulāriem plūdiem pakļauta neliela teritorijas daļa Svētes kreisajā krastā, 300 ha Svētes labajā krastā, kā arī Melnezeram (Mellizerim) piegulošās platības un Ķīšu pļavas Lielupes labajā krastā Valgundes pagastā. Palienes pēc ekoloģiskajiem apstākļiem neatbilst dabiskām upju palienēm, jo nav novērojami regulāri pali, un mitruma režims tiek regulēts ar grāvju un sūkņu staciju palīdzību.

Teritorijā ir saglabājušies salīdzinoši dabiski palieņu zālāji ar Svētes upes dabiskajiem upes vaļņiem, ieplakām un bagātīgu rūtainās fritilārijas *Fritillaria meleagris* atradni. Dabiskajos zālajos sastopama jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, Baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica*, smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia*. Ekoloģiski teritorija ietilpst vienā kompleksā ar dabas liegumu "Lielupes palienes pļavas" un Kaļķa-Odiņu palienes pļavām, kas atrodas Ķemeru Nacionālajā parkā. Teritorijai ir būtiska nozīme dabisko zālāju fragmentācijas mazināšanai, jo tas ir viens no posmiem Lielupes ielejā, kas ir sugu izplatīšanās ekoloģiskais koridors starp Zemgales un Piejūras ģeobotānisko rajonu. Tā ir viena no nozīmīgākajām kodolteritorijām dabisko zālāju biodaudzveidības saglabāšanā Viduslatvijā. Teritorija nacionālā mērogā ir prioritāri nozīmīga (viena no deviņām prioritārajām teritorijām) pļavu bridējputnu aizsardzībai.

Teritorija ir iekļauta putnu aizsardzībai starptautiski nozīmīgo vietu sarakstā ("Svētes lejtece", vietas kods LV028) migrējošo putnu dēļ. Nozīmīgākās ievērojamā skaitā sastopamās caurceļotāju putnu sugas ir ziemeļu gulbis *Cygnus cygnus*, sējas zoss *Anser fabalis*, baltpieres zoss *Anser albifrons* un garkaklis *Anas acuta*. Palieņu zālāji ir īpaši piemērota ligzdošanas vieta pļavu lijai *Circus pygargus*, gugatnim *Philomachus pugnax*, griezei *Crex crex*, ķikutam *Gallinago media*, lielajam dumpim *Botaurus stellaris*, ormanitim *Porzana porzana*. Teritorija ir nozīmīga barošanās vieta melnajam stārķim *Ciconia nigra*, zivjērglim *Pandion haliaetus*, mazajam ērglim *Aquila pomarina*, melnajai puskuitalai *Limosa limosa*, kuitalai *Numenius arquata*, melnajam ziriņam *Chlidonias niger*, purva pūcei *Asio flammeus*, zilriķītei *Luscinia svecica* un citām putnu sugām. Svētes upē sastopams upes nēģis *Lampetra fluviatilis*. Zālajos un vecupēs sastopams liels bezmugurkaulnieku – tauriņu, spāru un vaboļu sugu skaits.

Atbilstoši Lielupes upju baseina plūdu pārvaldības plānam, teritorija ir definēta kā nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija, kur prioritāte ir cilvēku drošības un infrastruktūras saglabāšana.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Izmaiņas palienēm raksturīgajā hidroloģiskajā režīmā. Izveidotais grāvju tīkls nosusina teritoriju, tādēļ tā ir mazāk piemērota pļavu bridējputniem un palieņu zālāju biotopiem, kā arī apsaimniekošanas pārtraukšanas dēļ tā straujāk aizaug ar krūmiem.
- Zālajos nozīmīgākie apdraudējumi ir apsaimniekošanas pārtraukšanas rezultātā notiekošā aizaugšana, uzaršana (vecu atmatu atgriešana intensīvā lauksaimniecības zemju apstrādē), agra un dzīvniekus nesaudzējoša pļaušana apdraud tur ligzdojošos putnus.
- Augu izmantošana dekoratīvām vajadzībām – galvenokārt apdraud rūtainās fritilārijas un smaržīgās naktsvijoles atradnes.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- 2006.–2008. gadā LIFE-Nature projekta "Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem" (LIFE04 NAT/LV/000198) ietvaros veikti plaši palieņu zālāju atjaunošanas darbi aptuveni 120 ha platībā (krūmu ciršana, pirmreizēja pļaušana ar siena izvākšanu, pļaušana ar rokām). 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā "BDUZ" liecina, ka lielākā daļa atjaunoto zālāju turpmāk pietiekami šī pasākuma atbalstam. Tomēr vismaz 100 ha palieņu zālāju šī pasākuma ietvaros nav apsaimniekoti un arī daļa atjaunoto zālāju atkal aizaug ar krūmiem. Pasākuma ietekme uz zālāju kvalitāti nav vērtēta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabas lieguma prioritāte ir gan biotopu, gan augu un putnu sugu dzīvotņu saglabāšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī.
- Zālāju (kopējā dabisko un kultivēto ilggadīgo zālāju platība) saglabāšana un atjaunošana maksimāli iespējamā platībā. Nacionālā mērogā prioritāri atjaunojami 6450 *Palieņu zālāji*.
- Dabisko zālāju biotopu izveidošana pašreizējos kultivētajos zālajos un vecajās atmatās.
- Pļavu bridējputnu populāciju saglabāšana un veicināšana, atjaunojot un uzturot atbilstošu apsaimniekošanu un hidroloģisko režīmu.
- Hidroloģiskā režīma atjaunošana, nodrošinot pavasari migrējošiem ūdensputniem nepieciešamo mitruma režīmu zālajos, t. sk. pirmkārt Vārpas vasaras polderī, pirms tam veicot migrējošo un ligzdojošo putnu sugu izpēti.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Veikt zālāju biotopu inventarizāciju, īpašu uzmanību veltot biotopu veida 6430 *Eitrofas augsto lakstaugu audzes* izvērtēšanai (iespējams, ka daļa no šī biotopu veida ir stipri degradēti palieņu zālāji, kuri nevis jāsaglabā kā biotopu veids 6430, bet jāatjauno par palieņu zālājiem) un biotopa 6270* izplatībai, izvērtējot 2007. gada dabas aizsardzības plānā nokartēto atmatu pļavu (E.2.2. pēc Latvijas Biotopu klasifikatora) atbilstību šim biotopa veidam.
- Izstrādāt un ieviest plānu dabisko zālāju biotopu izveidošanai/atjaunošanai kultivēto zālāju un vecu atmatu vietā.

- Veikt detalizētu apsekojumu par migrējošo un ligzdojošo putnu sugu sastāvu, to uzturēšanās vietām un par iespējām atjaunot ķikutam un pļavu bridējputniem piemērotu hidroloģisko režīmu.
- Izstrādāt detalizētu plānu palieņu hidroloģiskā režīma atjaunošanai Vārpas polderī Svētes labajā krastā un Mellizera palienē (ieprieti Vitoliņiem starp lecavas grīvu un Mellizeri) un sagatavot iestrādes veicamo pasākumu tehniskajiem noteikumiem. Plānā un tehniskajos noteikumos sagatavot detalizētu informāciju par hidroloģiskā režīma atjaunošanas inženiertehniskajiem pasākumiem, to veikšanas metodēm un vietām, piemēram, aizsprostu vietām uz grāvjiem. Pārējās teritorijās nav pieļaujama hidroloģiskā režīma pasliktināšanās no sugu un biotopu aizsardzības viedokļa.
- Vārpas vasaras polderī nodrošināt migrējošiem ūdensputniem pietiekamu poldera teritorijas applūdumu, pārtraucot ūdens atsūknešanu no poldera teritorijas un, atkarībā no situācijas, atverot vai aizverot regulatora aizvaru, nodrošināt labvēlīgus uzturēšanās, atpūtas un barošanās apstākļus pavasari migrējošiem ūdensputniem. Veikt teritorijas apsekojumus attiecībā uz migrējošo un ligzdojošo putnu sugu sastāvu, to uzturēšanās vietām, migrējošo putnu pašreizējiem un potenciālajiem uzturēšanās ilgumiem, izstrādājot tādas ūdens līmeņa uzturēšanas grafikus, kas novērš plūdu varbūtību nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijā un salāgo saimnieciskās darbības un putnu aizsardzības prasības.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
3260	Upju straujteses un dabiski upju posmi	102,0	11,0	Nepietiekama.	Izvēkt sanešus un izplaut ūdensaugus gadījumos, ja to masveida attīstība rada plūdu apdraudējumu. Ierobežot bebru darbību, ja to veidotie aizsprosti veicina plūdu riskus - Svētē un meliorācijas sistēmās.	5,0	0,1 0,5
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	203,6	21,9	Laba.	Jāprecizē biotopa platība. Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	Jāprecizē.
6450	Palieņu zālāji	416,9	44,8	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	56,5	416,9
6510	Mēreni mitras pļavas	11,9	1,3	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	1,8	11,9

Dabas parks „Talsu pauguraine” (LV0302000)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1987.

ATRAŠANĀS VIETA: Talsu novada Laidzes pagasts, Laucienes pagasts un Lībagu pagasts.

PLATĪBA: 3671 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2013. gadā (2014–2024).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: izstrādāts 2013. gadā (2014–2024).

Dabas parkā ietverta ainaviskā ziņā izcila Ziemeļkursas augstienes daļa, ko veido pauguraines vizuāli izteiksmīgais reljefs, mežu un atklātu ainavu mozaika ar daudziem nelieliem ezeriem. Dabas parkā atrodas arī Ziemeļkursas augstākā virsotne Kamparkalns (174,6 m v. j. l.). Teritorijas lielāko daļu aizņem meži. Mežaudzē valdošā suga visbiežāk ir egļe, bērzs un priede, taču nozīmīgas platības aizņem arī platlapju koki. 39 % no dabas parka aizņem zinātniskās izpētes meži, kuros ievērojamās platībās sastopamas Latvijā introducētu koku sugu (Eiropas lapegļe *Larix decidua*, parastais skābardis *Carpinus betulus*, dižskābardis *Fagus sylvatica*) mežaudzes un citi svešzemju koku stādījumi, kuru veidošana sāka jau 19. gs. vidū.

Dabas parka līdzienākās vietas aizņem lauksaimniecības zemes, pauguri lielākoties apauguši ar mežiem, bet reljefa pazeminājumus izveidojušies ezeri, no kuriem lielākie ir Čumals un Ābeļu ezers. Kopumā šeit atrodas 12 lielāki ezeri un ap 150 mazu ezeriņu. Daži ezeri atrodas subglaciālās iegultnēs un ir izteikti garenī.

Dabas parkā sastopami 13 ES nozīmes aizsargājami biotopu veidi. Nozīmīgākās platības aizņem mežu biotopi – ozolu meži, nogāžu un gravu meži, veci vai dabiski boreāli meži un purvaini meži. Lielas platības aizņem eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju. Sastopami arī mēreni mitri dabiskie zālāji. Nelielās platībās reljefa iepakās un ezeru krastos atrodami nelieli pārejas purvi un kaļķaini zāļu purvi.

Teritorija atrodas ar dabiskajiem zālājiem ļoti nabadzīgā Rietumlatvijas ģeobotāniskā rajona daļā, tādēļ tā ir ļoti nozīmīga dabisko zālāju daudzveidības saglabāšanai un fragmentācijas mazināšanai reģionā kā sugu izplatīšanās ekoloģiskais koridors un kodolteritorija. Pašreizējā zālāju platība, ja tajā atjauno dabisku zālāju biotopus, ir pietiekama ilglaicīgai dabisko zālāju bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai. Ja atjauno izzudušās šī biotopa platības, tā ir potenciāli viena no desmit nozīmīgākajām Natura 2000 teritorijām biotopu veida 6410 *Mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs* saglabāšanai Latvijā (2,4% no biotopa kopējās platības Natura 2000 teritorijās).

Dabas parks ir nozīmīga dzīvotne daudzām retām un aizsargājamām augu un dzīvnieku sugām, sastopamas 35

augu, 15 putnu sugas, 14 zidītāju sugas, 28 aizsargājamas un citādi vērtīgas bezmugurkaulnieku sugas, viena aizsargājamā rūpuļu suga. Teritorijā ligzdo mežzirbe *Bonasa bonasia*, niedru lija *Circus aeruginosus*, mazais ērglis *Aquila pomarina*, grieze *Crex crex*, dzērve *Grus grus*, apodziņš *Glaucidium passerinum*, visas Latvijas dzeņu sugas, brūnā čakste *Lanius collurio* u. c.

Nozīmīgākās augu sugas ir Lēzela lipare *Liparis loeselii* un spīdīgā āķīte *Hamatocaulis vernicosus*. Šeit sastopamas arī aizsargājamas augu sugas, kas sastopamas tikai vai gandrīz tikai Rietumlatvijā, piemēram, platlapu bezgale *Laserpitium latifolium*, mikstā roze *Rosa mollis*, izlocītā ķērsa *Cardamine flexuosa*, sīkais āboliņš *Trifolium dubium* u. c. No bezmugurkaulniekiem nozīmīgas sugas ir lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita*, četrzobu pumpurgliemezis *Vertigo geyeri*, platā airvabole *Dytiscus latissimus* un divjoslu airvabole *Graphoderus bilineatus*. Ezeri un to apkārtni ir piemērotas barošanās vietas sikspārņiem, tostarp diķu naktssikspārņim *Myotis dasycneme*. Mežos sastopams mazais susuris *Muscardinus avellanarius*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Apsaimniekošanas pārtraukšana negatīvi ietekmē dabiskos zālājus un tur sastopamās sugas, veicinot fragmentāciju un samazinot sugu dzīvotņu platību un kvalitāti.
- Invazīvās augu sugas Sosnovska latvāņa *Heracleum sosnowskyi* izplatīšanās.
- Dobumainu koku trūkums, kas negatīvi ietekmē sikspārņus.
- Izlases un kopšanas cirtes, kuru dēļ tiek izcirsti bioloģiski vecie un lielāko dimensiju koki, kā arī mirušās koksnes izvākšana rekreācijas vietu tuvumā (Vanagkalns) (it īpaši ozolu, staignāju mežos u. c.) negatīvi ietekmē mežu biotopu kvalitāti.
- Aizsargājamie meža biotopi atrodas nelielās, savstarpēji izolētās platībās; meža teritoriju saimnieciskā izmantošana nav bijusi labvēlīga dabisko meža biotopu saglabāšanai un sadrumstalotības mazināšanai.

- Piekraustes seklūdēns daļas pāraugšana ar virsūdēns augāju, kā arī mazo meža ezeru krastu apaugums un noēnojums negatīvi ietekmē ūdens biotopu kvalitāti.
- Kaļķainos zāļu purvus apdraud aizaugšana, potenciāli – arī bebru darbība.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka pasākuma ietvaros bijusi apsaimniekota lielākā daļa ES nozīmes zālāju biotopu platības (72–96% no kopējās biotopa platības). Apsaimniekošanas ietekme uz zālāju aizsardzības stāvokli nav vērtēta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisko zālāju biotopu saglabāšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī vismaz 40 ha platībā un atjaunošana vēl vismaz 190 ha platībā, veicinot biotopu savienotību. Prioritāri atjaunojami biotopi 6410 *Mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs*.
- Blīvāko lazdu audžu retināšana mazo susuru u. c. sugu dzīvotņu uzlabošanai.
- Būrišu izvietošana sīkspārņiem.
- Invazīvās sugas Sosnovska latvāņa audžu iznīcināšana.
- Krūmu ciršana ezeru krasta joslā (Bērzene, Vēzene, Bezdubeņu (Kalnmuizas) ezers, Lejaslāču ezers).
- Niedru pļaušana atpūtas vietās un peldvietās.
- Antropogēnās slodzes samazināšana uz ezeriem, ezeru apkārtnes labiekārtošana, veco peldvietu laipu salabošana vai nomaiņa.
- Dabisku procesu netraucētas norises nodrošināšana mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Veikt grozījumus teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos, apstiprināt funkcionālo zonējumu. Noteikt mežsaimnieciskās darbības ierobežojumus bioloģiski vērtīgās mežaudzēs – aizsargājamās mežu biotopos nav pieļaujama mežsaimnieciskā darbība (galvenā, kopšanas un sanitārā cirte), tāpat nav pieļaujama jebkāda mirušās koksnes izvākšana, tai skaitā pēc vējgāzēm, vējlauzēm u. c. dabiskiem traucējumiem.
- Apkarot Sosnovska latvāņus vismaz 23,5 ha platībā (pļaut, izrakt sakņņus) dabas aizsardzības plānā

norādītajās vietās un citur, kur tie tiek konstatēti. Dabas parkā un tā tiešā tuvumā ārpus dabas lieguma atsevišķās vietās sastopamas latvāņu audzes, no kurām latvāņi var nonākt arī dabas parka teritorijā.

- Izstrādāt un ieviest zālāju atjaunošanas un aizsardzības plānu. 2013. gada dabas aizsardzības plānā nav sniegts pamatots vērtējums par minimālo zālāju platību to ilgtspējīgai saglabāšanai, tomēr ir norādīts, ka dabiskie zālāji atjaunojami vismaz 230 ha platībā vecu ilgstoši neielabotu kultivēto zālāju un atmatu vietā, kur jau sekmīgi norisinās dabiskošanās procesi. Dabas aizsardzības plāna izstrādē konstatēts, ka lielākā daļa no iepriekš zināmajiem ES nozīmes biotopiem ir neatgriezeniski izzuduši bez atjaunošanas potenciāla, tādēļ atjaunošana prioritāri veicama vietās, kur ir potenciāls. Stiprā sadrumstalotība liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt zālāju biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu biotopu savienotību, jāizvērtē zālāju biotopu izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās, ilgstoši neielabotos kultivētos zālajos un atmatās, kā arī prioritāri atjaunojami zālāji, kas vēl 21. gs. sākumā bija atzīti par ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem, bet pašlaik ir aizauguši un 2013. gada dabas aizsardzības plānā novērtēti kā neatbilstoši ES nozīmes aizsargājamo biotopu kritērijiem, tomēr kuros ir atjaunošanas potenciāls.

5.2. Specifiski pasākumi

5.2.1. Sugas

- Mazā susura dzīvotņu uzlabošanai retināt blīvākās lazdu audzes. Pasākumus pieļaujams veikt ārpus aizsargājamo meža biotopu platībām. Blīvas vienlaidus lazdu audzes ir maz piemērotas mazo susuru dzīvei, tādēļ blīvākās lazdu audzes būtu nepieciešams nocirst, lai rastos gaismas apstākļi arī citu augu attīstībai.
- Dendrofilo sīkspārņu sugu aizsardzībai saglabāt dobumainus kokus mežos, kā arī parkos, alejās un ceļmalās. Vietās, kur dobumainu koku nav, ieteicams izlikt sīkspārņu būrišus.

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	22,0	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		22,0
9080*	Staignāju meži	9,4	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		9,4
9160	Ozolu meži	37,1	1,0	Slikta.	Neiejaukšanās.		37,1
9180*	Nogāžu un gravu meži	27,2	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		27,2
91D0*	Purvaini meži	22,7	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		22,7
7230	Kaļķaini zāļu purvi	0,8	<1	Nepietiekama.	Izcirst un pļaut krūmus zāļu purvā pie Braņģkalniem (krūmus cirst ziemā, lai samazinātu ietekmi uz aizsargājamām gliemežu sugām) – atbilstoši DA plānam. Aizsprostot noteci (DA plānā norādītas darbības vietas).		1
7140	Pārejas purvi un sliksnņas	0,2	<1	Nepietiekama.	Izcirst krūmus īpašumā "Kārļi" (aizsargājamās sūnu sugas Hamatocaulis vernicosus atradne).		0,2
6510	Mēreni mitras pļavas	4,2	<1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	1,7	4,2
6410	Mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs	0,2	<1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	18,3	18,5
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	3,3	<1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	13,9	17,2
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	0,0	<1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,9	0,9
6000	Atjaunojami zālāji	200,0	5,4	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	200,0	200,0

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
3260	Upju straujteses un dabiski upju posmi	2,0	<1	Nepietiekama.	Nodrošināt ūdens caurvadi pie ietekām un iztekām no ezeriem, nepieļaujot ezeru piekrastes pārpurvošanos un ezeru biotopu kvalitātes pasliktināšanos.		0,3
3150	Eitrofi ezeri	28,8	<1	Nepietiekama.	Cirst krūmus ezeru krasta joslā, vēlams cirst krūmus atpūtas vietās vai ap laipām, it sevišķi Bērzenes, Vēzenes, Bezdubeņu (Kalnmuižas) un Lejaslāču ezerā. Krūmus cirst pakāpeniski (retinot krūmu audzes vai pilnībā izcērtot līdz 30 m platus segmentus), izcirst pieļaujams līdz 20% no krasta līnijas garuma. Lielākajos ezeros pieļaujams un vēlams izplaut niedres atpūtas vietās un peldvietās. Labot vai nomainīt veco peldvietu laipas atpūtnieku plūsmas organizēšanai.		5,0

Vienreizēji zālāju atjaunošanas pasākumi nepieciešami vismaz 230 ha platībā (atjaunojamās platības norādītas 2013. gada dabas aizsardzības plānā). Atjaunošanas pasākumi lielākoties ietver krūmu un koku ciršanu un sakņu frēzēšanu un sugu sastāva mērķtiecīgu veidošanu, ieviešot dabisku zālāju biotopu sugas. Vairākiem zālāju biotopiem pašreizējā (pēc DA plāna datiem) platība ir mazāka, nekā tabulā norādītā atjaunojamā un uzturamā platība, jo zālāju aizsardzībai jāplāno izveidot šo zālāju biotopus vietās, kur tie ir aizauguši pilnībā.

Dabas parks „Tērvete” (LV0300700)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1957.

ATRAŠANĀS VIETA: Tērvetes novada Tērvetes pagasts, Jelgavas novada Zaļenieku pagasts.

PLATĪBA: 1374 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2009. gadā (2009–2018).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2012. gada 28. augusta noteikumi Nr. 589 "Dabas parka "Tērvete" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks atrodas Tērvetes un Skujaines upju senlejās, ietverot arī to sāngravas, jauktu platlapju koku mežus un priežu mežu masīvu, kam raksturīgs reti sastopams meža tips – dižsils ar bagātīgu lazdu un ozolu pamežu. Tā ir viena no ainaviski gleznainākajām vietām Zemgales līdzenuma lauksaimniecības zemju ainavā. Lielāko daļu no teritorijas klāj meži, bet gar dabiski meandrējošo Tērvetes upi sastopami palieņu zālāji, kā arī nelielas sezonāli izžūstošas vecupes. Tērvetes senlejas nogāžu augšdaļā un uz pauguriem atrodas priežu meži, kuros nozīmīgu īpatsvaru kokaudzes stāvā veido lapu koki – ozoli, oši, liepas un kļavas. Mežaudzes otrajā stāvā sastopamas arī platlapju koku sugas, raksturīgs biezs pamežs ar parasto ievu un parasto lazdu. Lakstaugu stāvs ir ļoti daudzveidīgs. Gandrīz puse no priežu audzēm ir vecumā virs 100 gadiem. Dabas parkā atrodas parastās priedes *Pinus sylvestris* ģenētisko resursu mežaudzes. Kā unikāla dabas parka sastāvdaļa ir Veco priežu parks, kurā ir izcila gandrīz 300 gadu veca priežu audze ar lielu zinātnisku un estētisku vērtību.

Netālu no Tērvetes upes satekas ar Skujaines upi, laikā no 1975. līdz 1981. gadam, uzplūdinot izmantotu karjeru un Tērvetes palienes zālājus, ierikota mākslīga Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve 74 ha platībā – sekla un caurtekoša, ko ierobežo 2,3 km garš dambis.

Dabas parkā sastopami 10 ES nozīmes aizsargājami biotopu veidi. Vislielākās platības aizņem veci vai dabiski boreāli mežu biotopi, nozīmīgi ir nogāžu un gravu meži ar bioloģiski veciem kokiem, minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji, upju straujteses. Dabisko zālāju platība ir neliela, tomēr tai liela nozīme kā daļai no Tērvetes ielejas sugu izplatīšanās ekoloģiskā koridora, īpaši, ņemot vērā, ka kopumā Zemgalē dabisko zālāju ir pavisam maz un tie ir ļoti fragmentēti. Zemgales ģeobotāniskajā rajonā tā ir otra nozīmīgākā Natura 2000 teritorija dabisko zālāju aizsardzībai aiz Bauskas dabas parka.

Dabas parkā sastopamas vairāk nekā 100 retas

un aizsargājamas augu, sūnu un dzīvnieku sugas. No augu sugām mežos bagātīgi pārstāvēta ir villainā gundega *Ranunculus lanuginosus*, sastopama arī pūkainā asinszāle *Hypericum hirsutum* – abas šīs augu sugas ir raksturīgas Zemgalei, bet citur Latvijā retas. Šeit konstatēta viena no divām cepurainās neotiantes *Neottianthe cucullata* atradnēm Latvijā, bālziedu brūnkāte *Orobanche pallidiflora*, lielā noraga *Pimpinella major*. Nozīmīgas dabas parkā sastopamās sugas ir melnais stārķis *Ciconia nigra*, ķīķis *Pernis apivorus*, zivju dzenītis *Alcedo atthis* u. c. Gulbju ūdenskrātuve ir nozīmīga atpūtas un barošanās vieta caurceļojošiem ūdensputniem, šeit sastopamas baltpierses zosis *Anser albifrons*, sējas zosis *Anser fabalis*, lielā gaura *Mergus merganser*, ziemeļu gulbis *Cygnus cygnus*, zivjērglis *Pandion haliaetus*. Nokaltušie koki mežos piesaista dzeņveidīgosputnus, piemēram, melnodzilnu *Dryocopus martius* un dobumperētājus putnus, kuru daudzveidība un koncentrācija šeit ir liela. No bezmugurkaulniekiem šeit ir konstatēta biežā perlamutrene *Unio crassus*, upju micīte *Ancylus fluviatilis*, priežu sveķotājkoksngrauzis *Nothorina punctata*, augļu kamene *Bombus pomorum*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Dabisko zālāju apsaimniekošanas pārtraukšana un aizaugšana.
- Saimnieciskā darbība, kuras rezultātā samazinās mirušās koksnes un bioloģiski veco koku apjoms mežaudzēs.
- Dabas parks tiek intensīvi izmantots rekreācijai, veikti daudzi tūrisma infrastruktūras izbūves pasākumi, apskates objekti tiek izvietoti dabiskās mežaudzēs. Tas kopumā atstāj negatīvu ietekmi uz dabiskajām ekosistēmām, mežaudžu struktūru un veģetāciju apmeklējamo objektu tiešā tuvumā, kā arī palielina traucējumu putniem ligzdošanas sezonas laikā.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka pasākuma ietvaros bija apsaimniekota tikai neliela daļa no dabas parka zālājiem (6–33% no kopējās biotopu platības). Apsaimniekošanas ietekme uz zālāju aizsardzības stāvokli nav vērtēta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana maksimāli iespējamā platībā, ieskaitot pašlaik ar sekundāriem krūmājiem un mežu aizaugušās vēsturiskās zālāju teritorijas vismaz 20 ha platībā, un uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī. Zālāju platība, ja atjaunotu vēsturiskos zālājus, būtu pietiekama ilglaicīgai dabisko zālāju bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai liegumā.
- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Paplašināt lieguma teritoriju, iekļaujot tajā liegumam dienvidrietumu malā un ziemeļu daļā piegulošos Tērvetes upes ielejas dabiskos zālājus.
- Izbūvēt jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Tērvetes sanatorijas ciematam.
- Saglabāt ūdenskrātuvi, noņemot tajā dūņu slāni (dabas parka neitrālajā zonā) un samazinot ūdensaugu aizaugumu ūdenskrātuves rietumu daļā („Pļavenieku” īpašumā, izņemot no tās ūdensaugus – dzeltenās lēpes *Nuphar lutea* un to sakneņus). Atjaunot slūžas un nodrošināt ūdenskrātuves slūžu apkopi.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	28,9	2,1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		28,9
9080*	Staignāju meži	0,6	<1	Slikta.	Neiejaukšanās.		0,6
9020*	Veci jaukti platlapju meži	26,2	1,9	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		26,2
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	430,0	31,3	Slikta.	Neiejaukšanās.		430,0
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	26,2	1,9	Laba.	Neiejaukšanās.		26,2
6510	Mēreni mitras pļavas	12,7	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	11,8	12,7
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	0,5	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	0,5
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	11,3	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	9,7	11,3
6000	Atjaunojami zālāji	20,0	1,6	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	20,0	20,0
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	3,6	<1	Nepietiekama.	Izvākt bebru aizsprostus un koku sanesumus vietās ar akmeņainu un oļainu gultni kā kvalitatīvu straujteču pazīmi.	3,6	

Vienreizēji atjaunošanas pasākumi nepieciešami vismaz 37 ha zālāju biotopu (ieskaitot aptuveni 20 ha vēsturiskajās zālāju teritorijās Tērvetes upes ielejā, kas pašlaik neatbilst ES nozīmes zālāju biotopu kritērijiem).

Dabas parks „Užavas lejtece” (LV0304300)

Dabas parks „Užavas lejtece” (LV0304300)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Ventspils novada Užavas pagasts Ziru pagasts.

PLATĪBA: 1434 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2007. gadā (2007–2016).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Dabas parkā ietverta daļa no Užavas poldera, kas ir nozīmīga pavasara laikā caurceļojošo ūdensputnu un bridējputnu pulcēšanās, atpūtas un barošanās vieta. Dabas parka lielākā daļa līdz pat šim brīdim izmantota lauksaimniecībā. Gandrīz visas lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības ir bijušas kultivētas un izmantotas dažādu lauksaimniecības kultūru audzēšanai. Lielākās platības aizņem daudzgadīgie zālāji. Visa dabas parka teritorija ir meliorēta 20. gs. 60. gados, 3400 ha platībā ierīkojot Užavas polderi. Meliorācijas sistēmu veido vaļējs grāvju tīkls un segtā drenāža ar noteci uz Užavas upi. Vietām saglabājušies nelieli vecupju fragmenti.

Dabas parka teritorijas lielākā vērtība ir tās putnu daudzveidība. Nozīmīgākais ir pavasara migrāciju laiks, kad šeit pulcējas daudzi tūkstoši ceļojošo putnu, lai atpūstos un uzkrātu spēkus tālākam lidojumam. Vasaras periodā sastopams salīdzinoši daudz ligzdojošo putnu, kā arī liels skaits klejojošu putnu. Teritorija ir putnu aizsardzībai starptautiski nozīmīga vieta Latvijā. Apvidus ir īpaši nozīmīgs kā griezes *Crex crex* ligzdošanas vieta, kā arī migrējošiem putniem – sējas zosīm *Anser fabalis*, ziemeļu gulbim *Cygnus cygnus*, mazajam gulbim *Cygnus columbianus*, dzērvenēm *Grus grus*. Sastopamas tādas sugas kā pļavu lija *Circus pygargus*, jūras ērglis *Haliaeetus albicilla* un citas.

Zālājos, kas pēc sugu sastāva visvairāk līdzinās dabiskiem zālājiem, ir konstatētas divas retas augu sugas – maurloks *Allium schoenoprasum* un sīkais āboliņš *Trifolium dubium*, bet mežā aizsargājamā sūnu suga peļastes vienādvācelīte *Isoetecium myosuroides*.

Užavas upē ir salīdzinoši bagāta ūdens dzīvnieku fauna, šeit dzīvo biezā perlamutrene *Unio crassus*, upes nēģis *Lampetra fluviatilis* un lasis *Salmo salar*, kā arī ūdrs *Lutra lutra*.

Dabas liegumi “Užavas augštece” un “Užavas lejtece” kopā ar Užavas upes vidusteces zālājiem, kuri šobrīd nav iekļauti Natura 2000 teritorijās, un dabas liegumu “Dīļļu pļavas” veido nozīmīgu sugu izplatīšanās ekoloģisko koridoru un vienlaicīgi zālāju biotopiem un sugām tā Piejūras ģeobotāniskā rajona Baltijas jūras piekrastes daļā ir viena no nozīmīgākajām kodolteritorijām.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Būtiskākais dabiskos zālājus apdraudošais faktors ir zemju apsaimniekošanas intensifikācija (pļavu ielabošana, uzāršana) vai neapsaimniekošana, kas savukārt veicina zālāju aizaugšanu. Dabas parka teritorija var būt putniem nozīmīga tikai tādā gadījumā, ja tiek nodrošināta lauksaimniecības zemju (dabisko un sēto zālāju) apsaimniekošana.
- Polderu piespiedu nosusināšana pavasaru palu laikā, tā saīsinot ceļojošo putnu uzturēšanās laiku Užavas palieņu zālājos.
- Užavas upē izveidojušies atsevišķi bebru sagāzto koku un krūmu aizsprostojumi, kas veicina sanešu uzkrāšanos un biežajai perlamutrenei piemērotu dzīvotņu apbēršanu.
- Vecupju krastu aizaugšana, to noēnojuma palielināšanās. Vecupju aizsērēšana ar zaru, lapu nobīrām patērē skābekli un samazina ūdens organismu daudzveidību.
- Ligzdojošo putnu dzīvotņu kvalitāti apdraud augu aizsardzības līdzekļu lietošana dabas parka teritorijā.
- Meliorācijas grāvji aizaug ar krūmiem un kokiem, kas saposmo atklāto ainavu, un tā kļūst neizmantojama pļavu putnu sugām.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Plaša mēroga meliorācija teritorijā pirmoreiz īstenota 1928. gadā, kad iztaisnota un padziļināta Užavas upes gultne un izveidota meliorācijas grāvju sistēma. Atkārtota meliorācija (jo agrāk izraktie grāvji bija aizsērējuši) notika 1961.–1967. gadā, izveidojot polderi. Lielākā daļa zemju ielabota, uzarot un ierīkojot sētos zālājus. Visi dabiskie biotopi, ierīkojot meliorāciju, tika iznīcināti. Pašlaik zālāji dabiskojušies, jo tiek apsaimniekoti ekstensīvi (neielabojot). Ja polderis tiks rekonstruēts, tad mitruma režīms atkal mainīsies, un zālāju dabiskošanās vairs nenotiks. Vienlaicīgi tieši meliorācijas sistēmu uzturēšana nodrošina putniem

labvēlīgu vidi, jo uztur lauksaimniecisko darbību, kas būtu ļoti apgrūtināta pārmērīgā mitruma dēļ.

- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka pasākuma ietvaros bija apsaimniekoti gandrīz visi lieguma palieņu zālāji (99%). Tomēr tā ir tikai neliela daļa no kopējās zālāju platības liegumā. Arī kultivētie zālāji lielākoties ir apsaimniekoti BDUZ ietvaros. Tajā pašā laikā daļa platību aizaug neapsaimniekošanas dēļ.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabas lieguma prioritāte ir zālāju putni un migrējošie putni, tādēļ to aizsardzības pasākumi ir svarīgāki nekā dabisko zālāju biotopu saglabāšana. Tomēr ilgtermiņā nepieciešama arī dabisko zālāju biotopu atjaunošana un uzturēšana labvēlīgā aizsardzība stāvoklī maksimāli iespējamā platībā, kas ietver arī ilggadīgo kultivēto zālāju uzturēšanu un pakāpenisku to atjaunošanu par dabiskiem zālājiem.
- Migrējošiem putniem labvēlīgu apstākļu nodrošināšana. Pakāpeniska polderu sistēmas rekonstrukcija un tāda lauksaimniecības zemju apsaimniekošana, kas nodrošinātu migrējošajiem putniem piemērotus atpūtas un barošanās apstākļus.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Izvērtēt dabas liegumu “Užavas augštece”, “Užavas lejtece”, “Dīļļu pļavas” apvienošanu vienā Natura 2000 teritorijā, iekļaujot tajā arī Užavas upes vidusteces zālājus, tādējādi veidojot ainavokoloģiski kompaktu zālāju teritoriju.
- Užavas polderu rekonstrukcijas plāna realizēšana. Atbilstoši Ventas upju baseina apsaimniekošanas plānam dabas lieguma teritorijā prioritāri ir veicami polderu uzturēšanas pasākumi. Jāveic pakāpeniska polderu sistēmas rekonstrukcija, atjaunojot 1. un 2. polderi, kuri pārklājas ar dabas parka teritoriju. Pavasara palu laikā atjaunoto polderu regulatoriem jābūt atvērtiem un jānodrošina palieņu applūšana dabas parka teritorijā. Nav pieļaujama ūdens piespiedu atsūkņēšana no polderiem Užavas upē, ja vien netiek sasniegta ūdenslīmeņa kritiskā atzīme (3,2 m pie tilta pāri Užavas upei), kas var apdraudēt lauksaimniecības un ceļu infrastruktūru. Vasarā un rudenī polderu darbība tiek nodrošināta atbilstoši lauksaimniecības vajadzībām. Šajā laikā ūdenslīmeņa regulēšana putnu dzīvotnes būtiski neietekmē.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
6450	Palieņu zālāji	76,3	5,3	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	Nav zināms.	76,3
6000	Atjaunojami zālāji	700,0	48,8	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	700,0	700,0
3260	Straujteces un dabiski upes posmi	3,0	<1	Nepietiekama.	Nodrošināt upes ūdens caurvadi, ierobežot krūmu sagāzumus, samazinot plūdu risku, kā arī sanešu uzkrāšanos granšainos biežajai perlamuterenei, taimiņam un upes nēģim piemērotajos upes posmos. Pēc vajadzības reizi gadā.		0,1
3150	Eitrofi ezeri	2,0	<1	Nepietiekama.	Ap vecupēm daļēji izcirst krūmus un mazvērtīgos kokus. Reizi gadā.		0,3

Dabiskie zālāji jāatjauno maksimāli iespējamā platībā. Prioritāri atjaunojami dabas aizsardzības plānā kā botāniski visvērtīgākie norādītie zālāji un zālāji, kas nozīmīgi plavu putniem. Atjaunojamās platības pašlaik nav apzinātas (atjaunojamās vietas jāapzina, izstrādājot zālāju atjaunošanas plānu).

Dabas parks „Vecumu meži” (LV0304800)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Viļakas novada Vecumu pagasts, Žiguru pagasts.

PLATĪBA: 7842 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2004. gadā (2004–2008).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: Ministru kabineta 2005. gada 2. novembra noteikumi Nr.886 "Dabas parka "Vecumu meži" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks atrodas Krievijas pierobežā un ietver gan mežus, gan lauksaimniecības zemes. Teritorija ziemeļaustrumos robežojas ar plašu meža masīvu, kurā izveidoti daudzi mikroliegumi putnu sugu aizsardzībai. Dabas parkā īpaši nozīmīgi ir melnalkšņu meži, vieni no izcilākajiem šāda veida mežiem Latvijā, un sugām bagātē apšu meži, kas ir veidojušies pēc lielāka apjoma traucējuma iepriekšējo platlapju un egļu mežu vietā. Lielu daļu teritorijas atklāto platību aizņem zālāji dažādā aizaugšanas pakāpē, kā arī intensīvi izmantojama lauksaimniecības zeme.

Dabas parkā kopumā ir konstatēti deviņi ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi. Samērā lielajiem slapjo mežu masīviem, īpaši melnalkšņu staigņajiem, kā arī mežaudzēm ar vecām apsēm ir īpaša nozīme ar šādiem mežiem saistīto sugu populāciju pastāvēšanai, tajos sastopams ievērojams daudzums retu un aizsargājamu augu, ķerpju, sēņu un kukaiņu sugu.

Dabisko zālāju biotopu kartējums bijis nepilnīgs un, iespējams, ka zālāju ir vairāk nekā apzināts līdz šim. Teritorijai potenciāli ir liela nozīme kā dabisko zālāju biotopu kodolteritorijai Ziemeļaustrumlatvijā. Tā savieno Mudavas zemienes un Austrumlatvijas zemienes dabiskos zālājus, kalpojot par sugu izplatīšanās ekoloģisko koridoru.

No retiemi un aizsargājamiem augiem nozīmīgākās sugas ir platlapju cinna *Cinna latifolia*, akotainais grīslis *Carex atherodes*, Lietuvas ūdenszāle *Glyceria lithuanica*, bezlapu epipogija *Epipogium aphyllum*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, atvašu saulrietenis *Jovibarba globifera*. No bezmugurkaulniekiem sastopama spilgtā purvuspāre *Leucorrhinia pectoralis*, lielais skābeņu zeltainītis *Lycaena dispar*, zaļā upjuspāre *Ophiogomphus cecilia*, gliemene biezā perlamutrene *Unio crassus*.

Teritorija ir iekļauta putniem starptautiski nozīmīgo vietu sarakstā (LV056 „Vecumi”). Šī ir viena no mazā ērgļa *Aquila pomarina* un melnā stārķa *Ciconia nigra* nozīmīgākajām ligzdošanas vietām Latvijā. Tam īpaši piemērotas ir vecas, zarainas apses. Melnalkšņu meži

ir ligzdošanas un barošanās biotops vairākām dzeņu sugām – baltmugurdzenim *Dendrocopos leucotos*, vidējam dzenim *Dendrocopos medius* un trispirkstu dzenim *Picoides tridactylus*. Teritorijā dzīvo ūdrs *Lutra lutra* un no blakus teritorijām iekļist brūnais lācis *Ursus arctos*. Agrāk šeit konstatēta lidvāvere *Pteromys volans*, bet, visticamāk, piemērotu biotopu (vecu, jauktu apšu-egļu mežu) izciršanas dēļ tā ir izzudusi.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Pirms dabas parka izveidošanas īstenotā intensīvā ciršana sekmējusi mežu fragmentāciju; lielās platībās sastopamas jaunaudzēs.
- Dabiskos zālājus un tur sastopamās sugas negatīvi ietekmē apsaimniekošanas pārtraukšana, kas veicina fragmentāciju un samazina sugu dzīvotņu platību un kvalitāti. Daļa dabisko zālāju ir pļauta ar smalcināšanu, kas radījusi eitrofikāciju.
- Lauksaimniecības zemju aizaugšana apdraud mazā ērgļa barošanās resursus un līdz ar to arī mazā ērgļa populāciju.
- Badnovas (Vecumu) purva nosusināšana un kūdras ieguve būtiski pazeminājusi purva biotopa kvalitāti – tas gandrīz pilnībā aizaudzis ar mežu.
- Medņu riesta vietu apstākļu pasliktināšanās – purvaino mežu nosusināšanas dēļ notiek riestu aizaugšana ar eglēm un pārveidojusies zemsedze.
- Kiras un Vēdas upēs bebru aizsprosti samazina caurplūdi un rada uzplūdinājumus straujteču posmos.
- Notece no aramzemēm eitroficē zālājus Kiras un Vēdas palienēs.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- 2014. gadā Vēdas upē pēc vietējo iedzīvotāju iniciatīvas ir nojaukti bebru aizsprosti.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka pasākuma ietvaros bija apsaimniekoti aptuveni 70–80% no dabisko zālāju biotopu platībām. Apsaimniekošanas ietekme uz zālāju aizsardzības stāvokli nav vērtēta. Biotopa 6510 *Mēreni mitras pļavas* zālāji apsekoti Natura 2000 monitoringa programmas ietvaros (2011.–2012. gadā), secinot, ka botāniskā kvalitāte pusē no apsekotajām platībām ir slikta, bet pusē – apmierinoša un laba.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku zālāju un ekstensīvi apsaimniekotu (pļautu un ganītu) kultivētu zālāju un atmatu saglabāšana maksimāli lielā platībā (vismaz 2000 ha), lai nodrošinātu barošanās vietas mazajam ērglim un ligzdošanas vietas griezei.
- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana un uzturēšana vismaz 500– 700 ha platībā. Prioritāri atjaunojami palieņu un terašu vēsturiskās zālāju teritorijas upju (Vēda, Kira) nemeliorēto posmu krastos, kas pašlaik aizaug ar ekspansīvām sugām vai krūmiem un sekundāru mežu, kā arī ekstensīvi apsaimniekoti kultivētie zālāji un atmatas ar labu atjaunošanās potenciālu (potenciāli ES nozīmes biotopi). Nacionālā mērogā prioritāra ir biotopu 6510 *Mēreni mitras pļavas* atjaunošana un apsaimniekošana.
- Medņa rieta vietu atjaunošana, t. sk. optimāla hidroloģiskā režīma atjaunošana.
- Meža biotopu fragmentācijas mazināšana, palielinot aizsargājamo biotopu platību un integritāti, paredzot neiejaukšanos mežaudzēs, kas vēl nav sasniegušas aizsargājamo biotopu kvalitāti. Attīstība paredzama aizsargājamo biotopu 9050 *Lakstaugiem bagāti egļu meži*, 9010* Veci vai dabiski boreāli meži vai 9080* *Staignāju meži* virzienā.
- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.
- Nevar izslēgt iespēju, ka atsevišķas lidvāveres varētu ienākt dabas parkā no blakus esošajām teritorijām, tostarp no Krievijas. Tāpēc dabas parkā nepieciešams saglabāt gan lidvāveru dzīvei piemērotus biotopos (mežaudzes ar pieaugušām un vecām apsēm), gan veidot perspektīvos biotopos (mežaudzes ar jaunām apsēm). Piemērotu biotopu

saglabāšanai ilgstošā laika posmā nepieciešama tāda mežsaimnieciskā darbība, kas veicinātu apšu atjaunošanos.

- Bebrainu vai bebru aizsprostu veidošanas novēršana oļainajos un akmeņainajos upes posmos ar mērķi nodrošināt labvēlīgus apstākļus te sastopamā strauta nēģa migrācijai un nārstošanai, kā arī te potenciāli sastopamās biezās perlamutrenes populācijas uzturēšanai.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Aktualizēt dabas aizsardzības plānu un aizsargājamo biotopu kartējumu.
- Izvērtēt hidroloģiskā režīma atjaunošanas iespējas medņa rieta vietās un nosusinātajā augstajā purvā un ja iespējama mitruma apstākļu uzlabošana, veikt hidroloģiskā režīma atjaunošanu purvos un purvainajos mežos atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām procedūrām.
- Veikt grozījumus teritorijas individuālajos izmantošanas un aizsardzības noteikumos, kas paredzētu mežsaimnieciskās darbības ierobežojumus dabas parka funkcionālajā zonā putnu ligzdošanas laikā, kā arī noteiktu neiejaukšanās režīmu nākotnes biotopu teritorijās.
- Izņemt koku sagāzumus upē un likvidēt bebru aizsprostus oļainajos un akmeņainajos upes posmos.
- Veikt zālāju (gan dabisko, gan kultivēto) un atmatu inventarizāciju, izstrādāt un ieviest zālāju atjaunošanas plānu. Zālāju kartējums ir novecojis un nesniedz priekšstatu par to pašreizējo stāvokli. 2004. gada dabas aizsardzības plānā nav sniegts pamatots vērtējums par minimālo zālāju platību to ilgtspējīgai saglabāšanai. Stiprā sadrumstalotība liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt dabisko zālāju biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu dabisko zālāju biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju biotopu izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās, kā arī prioritāri atjaunojami pašlaik vēl saglabājušies dabiskie zālāji.
- Mainīt teritorijas nosaukumu uz “Vecumi”, jo pašreizējais nosaukums vedina domāt, ka dabas parka vienīgā vērtība ir mežu biotopi, tādēļ tas ir maldinošs un mazina citu biotopu atpazīstamību.
- Izvērtēt Vēdas upes ielejas iekļaušanu dabas parkā upes posmā no dabas parka rietumu malas, iekļaujot Virīcas upes palienes un līdz Vēdas augštecei līdz Tepenīcas ezera dienvidu malai, iekļaujot tam piegulošos zālājus.

5.2. Specifiski pasākumi

5.2.1. Sugas

- Medņu populāciju teritorijā veido 3–4 indivīdi, populācijas stāvoklis ir nepietiekams. Vienā no medņa rieta vietām (norādīta dabas aizsardzības plānā) atjaunot hidroloģisko režīmu – likvidēt noteci pa dambja labās puses (austrumu) grāvi, kas tek pa 249. kvartāla (2004. gada dati) rietumu malu, grāvi pilnībā nosprostojot (aizrokot ciet grāvja galu). Pēc nepieciešamības izcirst egļu pamežu un paaugu.
- Mazā ērgļa *Aquila pomarina* aizsardzības pasākumi ietver ilggadīgu zālāju platības saglabāšanu mozaikveida ainavā vismaz 3000 ha platībā (gan dabiski zālāji, gan ekstensīvi apsaimniekoti kultivētie zālāji un atmatas).

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	185,7	2,4		Nepietiekama. Neiejaukšanās. Atjaunot hidroloģisko režīmu mežņu mikroliegumos un ar tiem hidroloģiski saistītajās platībās.	Saskaņā ar izpētes rezultātiem.	185,7
9080*	Staignāju meži	29,3	⟨1	Laba.	Neiejaukšanās.		29,3
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	165,5	2,1	Laba.	Neiejaukšanās.		165,5
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops	190,0	2,4	-	Neiejaukšanās. Veikt specializētas kopšanas cirtes bijušajos izcirtumos, jaunaudzēs veicinot lapu koku, īpaši apses, piemistrojuma palielināšanos.	65,0	125,0
91E0*	Aluviāli meži	179,4	2,3	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		179,4
9020	Veci jaukti platlapju meži	0,8	⟨1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,8
9050	Lakstaugiem bagāti egļu meži	1,01	⟨1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,8
7120	Degradēti augstie purvi	58,8	⟨1	Slikta.	Atjaunot hidroloģisko režīmu, veidojot aizsprostus vai aizberot grāvjus.	58,8	
6510	Mēreni mitras pļavas	51,9	⟨1	Laba.	Atjaunošana. Uzturēšana.	8,6	51,9
6410	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	0,7	⟨1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,7	0,7
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	13,4	⟨1	Nepietiekama.	Atjaunošana. Uzturēšana.	4,0	13,4
6000	Atjaunojami zālāji	500,0	6,4	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	500,0	500,0
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	25,0	⟨1	Nepietiekama.	Nodrošināt ūdens caurvadi. Izvākt vai samazināt koku sagāzumus, nojaukt bebru aizsprostus vietās, kur upes gultnē sastopami oļi vai akmeņi.	25	
3150	Eitrofi ezeri	0,4	⟨1	Nepietiekama.	Uzturēt un paplašināt atklāto ezera piekrastes seklūdens daļu.	0,1	

Dabas parks „Vilce” (LV0304900)

1. Teritorijas īss raksturojums

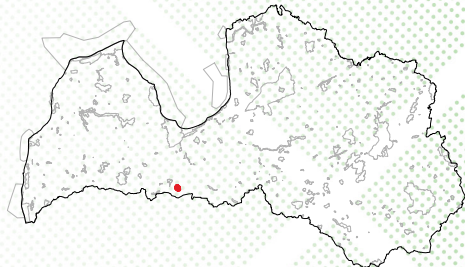
DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

ATRAŠANĀS VIETA: Jelgavas novada Vilces pagasts.

PLATĪBA: 144 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2006. gadā (2007–2017).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Dabas parkā iekļautas Vilces un Rukūzes upju ielejas ar stāvajām nogāzēm, uz kurām sastopami ošu un citu lapu koku jauktie nogāžu un gravu meži. Teritorijā atrodas upju straujtecēs un dabiski upju posmi, nelieli smilšakmens atsegumi Rukūzes krastā un pļavas Vilces krastos. Teritorija ir viena no ainaviski skaistākajām vietām Zemgalē apkārtējā līdzeno lauksaimniecības zemju ainavā, tāpēc tā ir plaši apmeklēta. Teritoriju no visām pusēm aptver cilvēku apdzīvotas un pārveidotas teritorijas, tāpēc teritorijas nozīme bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā ir īpaši būtiska. Teritorija ir bioloģiski daudzveidīga, un tā funkcionē kā sugu izplatīšanās ekoloģiskais koridors. Dabas parkā atrodas Zaķu pļava, kas ir populāra atpūtas un sporta pasākumu norises vieta. Vairākās vietās aug mākslīgi veidotas vidēja vecuma egļu audzes, kas iestādītas pēc kailcirtēm. Dabisko zālāju platība liegumā ir neliela, tomēr tiem ir liela nozīme solveida izplatīšanās nodrošināšanai zālāju sugām, īpaši, ņemot vērā, ka kopumā Zemgalē dabisko zālāju ir pavisam maz, tie ir ļoti fragmentēti, kā arī tiem ir liela kultūrvēsturiskā nozīme kā ekstensīvā lauksaimniecības perioda liecības. Dabas parka dienvidu daļā esošajā pļavā ir sena seklo grāvju sistēma. Teritorijā dominējošie jauktie ošu meži atbilst Zemgales līdzenuma raksturīgākajam platlapju meža tipam, kas ārpus Zemgales nav sastopams un senāk nodalīts kā “mistrājs” (*Heteroherbosa*).

Dabas parkā konstatēti astoņi ES nozīmes aizsargājamu biotopu veidi, no tiem nozīmīgākie ir nogāžu un gravu meži, smilšakmens atsegumi un parkveida pļavas un ganības. Vilces un Rukūzes upju krastu nogāžu un gravu mežos bagātīgi pārstāvētas tikai Zemgalei raksturīgas retas un aizsargājamas augu sugas – villainā gundega *Ranunculus lanuginosus* un pūkainā asinszāle *Hypericum hirsutum*, kā arī citas retās sugas – pleznveida grīslis *Carex ornithopoda*, melnā dedestīņa *Lathyrus niger*, Tatārijas stobulis *Conioselinum tataricum*. Vecie koki ir īpaši nozīmīgas dzīvotnes retām un aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām – lapkoku praulgrauzim *Osmoderma barnabita*, marmora rožvabolei *Liocola marmorata*, priežu sveķotājkoksngrauzim *Nothorhina punctata*, spožajai skudrai *Lasius fuliginosus*. Teritorijā ligzdo mežirbe *Bonasa bonasia*, apodziņš *Glaucidium passerinum*, zivju dzenītis *Alcedo atthis*, pelēkā dzilna Picus

canus, melnā dzilna *Dryocopus martius*, baltmugurdzenis *Dendrocopos leucotos*, vidējais dzenis *Dendrocopos medius* u. c. putnu sugas. Upju straujtecēs nārsto strauta nēģis *Lampetra planeri*, dzīvo akmeņgrauzis *Cobitis taenia*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Nepietiekoša dabisko zālāju apsaimniekošana, vietām neapsaimniekošana veicina biotopu aizaugšanu un fragmentāciju, vietām zālāji ir uzarti.
- Antropogēnā ietekme potenciāli var palielināties, līdz ar to arī pieaugs slodze uz biotopiem un reto sugu atradnēm. Visvairāk apmeklētās vietas ir Zaķu pļava un Vilces pilskalna apkārtnē.
- Bebru darbība upēs – vietām uzbūvētie aizsprosti un nogāztie koki upēs veido aizsprostojumus un uzpludinājumus, veicinot straujteču posmu kvalitātes pasliktināšanos.
- Smilšakmens atsegumus bojā dabiskā erozija, taču būtiskāki ir cilvēku radītie bojājumi – iegravētie uzraksti.
- Ligzdojošajām dzeņu sugām būtisks ietekmējošs faktors ir mirušās koksnes trūkums mežos.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- 2007. gadā veikta koku un krūmu izciršana ap ozoliem un lielajām priedēm pie takas, uzlabojot ozolu augšanas apstākļus un izveidojot atklātu skatu perspektīvas, taču šos pasākumus nevar attiecināt uz biotopa apsaimniekošanu. Nogāzēs augošo ozolu atēnošana nav vēlama.
- 2005. un 2006. gadā stipri erodētajās nogāzēs AS “Latvijas valsts meži” organizēja nogāzes nostiprināšanu.
- 2015. gadā Pārvaldes inspektori izvērtēja 2014. gadā veikto apsaimniekošanu biotopā 6510 *Mēreni mitras pļavas*. 1,66 ha bija atbilstoši apsaimniekoti, bet 4,8 ha aizaugoši. Biotops 6270* *Sugām bagātas ganības un ganību pļavas* 0,3 ha platībā pļauts, bet 0,38 ha bija uzarti.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana un regulāra apsaimniekošana maksimālajā iespējamā platībā.
- Lapkoku praulgrauža atradņu uzturēšana sugai optimālā stāvoklī, atjaunojot un apsaimniekojot parkveida zālāju.
- Zemgalei raksturīgo platlapju mežu platību palielināšana, veicinot platlapju piemistrojuma īpatsvara palielināšanos mežaudzēs.
- Antropogēnās slodzes novēršana no stāvajām nogāzēm.
- Vilces un Rukūzes upju straujteču uzturēšana, izvācot koku sagāzumus un likvidējot bebru dambjus.
- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Uzturēt teritorijas takas un citu infrastruktūru, novirzot apmeklētāju plūsmu tikai pa labiekārtotajām takām. Organizējot plašāka mēroga pasākumus, piemēram, orientēšanās sacensības, pieļaujama apmeklētāju pārvietošanās tikai pa labiekārtotajām takām, lai netiktu izbrādāta zemsedze upju krastu nogāzēs. Pieaugot apmeklētāju plūsmai, pie smilšakmens atsegumiem varētu būt nepieciešamība veidot jaunas norobežojošas barjeras cilvēku plūsmas virzīšanai.
- Izstrādāt teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus (meža biotopu bioloģiskās vērtības uzturēšanai atbilstoši dzeņu un bezmugurkaulnieku prasībām, ir būtiski jāpalielina mirušās koksnes daudzums, nepieļaujot kritalu un sauso koku izvākšanu; svarīgs priekšnosacījums dabas vērtību saglabāšanai ir kailciršu aizliegums visā parka teritorijā).
- Precizēt zālāju biotopu kartējumu. Pašlaik no visas zālāju platības (21 ha) par ES nozīmes biotopiem ir atzīti 12,1 ha. Jāizvērtē pārējo zālāju atjaunošanas par dabiskiem zālājiem iespējas.
- Mazināt meža biotopu fragmentāciju, palielināt platlapju biotopu platību un integritāti, paredzot neiejaukšanos mežaudzēs, kuras vēl nav sasniegušas aizsargājamu biotopu kvalitāti.
- Vilces labā krasta palienē pirms ietekas Svētē atrodas neliela Vilces vecupe, kas daļēji atbilst Latvijā īpaši aizsargājamam biotopam *Vecupes* un ES

aizsargājamam biotopam 3150 *Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju*, platība 0,13 ha, nozīmīgas kā reto un aizsargājamo spāru iespējamā dzīvotne. Izvērtēt apsaimniekošanas nepieciešamību, veidojot vismaz vienu atklātu pieejas koridoru pie vecupes.

5.2. Specifiski pasākumi

5.2.1. Sugas

- Priežu sveķotājkoksngrauža dzīvotņu saglabāšanai atēnot priedes (dabas aizsardzības plānā norādīts meža 159. kvartāla 16. nogabala malā, kas vērsta pret Zaķu pļavu). Ap priedēm regulāri izcirst krūmus un kokus līdz 20 cm diametram, izvācot tos no mežaudzes.
- Lapkoku praulgrauža dzīvotņu nodrošināšanai atjaunot un uzturēt parkveida zālājus 1,24 ha platībā (saskaņā ar DA plānu).

5.2.2. Biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējās vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	41,4	28,7	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		41,4
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops	28,6	19,7	-	Neiejaukšanās Atēnot ozolus (dabas aizsardzības plānā norādīta vieta – meža 158. kvartāla 4. un 10. nogabals) - izcirst ozolu vainagos augošos kokus un krūmus un 5-8 m rādiusā ap ozoliem. Veikt specializētas kopšanas cirtes platlapju piemistrojuma veicināšanai (meža 159. kvartāla 8., 4., 12., 13. nogabalā un meža 166. kvartāla 2. nogabalā).	2,4 5,2	21,0
9010 *	Veci vai dabiski boreāli meži	4,5	3,1		Neiejaukšanās		4,5
91E0*	Aluviāli meži	1,4	1,0	Laba.	Neiejaukšanās		1,4
8220	Smilšakmens atsegumi	0,1	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās, izņemot barjeru uzstādišana apmeklētāju norobežošanai.		0,1
6510	Mēreni mitras pļavas	10,8	7,5	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	vismaz 10,8	vismaz 10,8
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	1,3	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	1,3	1,3
6530*	Parkveida pļavas un ganības	1,24	<1	Slikta.	Pirmreizēji pļaut un trīs gadu laikā izcirst krūmus (Osmoderma barnabita atradnes) Uzturēšana.	1,24	1,24
3260	Upju straujteses un dabiski upju posmi	4,2	3,0	Slikta.	Izvākt vai samazināt koku sagāzumus vietās, kur veidojas krastu izskalojumi, kā arī vietās, kur upes gultnē sastopami oļi vai akmeņi (reizi 3-5 gados). Nojaukt bebru aizsprostus (pēc nepieciešamības, vismaz reizi gadā). Samazināt dabisko aizkritumu skaitu upes posmā no Vilces skolas līdz Zaķu pļavai (aptuveni 480 m, reizi 1-2 gados).	0,5 Pēc nepiecieša- mības	4,2

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 2004.

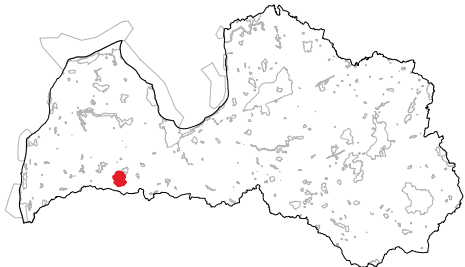
ATRAŠANĀS VIETA: Saldus novada Zvārdes pagasts, Jaunauces pagasts, Rubas pagasts.

PLATĪBA: 8173 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2005. gadā (2005–2009).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI:

Ministru kabineta 2005. gada 22. februāra noteikumi Nr.139 "Dabas parka "Zvārdes meži" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dabas parks ietver lielu mežu masīvu Kurzemes vidienē, kur, pateicoties teritorijas unikālajai vēsturei – ierobežotai saimnieciskajai darbībai padomju armijas poligona darbības laikā, izveidojies savdabīgs biotopu komplekss. Lielākā bioloģiskā vērtība ir vecajām, mežsaimnieciskās darbības maz skartajām audzēm, sevišķi vecu apšu audzēm. Īpaši nozīmīgi ir dabas parkam raksturīgie melnalkšņu stāignāji.

Nelielās platībās saglabājušies vairāki nozīmīgi zālāju biotopu veidi: 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs* un 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas*. Teritorijas robežupe Ezere ziemeļaustrumos savieno Svētaiņu un Ķerkliņu ezerus, kas veidojušies ledāja radītajās dziļajās subglaciālajās ieplakās, abiem ezeriem ir raksturīgi stāvi krasti. Dabas parka teritorijā upes pārsvarā ir neregulētas un daudzviet bebru uzpludinātas, upju ielejas bieži pārpurvojušās. Upju dabiskās gultnes ir izteikti likumainas, šauras un seklas.

Dabas parkā sastopami 12 ES nozīmes aizsargājami biotopu veidi. Dabas parks “Zvārdes meži” ir putnu aizsardzībai starptautiski nozīmīga vieta Latvijā (LV024), tajā konstatēta 31 aizsargājama putnu suga. Dabas parkā un tuvākajā apkārtnē ir izveidoti vairāki mikroliegumi putnu sugu aizsardzībai. Teritorijā ligzdo mazais ērglis *Aquila pomarina*, melnais stārķis *Ciconia nigra* un zivjērglis *Pandion haliaeetus*. Šeit sastopama mežirbe *Bonasa bonasia*, jūras ērglis *Haliaeetus albicilla*, ķīķis *Pernis apivorus*, baltmugurdzenis *Dendrocopos leucotos*, trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus*, pelēkā dzilna *Picus canus*.

Dabas parkā konstatētas 20 īpaši aizsargājamas augu sugas, piemēram, piramidālais cekuliņš *Ajuga pyramidalis*, Baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica*, stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata*, bezdelīgactiņa *Primula farinosa* u.c. Teritorijā sastopams lielais tritons *Triturus cristatus* un četrzobu pumpurgliemezis *Vertigo geyeri*. Apvidus ir nozīmīgs sešām aizsargājamo ziditāju sugām – ūdram *Lutra lutra*, lazdu susuram *Muscardinus avellanarius* un četrām sikspārņu sugām, piemēram, ziemeļu sikspārnim *Eptesicus nilssonii*, rūsganajam vakarsikspārnim *Nyctalus noctula*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Dabisko zālāju neapsaimniekošana, pamešana un aizaugšana ar krūmiem, kas rada biotopu fragmentāciju, samazina sugu dzīvotņu platību un kvalitāti.
- Mozaikveida ainavas izzušana, aizaugot zālājiem un citām lauksaimniecības zemēm, apdraud mazā ērgļa barošanās resursus un līdz ar to sugas populāciju dabas parkā.
- Padomju armijai atstājot teritoriju 20.gs. beigās, dabas parkā veikta intensīva mežizstrāde, kuras dēļ notikusi veco mežu biotopu platības samazināšanās un fragmentācija.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

- Svētaiņu ezera piekrastes augājs ticis izplauts peldētavu un makšķerēšanas pieeju uzturēšanai māju tuvumā, tā dēļ veidojušās atsevišķas atklātas un produktīvas piekrastes seklūdens zonas, kas nodrošina zivju mazuļu barošanos. Uzlabojas arī ezera pieejamība un ainaviskā kvalitāte. Darbība kopumā vērtējama pozitīvi.
- 2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka pasākuma ietvaros apsaimniekots tikai neliels sauss zālājs kaļķainā augsnē 1 ha platībā.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Ekstensīvi apsaimniekotu (pļautu un ganītu) kultivētu zālāju un atmatu saglabāšana maksimāli lielā platībā (vismaz 950 ha), lai nodrošinātu barošanās vietas mazajam ērglim un ligzdošanas vietas griezei (prioritāri saglabājamās barošanās vietas norādītas 2005. gada dabas aizsardzības plānā, tās būtu jāaktualizē).

- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana un uzturēšana vismaz 50–100 ha platībā (prioritāri atjaunojamās platības dabas parka ziemeļu, ziemeļaustrumu un centrālajā daļā, ieskaitot tās, kas pašlaik aizaug ar ekspanzivām sugām vai krūmiem un sekundāru mežu, kā arī ekstensīvi apsaimniekoti kultivētie zālāji un atmatas ar labu atjaunošanās iespēju – potenciāli ES nozīmes biotopi).
- Meža biotopu fragmentācijas mazināšana, palielinot aizsargājamo biotopu platību un integritāti, paredzot neiejaukšanos vai speciālas cirtes mežaudzēs, kas vēl nav sasniegušas aizsargājamo biotopu kvalitāti.
- Dabisku procesu netraucētas norises nodrošināšana dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Aktualizēt aizsargājamo biotopu kartējumu atbilstoši jaunākajai metodikai.
- Izstrādāt jaunu dabas aizsardzības plānu, izvērtējot esošo funkcionālo zonējumu un noteikumus, lai nodrošinātu biotopu fragmentācijas mazināšanu.
- Inventarizēt zālājus (gan dabiskos, gan kultivētos) un atmatas, izstrādāt un realizēt zālāju atjaunošanas plānu ar mērķi saglabāt mazā ērgļa barošanās vietas un palielināt dabisko zālāju biotopu platību. Zālāju kartējums ir novecojis un nesniedz priekšstatu par to pašreizējo stāvokli. 2005. gada dabas aizsardzības plānā nav sniegts pamatots vērtējums par minimālo zālāju platību to ilgtspējīgai saglabāšanai. Stiprā sadrumstalotība liecina, ka pašreizējā platība nevar nodrošināt dabisko zālāju biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā. Lai palielinātu dabisko zālāju biotopu savienotību, jāizvērtē dabisko zālāju biotopu izveidošana vēsturisko zālāju teritorijās, kā arī prioritāri atjaunojami pašlaik vēl saglabājušies dabiskie zālāji.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	22,5	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		22,5
9180*	Nogāžu un gravu meži	8,3	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		8,3
9080*	Stāignāju meži	113,2	1,4	Laba līdz slikta.	Neiejaukšanās.		113,2
9020*	Veci jaukti platlapju meži	14,3	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		14,3
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops	405,0	5,0	-	Neiejaukšanās. Veidot lapu koku piemistrojumu ar kopšanas cirtēm egļu stādījumos. Veidot atvērumus stādītajās egļu audzēs.	55,0	350,0

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	23,5	<1	Laba līdz nepietiekama.	Neiejaukšanās.		141,6
91E0*	Aluviāli meži	14,4	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		14,4
9050	Lakstaugiem bagāti egļu meži	0,1	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,1
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0,1	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,1
6410	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	0,03	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,03	0,03
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	0,2	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,2	0,2
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnēs	11,7	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	11,7	11,7
6000	Atjaunojami zālāji	950,0	11,6	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	950,0	950,0
3260	Upju straujteses un dabiski upju posmi	15,0	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās, izņemot gadījumus, ja darbība saistīta ar piekrastes pļavu apsaimniekošanu. Izvēkt koku sagāzumus un bebru aizsprostus pēc nepieciešamības.		15,0
3150	Eitrofi ezeri	30,0	<1	Nepietiekama.	Neiejaukšanās. Uzturēt atklātās piekrastes zonas Svētaīņu ezerā.		29,9 0,1